

„UNIGLOB” S.C.
ul. Narutowicza 5/39, 98-100 Łask
tel./fax 0-43-675-24-56

STRATEGIA ROZWOJU

GMINY

RADOMSKO

Radomsko – Łask, lipiec 2000 r.

I. WSTĘP

Ostatnio coraz częściej mówi się w Polsce o konieczności tworzenia strategicznych planów rozwojowych dla gmin.

Podstawową przesłanką dla stworzenia takiego opracowania była chęć przyspieszenia rozwoju gminy przez jej władze i mieszkańców.

Strategia rozwoju jest swego rodzaju planem - dokumentem kompleksowym określającym podstawowe kierunki rozwoju jednostki, uwzględniającym najlepsze walory w jednostce i największe szanse w otoczeniu oraz minimalizującym lokalne słabości i zewnętrzne zagrożenia.

Zawiera ona analizę stanu obecnego gminy w sferze społecznej, gospodarczej, rolnej, infrastruktury technicznej, środowiskowej. Analiza relacji między tymi sferami pozwala na określenie podstawowych mechanizmów rozwoju gminy, identyfikację stanu obecnego oraz szans i zagrożeń rozwoju. Wskazuje założenia rozwoju gminy, cele oraz zadania i projekty wdrożeniowe.

Tworzenie wizji rozwoju gminy jest ważnym elementem w naszych dążeniach do integracji z Unią Europejską. Korzystanie z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej jest niemożliwe bez umiejętności planowania perspektywicznego. Temu celowi ma służyć m.in. strategia rozwoju gminy. Jednak niezależnie od tego, kiedy będziemy członkami Unii Europejskiej, posiadanie tego dokumentu jest niezbędnym elementem każdego rozwoju.

Znaczącym faktem jest to, iż poniższa strategia została opracowana we współpracy z mieszkańcami Gminy Radomsko. Rola „UNIGLOBU” koncentrowała się na ułatwianiu procesu budowy strategii. Wiele materiałów do strategii dostarczyli mieszkańcy i władze, przedstawiając istniejące w gminie problemy oraz wyrażając swoje opinie.

Posiadanie strategii rozwoju dostarcza władzom lokalnym podstaw do racjonalnego działania w długim okresie. Ponadto uwiarygodnia władze w oczach partnerów zewnętrznych i wewnętrznych. Posiadanie strategii rozwoju znacznie obniża poziom ryzyka dla potencjalnych inwestorów, co czyni gminę bardziej konkurencyjną od innych.

Koniecznym wymogiem jest również posiadanie strategii rozwoju przy ubieganiu się o pomocowe środki finansowe krajowe oraz zagraniczne.

Uzyskanie kredytu, bezzwrotnej dotacji z różnych źródeł jest znacznie łatwiejsze, jeśli posiada się dobrze uzasadniony i przemyślany plan działań.

Celem nadrzędnym strategii jest ożywienie gospodarcze gminy, prowadzące do tworzenia nowych miejsc pracy, ale w takich dziedzinach aby nie dopuścić do jednokierunkowego rozwoju, który jest zbyt mało odporny na wszelkie zakłócenia koniunktury gospodarczej. Plan ożywienia gospodarczego gminy nigdy nie zostanie zrealizowany, jeśli samorząd oraz władze gminy nie uznają go za swój własny. Sukces w realizacji planu będzie również polegał na umiejętnym aktywizowaniu wokół niego lokalnych sił społecznych oraz poszczególnych jednostek.

„Strategia Rozwoju Gminy Radomsko” została w całości przygotowana i opracowana przez „UNIGLOB” S. C. z Łasku.

Prace zostały przeprowadzone w okresie marzec 2000 r. - lipiec 2000 r. Członkowie zespołu „UNIGLOBU” dziękują władzom gminy i jej mieszkańcom za współpracę w procesie opracowywania „Strategii Rozwoju Gminy Radomsko” i życzą sukcesów w trakcie jej realizowania.

II. METODYKA PROWADZENIA PROCESU OPRACOWYWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY RADOMSKO

1. ETAPY PRAC

Proces opracowywania strategii rozwoju w Gminie Radomsko w dużej mierze bazował na aktywnym uczestnictwie mieszkańców.

Przyjęto założenie, że maksymalnie będzie się angażować mieszkańców w budowę programu strategii rozwoju gminy, tak by była ona tworzona przez samych zainteresowanych jej rozwojem.

Etap 1

Budowę strategii rozwoju gminy rozpoczęto od zebrania danych niezbędnych do opracowania fazy diagnostycznej (analizy obecnego stanu i uwarunkowań rozwoju).

Równoległe ze zbieraniem danych przeprowadziliśmy wywiady z Panem Wójtem, członkami Zarządu, przedstawicielami Rady Gminy, z kilkoma mieszkańcami i z osobami z zewnątrz gminy, które na jej terenie lub na rzecz jej rozwoju pracują.

Etap 2

Następnie przeprowadzono spotkania z mieszkańcami gminy oraz rozpoczęto proces badania aktualnej sytuacji społeczno - gospodarczej gminy. W trakcie spotkań z lokalnymi liderami dokonano analizy zasobów oraz otoczenia gminy, identyfikacji oczekiwań i wyobrażeń mieszkańców na temat przyszłości gminy oraz weryfikacji wcześniejszych założeń rozwojowych.

Etap 3

Wyniki działań z poprzednich etapów porównano z wynikami prowadzonej równoległe diagnozy obecnego stanu gminy, co z kolei pozwoliło w trakcie kolejnego spotkania z mieszkańcami gminy na sesji strategicznej ustalić priorytetowe kierunki rozwoju gminy, które nie kolidowały z wynikami diagnozy obecnego stanu gminy, a równocześnie były akceptowane przez lokalnych liderów reprezentujących mieszkańców gminy.

Nakreślono główne cele strategiczne oraz wybrano zespoły tematyczne.

Podsumowanie

Przedstawione wcześniej działania tj. wywiady z kluczowymi osobami, sesja z mieszkańcami oraz analiza i diagnoza obecnego stanu gminy stały się podstawą do określenia zasadniczych przesłanek rozwoju gminy, wizji przyszłości gminy oraz celów strategicznych. Dopiero wtedy można było określić cele operacyjne, zadania i projekty wdrożeniowe.

2. ZESPOŁY TEMATYCZNE

Jednym z efektów przeprowadzenia sesji strategicznej z mieszkańcami było utworzenie zespołów tematycznych, które zajmowały się analizą sytuacji w poszczególnych dziedzinach uznanych przez mieszkańców za najważniejsze dla gminy. Utworzono następujące zespoły:

- * zespół ds. rozwoju rolnictwa,
- * zespół ds. infrastruktury technicznej,
- * zespół ds. rozwoju turystyki,
- * zespół ds. rozwoju przedsiębiorczości,
- * zespół ds. oświaty i kultury.

Głównym zadaniem merytorycznym było:

- * przeprowadzenie analizy sytuacji w dziedzinach zainteresowań zespołów,
- * proponowanie celów strategicznych i operacyjnych w ramach wcześniej uzgodnionych priorytetowych kierunków rozwoju gminy,
- * konkretyzacja zadań i projektów do realizacji dla każdego kierunku rozwoju uznanego za priorytetowy.

3. BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

W trakcie całego procesu budowania strategii zostały przeprowadzone badania opinii społecznej wśród mieszkańców miejscowości Gminy Radomsko.

Celem badań było sprawdzenie wyników odbytej sesji strategicznej, w której uczestniczyła ograniczona liczba osób z opiniami mniej aktywnych mieszkańców. Dzięki przeprowadzonym badaniom opinii społecznej określono nastawienie mieszkańców do rzeczywistości gminnej, czyli jak mieszkańcy odbierają i oceniają przedsięwzięcia realizowane przez Zarząd Gminy. Określono profil socjologiczny grup odbiorców społeczności Gminy Radomsko. Badania te

pozwoły na wnioskowanie co do zakresu i charakteru zmian, które mogą być skutecznie realizowane.

Efektom badań było również:

- * określenie postaw życiowych mieszkańców gminy,
- * określenie jak mieszkańcy postrzegają swoją gminę,
- * określenie wizji rozwoju gminy jaką posiadają „zwykli” mieszkańcy,
- * dokonanie oceny nastawienia mieszkańców do turystów,
- * dokonanie oceny nastawienia mieszkańców do potencjalnych inwestorów,
- * szacunkowe określenie budżetu gospodarstw domowych.

Do uzyskania tych efektów zadawaliśmy respondentom pytania dotyczące:

1. Przedstawienia swojej wizji rozwoju gminy w perspektywie najbliższych 10 i więcej lat.
2. Negatywnych i pozytywnych stron życia w gminie.
3. Czynników sprzyjających oraz przeszkadzających w rozwoju gminy.
4. Nastawienia do potencjalnych inwestorów.
5. Przeznaczenia otrzymanych w prezencie środków finansowych.
6. Korzystania z kredytów.
7. Stopnia zaspokojenia potrzeb w zakresie artykułów codziennego użytku.
8. Chęci pozostania w gminie lub ewentualnej zmianie miejsca zamieszkania.

4. PRACE NAD TWORZENIEM STRATEGII ROZWOJU

Priorytetowe kierunki rozwoju wygenerowane podczas sesji z mieszkańcami oraz zaproponowane w trakcie prac zespołów tematycznych cele strategiczne, cele operacyjne oraz zadania zostały zebrane i opracowane przez konsultantów „UNIGLOBU”. Proces opracowywania polegał na uzyskaniu zgodności wewnętrznej planowanych działań, konsultacji oraz dyskusji jak również pomysłów proponowanych przez poszczególne zespoły z władzami gminy. Tak wypracowana i zredagowana strategia została opracowana przez zespół „UNIGLOBU”.

**5. KALENDARIUM PRAC CZŁONKÓW ZESPOŁU „UNIGLOBU”
Z MIESZKAŃCAMI GMINY RADOMSKO W TRAKCIE
OPRACOWYWANIA STRATEGII ROZWOJU**

Lp.	Termin	Uczestnicy	Cel / zakres pracy
1.	29 marzec 2000	Zarząd Gminy Przedstawiciel „UNIGLOBU”	Podpisanie umowy o wykonanie Strategii.
2.	29 marzec 2000	Przedstawiciele „UNIGLOBU”, Władze Gminy Radomsko.	Spotkanie z Władzami Gminy nt. wzajemnych oczekiwań i metodyki prac oraz zasad współpracy przy opracowywaniu „Strategii Rozwoju Gminy Radomsko”.
3.	Kwiecień 2000	Konsultanci „UNIGLOBU”.	Przeprowadzenie ankiety wśród mieszkańców Gminy Radomsko.
4.	12 kwiecień 2000	Konsultanci „UNIGLOBU”, Pracownicy Urzędu Gminy.	Konsultacje nt. zakresu informacji z dziedziny infrastruktury technicznej oraz gospodarki gminy.
5.	19 kwiecień 2000	Konsultanci „UNIGLOBU”, Pracownicy Urzędu Gminy.	Konsultacje nt. zakresu informacji z dziedziny infrastruktury społecznej.
6.	21 kwiecień 2000	Konsultanci „UNIGLOBU”, Pracownicy Urzędu Gminy.	Konsultacje nt. zakresu informacji z dziedziny rolnictwa, demografii.
7.	28 kwiecień 2000	Lokalni liderzy, Konsultanci UNIGLOBU.	Sesja poświęcona analizie SWOT gminy oraz identyfikacji oczekiwań mieszkańców i tworzeniu wizji rozwoju gminy. Sesja na temat priorytetowych kierunków rozwoju gminy. Wywiady z mieszkańcami. Zbieranie informacji dotyczących gospodarki gminy.
8.	Maj 2000	Konsultanci „UNIGLOBU”,	Konsultacje nt. zakresu informacji

II. Metodyka prowadzenia procesu opracowywania „Strategii Rozwoju Gminy Radomsko”

		Pracownicy Urzędu Gminy.	z dziedziny infrastruktury technicznej oraz gospodarki gminy.
9.	Czerwiec 2000	Konsultanci „UNIGLOBU”. Pracownicy WODR Bratoszewice	Zbieranie informacji dot. rolnictwa, demografii, planowania przestrzennego, kultury.
10.	17 lipiec 2000	Konsultanci „UNIGLOBU”, Zarząd Gminy.	Spotkanie konsultacyjne dotyczące odbioru opracowania „Strategia Rozwoju Gminy Radomsko”.

III. DIAGNOZA I ANALIZA OBECNEGO STANU GMINY

Położenie gminy, jej otoczenie oraz powiązania wewnętrzne i zewnętrzne warunkują rozwój społeczno - gospodarczy oraz określają miejsce w układzie gospodarczym i przestrzennym województwa i kraju.

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY RADOMSKO

a) Opis terenu

Gmina Radomsko jest jedną z 173 gmin województwa łódzkiego. Położona jest w Powiecie Radomszczańskim, w południowej części województwa łódzkiego.

Ludność gminy Radomsko liczy 5 616 mieszkańców (stan na 31.12.1999 r.) co stanowi niespełna 0,2 % ludności województwa ogółem (2 664 tys.).

Gmina zajmuje powierzchnię 85 km², co stanowi 0,5 % powierzchni całego województwa (18 219 km²).

Gmina Radomsko składa się z dwóch części oddzielonych od siebie terenami miasta Radomska. Dolny fragment gminy graniczy od północy z miastem Radomskiem, od wschodu z gminą Kobbiele Wielkie i Kodrąb, od zachodu z gminą Ładzice a od południa z gminą Gidle i z województwem śląskim z gminą Kruszyna.

Górny fragment Gminy Radomsko graniczy od południa i od zachodu z miastem Radomsko, od północy z gminą Gomunice a od wschodu z gminą Kodrąb.

Obszar gminy leży częściowo na wzniesionych terenach okalających miasto Radomsko /Płoszów, Strzałków/ oraz częściowo w dolinie rzeki Warty /Bobry, Dabrówka, Szczepocice/.

Południowo - zachodnią część gminy, przecięto rzeką Wartą wraz z doliną okoloną lasami.

Gmina otacza miasto Radomsko oraz zlokalizowana jest w niedalekiej odległości od wielkomiejskich ośrodków przemysłowych i regionalnych: 30 km od Częstochowy, 45 km od Piotrkowa Trybunalskiego. Odległość gminy do Warszawy wynosi 185 km. Przez obszar gminy przebiega droga krajowa Nr 1 relacji Piotrków Trybunalski – Katowice oraz przebiega linia kolejowa Koluszki – Częstochowa.

b) Historia

Gmina Radomsko nierozzerwalnie związana jest z historią miasta Radomska, którego hipotetyczne początki odnieść należy do XI wieku.

Czynnikiem miastotwórczym i generującym osadnictwo na tym obszarze był w średniowieczu szlak handlowy Śląsk – Ruś, a także warowny gród i ośrodek

kultu religijnego (istnienie kościoła pod wezwaniem św. Lamberta). Powstała wokół grodu osada targowa nad rzeką Radomką, która dała początek miastu.

W połowie XIII w. Radomsko było już miastem rozwiniętym funkcjonalnie; - posiadało targ, łaźnię, jatki rzeźnicze, cechy piekarskie i szewskie oraz młyn ze stawami. W XIV w. stało się siedzibą nowego powiatu radomszczańskiego w Sieradzkim i miejscem odbywania roków sądowych (na przemian z Piotrkowem Trybunalskim i Dobryszycami). W XV w. powstało tu starostwo grodowe.

W okresie panowania ostatnich Jagiellonów miasto kilkakrotnie płonęło. Po każdej klęsce odbudowywało się i rozrastało.

W 1710 r. miasto nawiedziła zaraza, powodując jego wyludnienie, a w 1742 r. wielki pożar, który dokończył dzieła zniszczenia.

Pomyślna jednak dla Radomska była druga połowa XVIII w. Już w 1791 r. rynek i ulice miasta zabudowane były 185 domami, w których mieszkało 900 osób, co w owym czasie było liczbą znaczącą.

Znaczne przyspieszenie rozwoju omawianego obszaru nastąpiło po oddaniu do użytku kolei warszawsko - wiedeńskiej w 1846 r.

Obszar Gminy Radomsko, w różnych okresach historycznych, odgrywał dużą rolę w funkcjonowaniu organizmu miejskiego. Charakteryzujący się znaczną lesistością i występowaniem dobrych gleb – stanowił komplementarną z miastem średniej wielkości, przestrzeń rolno – leśną. Szczególnie nachylone ku stronie południowej, łagodne stoki pradoliny rzeki Warty z ich bogactwem przyrodniczych form pokrycia obszaru – stanowiły swoiste płuca organizmu miejskiego.

Północno – wschodnia część gminy i jej część zachodnia, tradycyjnie stanowiły spichlerz miasta, dostarczając produkcję rolniczą jego mieszkańcom i na eksport.

2. WALORY PRZYRODNICZE I POZAPRZYRODNICZE GMINY RADOMSKO

Różnorodne cechy środowiska przyrodniczego, to przede wszystkim przepływające rzeki Warta i Radomka, kompleksy lasów, zabytki, bardzo dobre warunki klimatyczne, czystość powietrza oraz położenie w obszarze chronionego krajobrazu, *predystynują południową część gminy do rozwijania turystyki pobytowej czy weekendowej w okresie całego roku, a także mogą być miejscem do lokalizacji budownictwa mieszkalnego czy też lotniskowego dla mieszkańców pobliskich miast.*

a) Wykaz pomników przyrody, użytków ekologicznych i zabytków

Pomniki Przyrody:

Z 4 klony srebrzyste, 5 modrzewi europejskich, jesion wyniosły, dwie lipy drobnolistne, dąb szypułkowy położone w parku we wsi Strzałków,
Z dąb szypułkowy, lipa drobnolistna położone we wsi Cerkawizna.

Użytki ekologiczne:

4 obiekty przyrody w leśnictwie Strzałków, 10 obiektów przyrody w leśnictwie Dąbrówka, 10 w leśnictwie Grzebień, 1 w leśnictwie Szczepocice Rządowe o łącznej powierzchni 30,75 ha.

Na terenie południowej części gminy znajduje się Piliczańsko-Radomszczański Obszar Chronionego Krajobrazu

Zabytki:

Dziewięć

- dwór (1701-1800),

Dwór należy do zespołu folwarku Dziewięć. Jest położony w starym XVII – wiecznym parku, na wzgórzu. Obecnie mieści się tam Gospodarstwo Rybackie „Dziewięć” Sp. z o.o.

Strzałków

- kościół filialny rzymsko-katolicki (1550-1600). Kościół zbudowany jest w stylu wczesnobarokowym, na planie krzyża łacińskiego.

W ewidencji konserwatorskiej Państwowej Służby Ochrony Zabytków zostały wymienione następujące obiekty:

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

Miejscowość	Nr	Nazwa	Data
Amelin	24	chałupa	ok. 1914 r.
Dziewięć		szkoła	1913 r.
		kościół	1913 r.
		remiza	20-te XX w.
	20	chałupa	ok. 1900 r.
	39	zespół	XVIII w.
Kietlin		kaplica	ok. 1920 r.
		szkoła	1938 r.
	36	zespół	XVIII w.
	36	stodoła	ok. 1900 r.
	36	spichlerz	koniec XIX w.
	36	dwór	1882 r.
Płoszów		kościół par.	ok. 1930 r.
	06	obora	ok. 1910 r.
	06	chałupa	ok. 1910 r.
	14	obora	1914 r.
Strzałków		zespół	XVII w.
		zespół	XIV-XX w.
		dzwonnica	2 poł. XVIII w.
		pałac	po poł. XIX w.
		plebania	1937 r.
	100	chałupa	ok. 1914 r.

3. CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNOŚCI GMINY RADOMSKO

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

Gminę Radomsko zamieszkuje 5 616 osób (stan na 31.12.1999 r.).
W skład gminy wchodzi 21 miejscowości skupione w 9 sołectwach.
Powierzchnia gminy wynosi 85 km².

Tab.1 Liczba mieszkańców Gminy Radomsko

Lp.	Sołectwo	Miejscowości wchodzące w skład sołectwa	Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach
1.	Bobry	1. Bobry	137
		2. Cerkawizna	10
		3. Klekowiec	88
		4. Podcerkawizna	11
2.	Dąbrówka	5. Dąbrówka	256
		6. Klekotowe	27
		7. Lipie	167
3.	Dziewięć	8. Dziewięć	534
		9. Amelin	255
4.	Grzebień	10. Grzebień	124
5.	Kietlin Kolonia	11. Kietlin Kolonia	610
		12. Kietlin	241
6.	Okrajszów	13. Okrajszów	183
7.	Płoszów	14. Płoszów	268
		15. Guławy	15
		16. Jadwinówka	273
		17. Ostoja	53
		18. Różia	47
8.	Strzałków	19. Strzałków	1 840
		20. Brylisko	1
9.	Szczepocice	21. Szczepocice Prywatne	166
		22. Szczepocice Rządowe	310
Razem			5 616

Dane z Urzędu Gminy Radomsko

Średnia gęstość zaludnienia Gminy Radomsko wynosi 66 osób/km².

Dla woj. łódzkiego oraz kraju wskaźniki te wynoszą odpowiednio: 146 i 114 osoby / km².

a) Analiza struktury demograficznej ludności Gminy Radomsko

Tab. 2 Liczba mieszkańców Gminy w poszczególnych grupach wiekowych

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

w porównaniu do liczby mieszkańców kraju i województwa na koniec 1998 roku.

	Ludność w wieku			
	Ogółem	Przedprodukcyjnym	Produkcyjnym	Poprodukcyjnym
Polska	38 660 000	10 165 500	23 014 500	5 480 000
Łódzkie	2 663 608	614 964	1 603 209	445 435
Radomsko	5 310	1 428	3 091	791
Udział w woj. (%)	0,2	0,23	0,19	0,18
Udział w kraju (%)	0,01	0,01	0,01	0,01

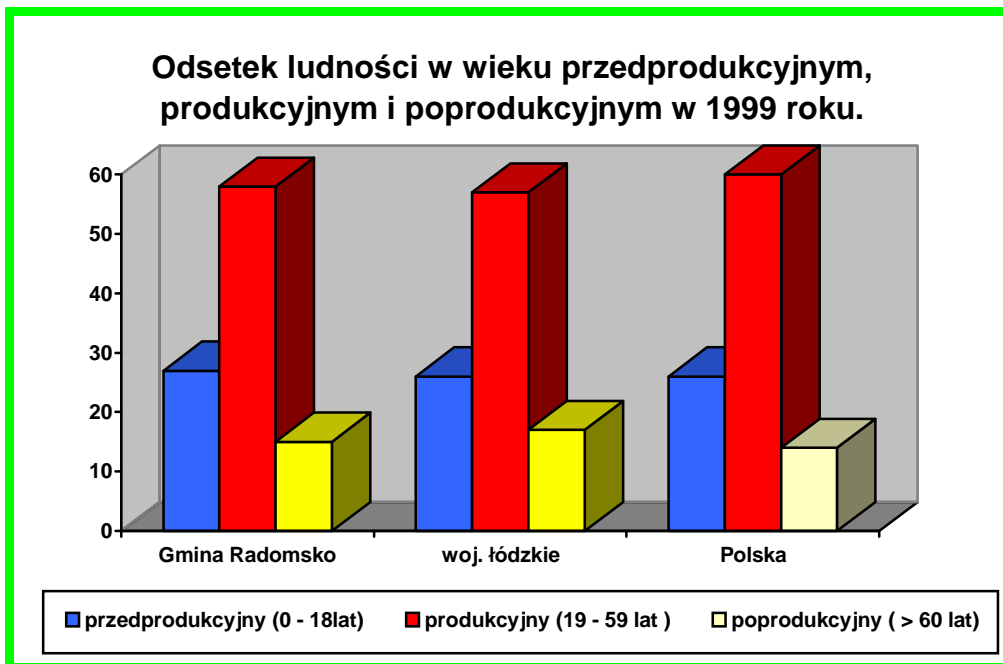
Dane Urzędu Statystycznego w Łodzi

Jak widać, po pobieżnej analizie danych w tabeli, struktura wiekowa mieszkańców Gminy Radomsko nie odbiega znacznie od struktury w kraju oraz województwie. Większy jest w gminie odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. Różnicę w strukturze należy uznać za nieznaczną. Dla zobrazowania tej sytuacji wyliczono wskaźniki udziału poszczególnych grup wiekowych w ogóle mieszkańców.

Tab. 3. Wskaźniki udziału w % poszczególnych grup wiekowych w ogóle mieszkańców na koniec 1998 roku.

Wiek	Gmina Radomsko	woj. łódzkie	Polska
Przedprodukcyjny	26,89	26,21	26,29
Produkcyjny	58,21	56,74	59,53
Poprodukcyjny	14,90	17,06	14,17
Razem	100,00	100,00	100,00

Dane Urzędu Statystycznego w Łodzi

Większy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Radomsko w porównaniu do reszty kraju upoważnia do sformułowania kilku zasadniczych dla rozwoju Gminy wniosków:

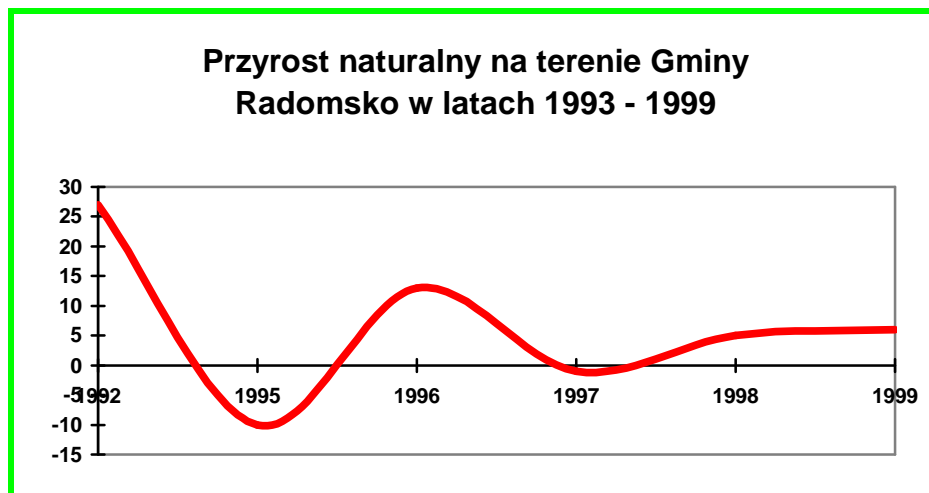
- po pierwsze, młodsze społeczeństwo potencjalnie stwarza większe szanse rozwojowe Gminy,
- w perspektywie taka struktura będzie prowadzić do szybszego niż przeciętnie przyrostu ludności w wieku produkcyjnym. Można zatem spodziewać się znacznego zasilenia w najbliższych latach lokalnego rynku pracy. Przy braku zwiększania liczby miejsc pracy może to prowadzić do pogłębienia się bezrobocia.

Do głównych czynników kształtujących liczbę ludności należą przyrost naturalny i migracje. W 1999 roku przyrost naturalny w Gminie Radomsko był dodatni (+ 6 osób), co daje + 1,07 ‰. Województwo łódzkie posiadało wskaźnik rzędu - 6 ‰, a więc niższy. Dla porównania wskaźnik ten dla całego kraju wynosił na koniec 1998 roku + 1,0 ‰, czyli taki sam jak w Gminie Radomsko.

Tab. 4 Przyrost naturalny ludności w latach 1992 – 1999

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
1992	97	70	+ 27
1995	66	76	- 10
1996 *	62	49	+ 13
1997 *	86	87	- 1
1998	64	59	+ 5
1999 *	66	60	+ 6

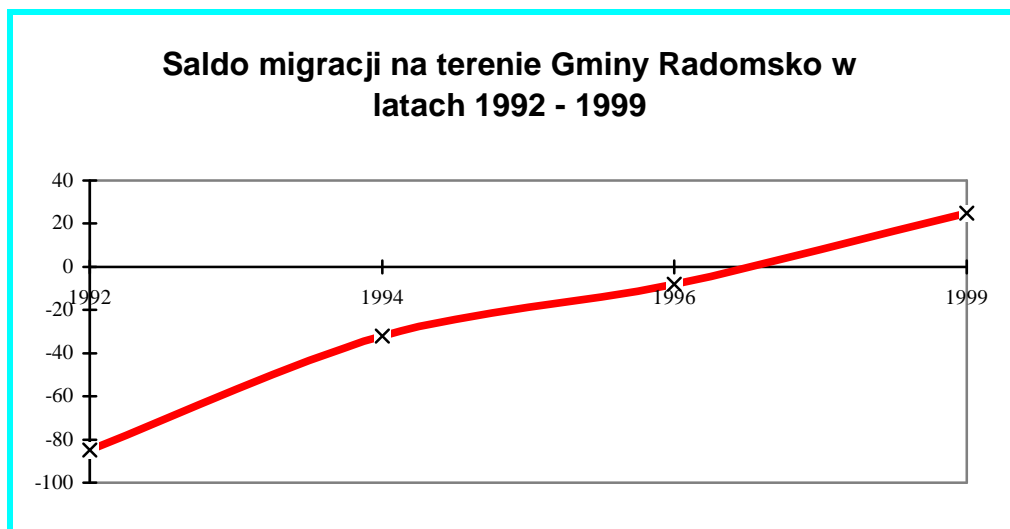
* Dane z Urzędu Gminy Radomsko
Pozostałe dane US z Łodzi

Tab. 5 Saldo migracji w latach 1992 – 1999 na terenie Gminy Radomsko

Rok	Zameldowania	Wymeldowania	Saldo
1992	70	155	- 85
1994	55	87	- 32
1996	75	83	- 8
1999	94	69	+ 25

Dane z Urzędu Gminy Radomsko

Saldo migracji w 1999 roku w Gminie Radomsko było dodatnie, natomiast w całym województwie łódzkim było ujemne. Wyniosło ono + 25 osób, podczas gdy w województwie zanotowano saldo migracji na poziomie – 1 310 osób.

Wynik ten świadczy o przyptywie ludności na teren gminy. Jest to zjawisko pozytywne. Z zebranych danych również wynika, że większość społeczeństwa wykazuje chęć pozostania w gminie i nie jest zainteresowana emigracją.

Dynamika wzrostu liczby mieszkańców gminy w ciągu ostatnich 10 lat wykazuje dużą skalę. Od roku 1975 łączna liczba mieszkańców Gminy Radomsko zmniejszyła się o 48,7 %. Spowodowane jest to głównie przyłączeniem kilku miejscowości do miasta Radomsko. Dla porównania w tym samym okresie liczba ludności kraju zwiększyła się o około 8,6 %.

Tab. 6. Porównanie przyrostu naturalnego i salda migracji w Gminie Radomsko w ostatnich 25 latach.

Wyszczególnienie	1975	1985	1994	1997	* 1999
Liczba ludności	11 543	9 540	5 398	5 411	5 616
Dynamika 1975 = 100 %	100,00 %	82,65 %	46,76 %	46,88 %	48,65 %
Urodzenia	312	189	87	86	66
Zgony	121	101	65	87	60
Saldo migracji	- 153	- 136	- 22	+ 5	+ 25

Dane Urzędu Statystycznego w Łodzi

** Dane z Urzędu Gminy Radomsko*

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

Z powyższej tabeli można zauważyć stały spadek dodatniego wskaźnika przyrostu naturalnego oraz wzrost salda migracji, co w sposób naturalny skutkuje zwiększeniem tempa przyrostu łącznej liczby mieszkańców Gminy Radomsko.

W celu dokonania ogólnej prognozy demograficznej, przyjęto następujące główne założenia:

- przełamanie pozytywnego trendu przyrostu naturalnego spowodowanego zmniejszeniem liczby urodzeń żywych. Tendencja zmniejszenia się przyrostu naturalnego osiągnie swoje ekstremum około 2005, po czym nastąpi kolejna zmiana trendu.
- założono nieznacznie rosnący trend liczby zgonów spowodowany wzrostem ogólnej liczby mieszkańców. Zmiany w tym zakresie będą jednak nieznaczne.
- przyjęto założoną prognozę liczby ludności kraju w 2020 roku na 36 mln osób.

Tab. 7. Prognoza demograficzna ludności Gminy Radomsko na lata 2000 - 2015

Rok	Ludność w dniu 1 stycznia	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Migracje	Przyrost rzeczywisty	Ludność w dniu 31 grudnia
2000	5 616	67	64	+ 3	12	15	5 631
2001	5 631	65	61	+ 4	11	15	5 646
2002	5 646	62	61	+ 1	15	16	5 662
2003	5 662	59	58	+ 1	10	11	5 673
2004	5 673	56	55	+ 1	8	9	5 682
2005	5 682	56	58	- 2	9	7	5 689
2006	5 689	55	57	- 2	8	6	5 695
2007	5 695	54	52	+ 2	7	5	5 700
2008	5 700	51	53	- 3	5	2	5 702
2009	5 702	53	50	+ 3	6	3	5 705
2010	5 705	49	50	- 1	5	4	5 709
2011	5 709	53	52	+ 1	4	5	5 714
2012	5 714	49	47	+ 2	4	6	5 720
2013	5 720	47	49	- 2	5	3	5 723
2014	5 723	45	48	- 3	3	0	5 723
2015	5 723	47	49	- 2	2	0	5 723

Jak wynika z powyższej tabeli, Gmina Radomsko w ciągu najbliższych 15 lat odnotuje wzrost ogólnej liczby mieszkańców na poziomie nieco powyżej 3,08 %.

Z punktu widzenia strategii rozwoju oraz problemów zagospodarowania przestrzennego, istotne są planowane zmiany struktury grupy przedprodukcyjnej, produkcyjnej oraz poprodukcyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców na przestrzeni najbliższych 15 lat. Porównanie takie prezentuje tabela nr 8.

Tab. 8. Prognoza struktury grupy przedprodukcyjnej, produkcyjnej oraz poprodukcyjnej dla Gminy Radomsko

Wiek	2000	2005	2010	2015
Przedprodukcyjny	26,88	26,85	26,82	26,79
Produkcyjny	58,20	58,5	58,9	59,0
Poprodukcyjny	14,92	14,65	14,28	14,21

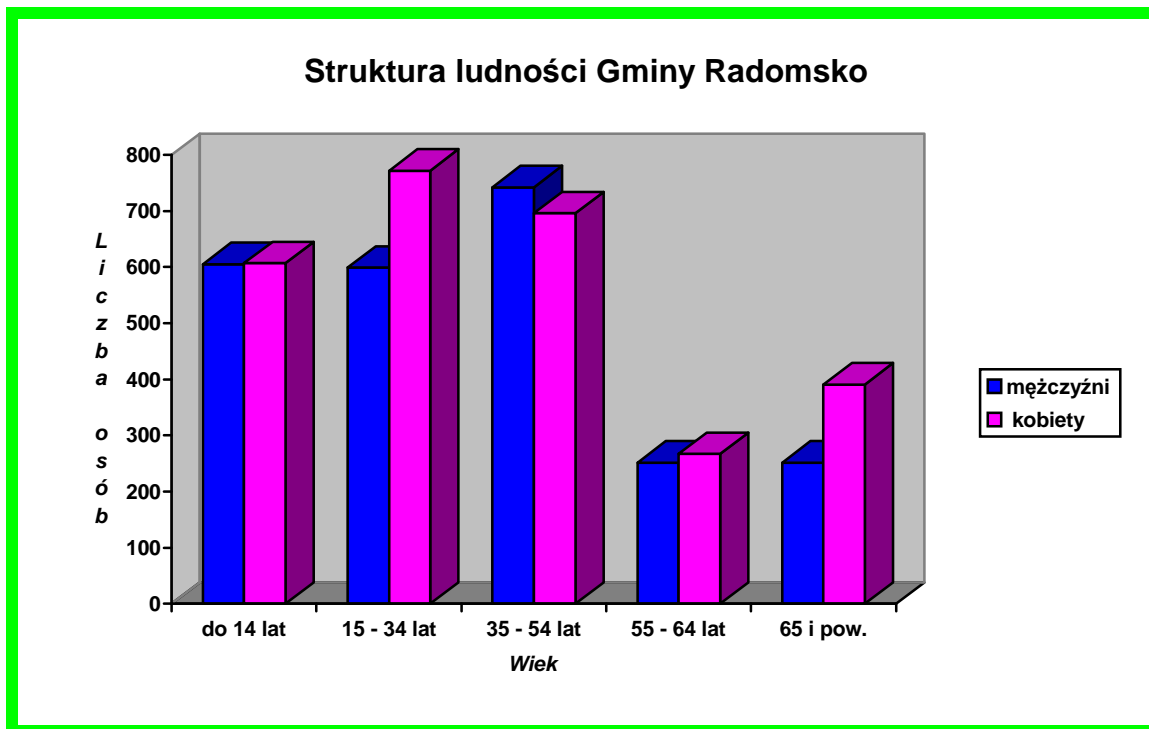
Jak widać będzie zwiększała się liczba osób w wieku produkcyjnym. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym będzie w początkowym okresie na stałym poziomie, co wynika z niskiego obecnie salda przyrostu naturalnego. Od roku 2010 będzie można zaobserwować mniejszy przyrost liczby osób w tej grupie. W roku 2015 udział grupy osób w wieku przedprodukcyjnym będzie już niewiele niższy niż w początkowym okresie projekcji.

Zróznicowanie społeczeństwa wg płci przedstawia tab. 9.

Tab. 9 Struktura ludności pod względem wieku i płci (stan na 31.12.1997 r.)

	do 14 lat	15 – 34 lat	35 - 54 lat	55 – 64 lat	65 i pow.	Razem
Mężczyźni	605	827	742	252	252	2 678
Kobiety	607	772	696	267	391	2 733
RAZEM	1 212	1 599	1 438	519	643	5 411

Dane US w Piotrkowie Trybunalskim

Generalnie należy przewidywać wyraźne starzenie się społeczności Gminy w ciągu najbliższych 15 lat. Na podstawie danych zamieszczonych w tabeli nr 9 można określić średni wiek mieszkańca Gminy Radomsko, który obecnie wynosi 26,3 lat i wzrośnie w roku 2015 do 30 lat.

Biorąc pod uwagę współczynnik starości, obliczany według stosunku liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (pow. 60 roku życia) do liczby ludności w wieku przed- i produkcyjnym (0 - 59 lat), który wynosi 21 % należy stwierdzić, iż struktura wieku społeczeństwa Gminy Radomsko nieznacznie odbiega od średniej ogólnopolskiej dla terenów wiejskich (średnia krajowa wynosi 17 %).

Kolejnym elementem analizy społeczności Gminy Radomsko pod względem wieku i płci, są całościowe i cząstkowe współczynniki feminizacji. Wyrażają one proporcje ilości kobiet do ilości mężczyzn.

Całościowy współczynnik feminizacji wynosi 103,8 %. Niestety współczynnik ten jest mało miarodajny, gdyż prawdziwy obraz populacji otrzymać można dopiero po analizie współczynników cząstkowych feminizacji przeprowadzonej w poszczególnych grupach wiekowych.

Tab. 10 Współczynniki feminizacji w poszczególnych grupach wiekowych
(stan na 31.12.1997 r.)

Wiek (lata)	Współczynnik feminizacji (%)
0 - 14	100,33
15 – 34	93,35
35 – 54	93,80
55 - 64	105,95
pow. 65	155,16

Dane US z Piotrkowa Trybunalskiego

Dość niekorzystnie przedstawia się sytuacja w grupach wiekowych (15 - 34 i 35 - 54 lat), gdyż współczynniki feminizacji odpowiednio wynoszą 93 %, i 94 %, co mówi nam o przewadze mężczyzn. Natomiast odmiennie przedstawia się sytuacja w grupie wiekowej (56 – 64 i pow. 65 lat), gdyż współczynniki feminizacji wynoszą 106 % i 155 % a mówią nam o przewadze liczby kobiet nad liczbą mężczyzn.

Jednym z największych zagrożeń dla prawidłowego rozwoju obszarów wiejskich jest znaczna deformacja struktury wieku (starzenie) lub płci (odpływ młodych kobiet). Zjawiska te zaznaczają się w Gminie Radomsko w średnim stopniu. Należy je zatem stale obserwować. Biorąc pod uwagę to, że głównie liczba młodych ludzi świadczy o potencjale reprodukcyjnym ludności należy podjąć działania na rzecz poprawy jakości życia, które mogłyby powstrzymać niekorzystne procesy, które stymulują odpływ młodych ludzi, zwłaszcza kobiet.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza struktur demograficznych pozwala stwierdzić, że społeczność Gminy Radomsko wyróżnia się następującymi cechami:

- * średnimi odsetkami w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym,
- * dodatnim przyrostem naturalnym,
- * korzystnym całościowym współczynnikiem feminizacji,
- * dodatnim saldem migracji.

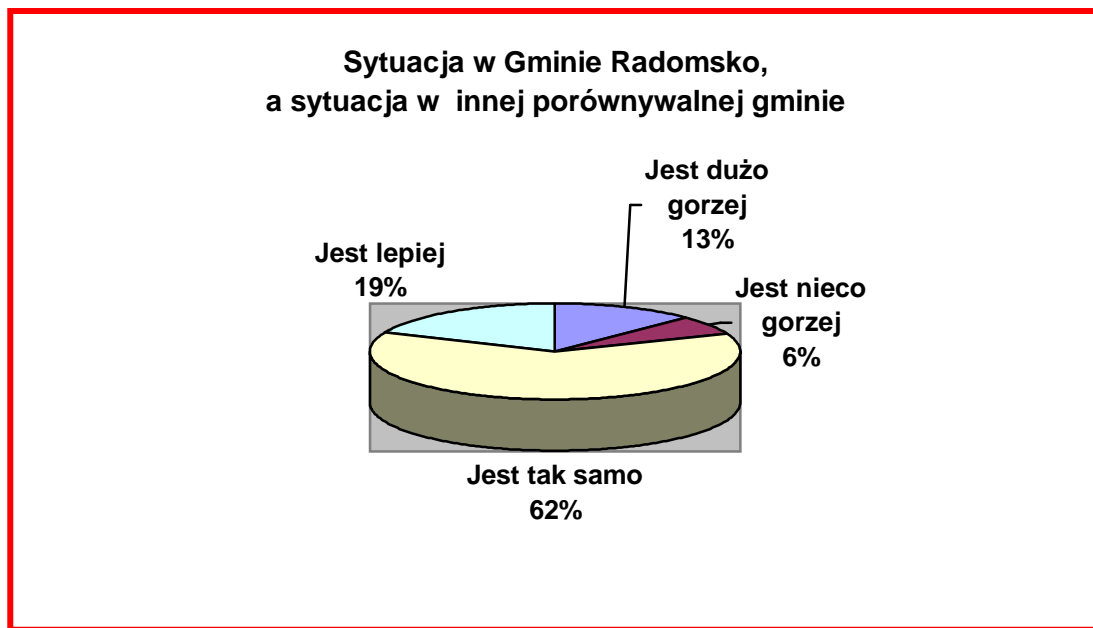
b) Socjologiczna charakterystyka społeczności lokalnej

Charakterystyka społeczności lokalnej została dokonana na podstawie badań opinii społecznej, przeprowadzonych zgodnie z metodologią opisaną w części wstępnej niniejszego opracowania. Badania miały na celu ustalenie postaw mieszkańców, sposobu postrzegania miejsca zamieszkania, wizji zmian w gminie oraz faktycznego i ukrytego stosunku do turystów i potencjalnych inwestorów. Znajomość powyższych danych powinna być pomocna przy podejmowaniu decyzji, mających wpływ na poziom życia mieszkańców Gminy Radomsko.

Postawy mieszkańców

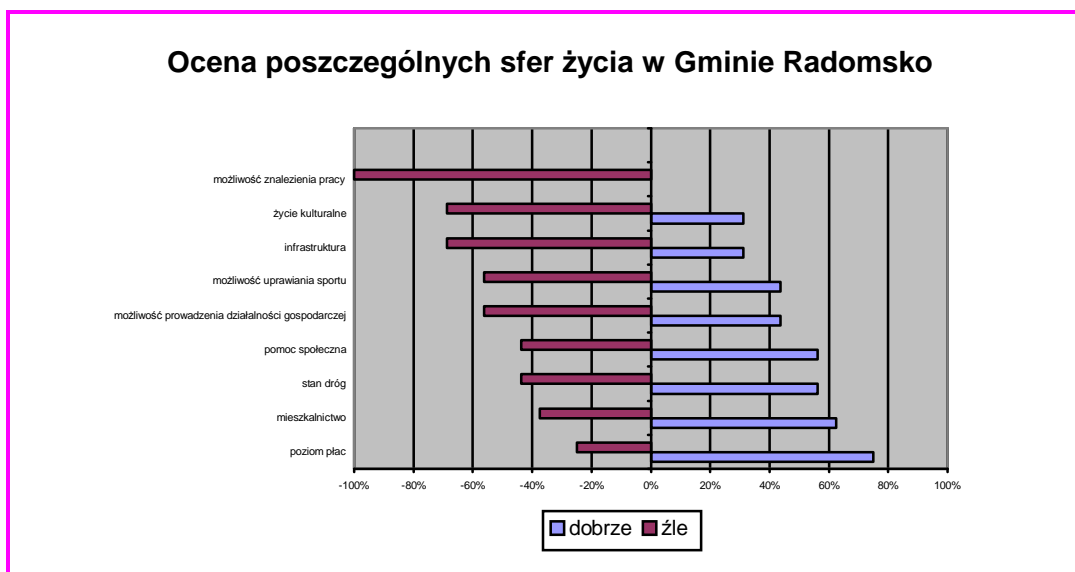
Dane wynikające z przeprowadzonych wywiadów jak również z odbytych obserwacji wskazują, iż mieszkańcy Gminy Radomsko, odznaczają się średnim stopniem aktywności społecznej i zainteresowaniami sprawami gminy. Na terenie gminy stan dróg jest niezadowalający, brak jest kanalizacji, a wodociągowanie, gazyfikacja są jeszcze nie zakończone. Dlatego wyniki badania mogą wynikać z gorszego samopoczucia mieszkańców tych miejscowości, które ma swe źródła w odczuwanych faktycznie gorszych warunkach życia.

Na wstępie badań przeanalizowano opinie mieszkańców na temat ogólnej sytuacji w Gminie Radomsko w porównaniu do innych podobnych gmin. Należy pamiętać, iż opinia taka ma charakter zdecydowanie subiektywny – świadczy raczej o nastrojach społecznych, niż o obiektywnym pozycjonowaniu gminy. Rysunek poniższy przedstawia wyniki tej części badania.

Jak wynika z analizy, przeciętna odpowiedź wskazuje na pełną porównywalność sytuacji w Gminie Radomsko do sytuacji w innych podobnych gminach. Przeważają nieco odpowiedzi negatywne, skala zjawiska nie jest jednak duża. Może to świadczyć o przekonaniu społeczności lokalnej o determinującym znaczeniu rozwiązań podejmowanych na szczeblu centralnym (np. „jest źle, ale jest tak w całym kraju”).

Uszczegółowieniem zagadnień związanych z oceną sytuacji obecnej jest analiza odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny poszczególnych sfer życia w Gminie Radomsko. Pytanie zawarte w ankiecie wymuszało na respondentach odpowiedzi jednoznaczne (jest dobrze – źle). Konieczność udzielenia jednoznacznej odpowiedzi skłania przeważnie osobę ankietowaną do dokonania analizy zagadnienia. Eliminuje się w ten sposób odpowiedzi rodzaju „nie wiem” nie mające znaczenia z punktu widzenia analizy, a w sposób znaczący wypaczające wyniki badań. Ocenę poszczególnych sfer życia prezentuje poniższy rysunek.

Warto zwrócić uwagę, iż dwie najgorzej oceniane sfery życia (poziom płac i możliwość znalezienia pracy) mają charakter raczej makroekonomiczny. Wskazują jednak jednoznacznie, iż główny nacisk na etapie formułowania kierunków rozwoju strategicznego powinien być kładziony na rozwój sfery gospodarczej. Otwarta natomiast pozostaje kwestia kompetencji władz Lokalnych np. w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy.

Za sfery oceniane także jednoznacznie negatywnie należy uznać życie kulturalne oraz infrastruktura. Z ankiety wynika, iż znaczna część respondentów dostrzega brak życia kulturalnego na terenie gminy. Spowodowane jest to brakiem Ośrodka Kultury. Poziom infrastruktury obecnie nie zaspakaja potrzeby mieszkańców.

Kolejnym etapem badania opinii społeczności lokalnej było dokonanie oceny, czego brakuje w gminie Radomsko, aby mogła się ona właściwie rozwijać. Jest to etap przejściowy pomiędzy analizą status quo a projektowaniem działań rozwojowych. Odpowiedzi wskazują słabe strony Gminy, jednocześnie wyznaczając kierunki jego rozwoju. Wyniki badań w tym zakresie prezentuje poniższy rysunek.

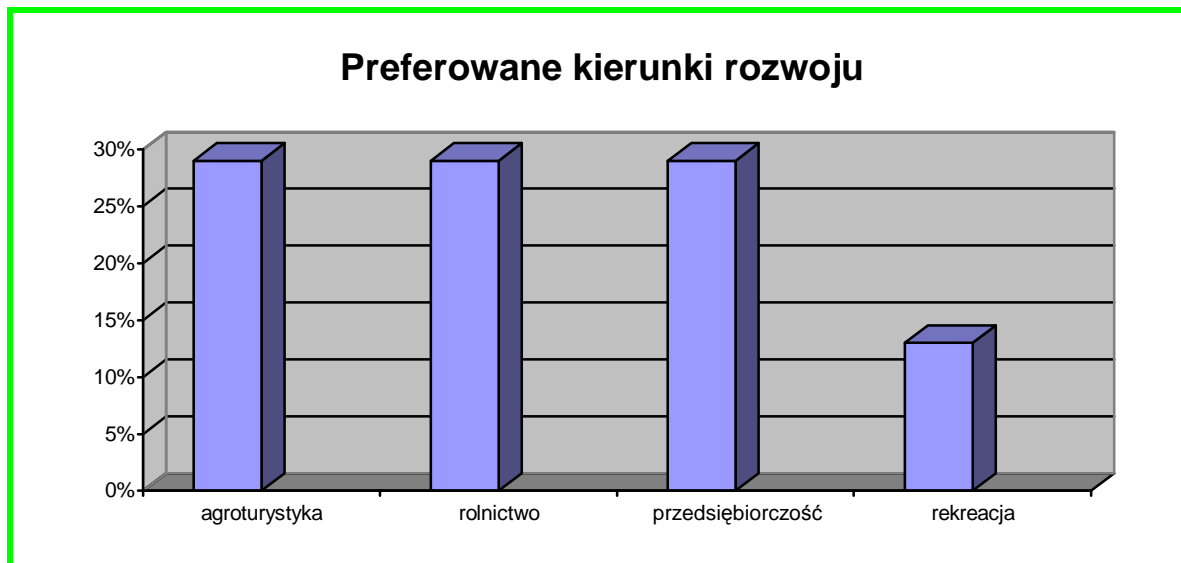
Jako najważniejszy punkt wymieniono brak miejsc pracy. Autorzy stoją na stanowisku, iż ten element można uznać za kluczowy dla strategii rozwoju. Fakt braku miejsc pracy jest obiektywny, istotna z punktu widzenia niniejszej analizy jest świadomość społeczna w tym zakresie. Tak jednoznaczne wskazanie świadczy o dużej akceptacji społeczności lokalnej dla ewentualnego tworzenia preferencji oraz podejmowania działań promocyjnych w celu pozyskiwania inwestorów którzy by stworzyli nowe miejsca pracy oraz pomoc firmom już istniejącym.

Również na szóstej pozycji część respondentów widzi brak inwestorów zewnętrznych.

Jako kolejny wymieniono brak kanalizacji, świadczy to o słabej sytuacji w tym zakresie. Należy w najbliższym okresie poprawić ten stan. Szansą jest przyłączenie sieci kanalizacji gminnej do oczyszczalni w mieście Radomsko.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, zauważenia braku Ośrodka Kultury. Placówki kulturalne w mieście nie spełniają oczekiwań mieszkańców Gminy Radomsko. Należy się zastanowić nad stworzeniem Ośrodka Kultury w jednej z miejscowości gminnej.

Zwieńczeniem analizy sytuacji w gminie oraz wskazania głównych jego braków jest określenie preferowanych kierunków rozwoju. Wyniki badań w tym zakresie prezentuje poniższy rysunek.

Jak widać, głównym preferowanym kierunkiem rozwoju jest kierunek rozwoju przedsiębiorczości. Wiąże się to także ze wskazywaniem konieczności pozyskiwania inwestycji zewnętrznych. Akceptację dużej liczby badanych znajduje także kierunek rozwoju agroturystyki i rozwoju rolnictwa. Świadczy to o zróżnicowanym położeniu gminy (tereny rolne, atrakcyjne turystycznie oraz przylegające bezpośrednio do miasta Radomska.. Liczba zwolenników kierunku „przemysłowego” jest jednak zdecydowana. Wydaje się, iż jest to jednoznaczne wskazanie dla strategii dalszych działań rozwojowych.

Reasumując wyniki powyższych badań ankietowych, należy stwierdzić:

- Ogólny klimat społeczny jest umiarkowany (choć oceny sytuacji są raczej negatywne). Co jednak niezwykle istotne, widać znaczne nastawienie społeczeństwa na rozwój gospodarczy. Nastawienie to może wpłynąć na perspektywę skutecznego wdrożenia strategii działania.
- Za szczególnie ważne należy uznać ogólne nastawienie na kierunek przemysłowy oraz otwartość na wszelkie inwestycje zewnętrzne. Wydaje się, iż wszelkie rozwiązania nastawione na pozyskanie inwestorów zewnętrznych oraz rozwój już istniejących przedsiębiorstw spotkają się z aprobatą społeczną, nawet w przypadku konieczności ponoszenia dodatkowych wydatków z budżetu Gminy (co może się ewentualnie wiązać z koniecznością cięć budżetowych w innych punktach).

**Najważniejsze zadania do realizacji wg mieszkańców
Gminy Radomsko:**

AMELIN

- budowa i modernizacja dróg
- budowa kanalizacji
- dowóz dzieci do szkół
- wyposażenie w środki dydaktyczne szkół

DĄBRÓWKA

- budowa kanalizacji
- gazyfikacja
- budowa dróg
- zwiększenie ilości kontenerów na śmieci
- tworzenie nowych miejsc pracy
- rozwój bazy turystycznej
- rozwój działalności kulturalnej

DZIEPÓŁĆ

- budowa kanalizacji
- budowa dróg i chodników
- tworzenie nowych miejsc pracy
- poprawa bezpieczeństwa
- klub dla młodzieży

JADWINÓWKA

- budowa i modernizacja dróg
- kanalizacja
- wyposażenie szkół w środki dydaktyczne
- budowa chodników
- zwiększenie ilości automatów telefonicznych
- zwiększenie ilości kontenerów na śmieci
- wyposażenie szkół w sprzęt komputerowy
- tworzenie nowych miejsc pracy

KIETLIN

- kanalizacja
- gazyfikacja

- powstanie Gimnazjum w Kietlinie
- lekarz dentysta w szkole
- poprawa stanu dróg
- budowa chodników
- zakup komputerów dla szkół
- tworzenie warunków dla rozwoju firm
- powstanie placu zabaw
- powstanie punktu lekarskiego
- świetlica dla młodzieży

KIETLIN KOLONIA

- kanalizacja
- budowa chodników
- gazyfikacja

OKRAJSZÓW

- kanalizacja
- budowa chodników
- wyposażenie szkoły w środki dydaktyczne
- świetlica dla młodzieży
- powstanie placu zabaw

PŁOSZÓW

- budowa kanalizacji
- oczyszczenie rowów
- budowa dróg i chodników
- dokończenie budowy sali gimnastycznej
- wyposażenie szkół w sprzęt komputerowy

OSTOJA

- budowa kanalizacji
- budowa chodników
- wyposażenie szkół w sprzęt komputerowy
- zwiększenie ilości automatów telefonicznych

STRZAŁKÓW

- budowa kanalizacji
- utworzenie Gimnazjum

- modernizacja dróg
- uporządkowanie terenów wokół stawu
- budowa chodników
- tworzenie nowych miejsc pracy
- modernizacja boiska
- powstanie poczty
- brak koszy na śmieci na przystankach i na boisku
- usprawnienie komunikacji miejskiej

SZCZEPOCICE

- modernizacja dróg
- zwiększenie ilości kontenerów na śmieci
- regulacja rzeki Warty
- tworzenie nowych miejsc pracy
- kanalizacja
- gazyfikacja

W postrzeganiu spraw gminy przez mieszkańców poszczególnych miejscowości oraz Rady Gminy, nie widać zasadniczych różnic. Można zauważyć wiele wspólnych celów chociażby takich jak: budowa i modernizacja dróg, budowa chodników, kanalizacja i inne. Wiele zadań w chwili obecnej jest niemożliwych do realizacji, ale nie jest to powodem do lokalnych konfliktów.

Postrzeganie Gminy Radomsko przez jej mieszkańców

Wśród najczęściej pojawiających się wypowiedzi mieszkańców na temat własnej gminy występowały następujące stwierdzenia:

- dobra polityka władz gminy,
- czysta ekologiczna okolica,
- powstanie nowych miejsc pracy,
- słaby stan dróg,
- brak kanalizacji,
- przyciągnięcie inwestorów, którzy by stworzyli nowe miejsca pracy.

Spółeczeństwo Gminy Radomsko świadome jest tego, że tradycyjne rolnictwo, z którego w przeszłości większość gospodarstw czerpało podstawowe dochody, obecnie nie pozwala na utrzymanie się większości mieszkańców. Rolnicy nie widzą szans na poprawę sytuacji w rolnictwie, w szczególności z powodu braku rynków zbytu na wytwarzane produkty rolne oraz słabą opłacalność, co powoduje, że część mieszkańców w wieku

produkcyjnym poszukuje dodatkowych źródeł utrzymania. Nieliczni decydują się na szukanie pracy i miejsca zamieszkania na stałe poza gminą.

Panuje przekonanie, że losy gminy zależą od jej władz, a nie od mieszkańców, co stanowi znaczącą barierę rozwojową.

Wizja przyszłości gminy w oczach mieszkańców

Ankietowani mieszkańcy Gminy Radomsko widzą przyszłość swojej gminy w poprawie infrastruktury technicznej oraz stworzenia dla nich nowych miejsc pracy.

Nastawienie mieszkańców do turystów i osób obcych

Respondenci widzą szansę rozwoju gospodarczego Gminy Radomsko oraz zatrzymania odpływu aktywnej, produkcyjnej części społeczeństwa w napływie inwestorów do gminy a przez to powstanie nowych miejsc pracy, spadek bezrobocia a tym samym rozwój gminy i poprawa warunków jej mieszkańców.

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

Tab. 11 Postrzeganie Gminy Radomsko przez jej mieszkańców

Lp.	Miejscowość	Budowa kanalizacji	Budowa chodników	Poprawa stanu dróg	Wyposażenie szkół w środki dydaktyczne	Tworzenie nowych miejsc pracy	Zwiększenie ilości kontenerów na śmieci	Gazyfikacja	Poprawa komunikacji autobusowej	Dowóz dzieci do gimnazjum	Utworzenie Gimnazjum
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Dąbrówka	+		+		+	+	+			
2.	Dziewóć	+	+	+		+					
3.	Amelin	+		+	+					+	
4.	Kietlin	+	+	+	+			+	+		+
5.	Kietlin Kolonia	+	+					+	+		
6.	Okrajszów	+	+		+						
7.	Płoszów	+	+	+	+						
8.	Jadwinówka	+	+	+	+		+			+	
9.	Ostoja	+	+		+		+				
10.	Strzałków	+	+	+		+	+		+		+
11.	Szczepocice	+		+	+	+		+			
	RAZEM	11	8	8	7	4	4	4	3	2	2

4. GOSPODARCZE PODSTAWY ROZWOJU GMINY RADOMSKO

a) Działalność gospodarcza na terenie gminy

Działalność gospodarcza na terenie gminy jest rozwinięta w stopniu średnim, a gospodarcze wykorzystanie zasobów gminy jest również oparte na działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwach indywidualnych, które zajmują 3 919 ha powierzchni użytków rolnych.

Tab. 1 Struktura użytkowania gruntów wg granic administracyjnych w %.

Struktura gruntów	Gmina Radomsko 1998	woj. łódzkie 1998
Użytki rolne	50,2	69,0
w tym:		
- grunty orne	35,3	55,7
- sady	0,3	1,3
- łąki	10,6	8,0
- pastwiska	4,0	4,0
Lasy	44,6	20,2
Pozostałe grunty i nieużytki	5,2	10,8
Razem	100,00	100,00

Dane Urzędu Statystycznego w Łodzi

Tab. 2 Struktura wielkości gospodarstw indywidualnych w Gminie Radomsko

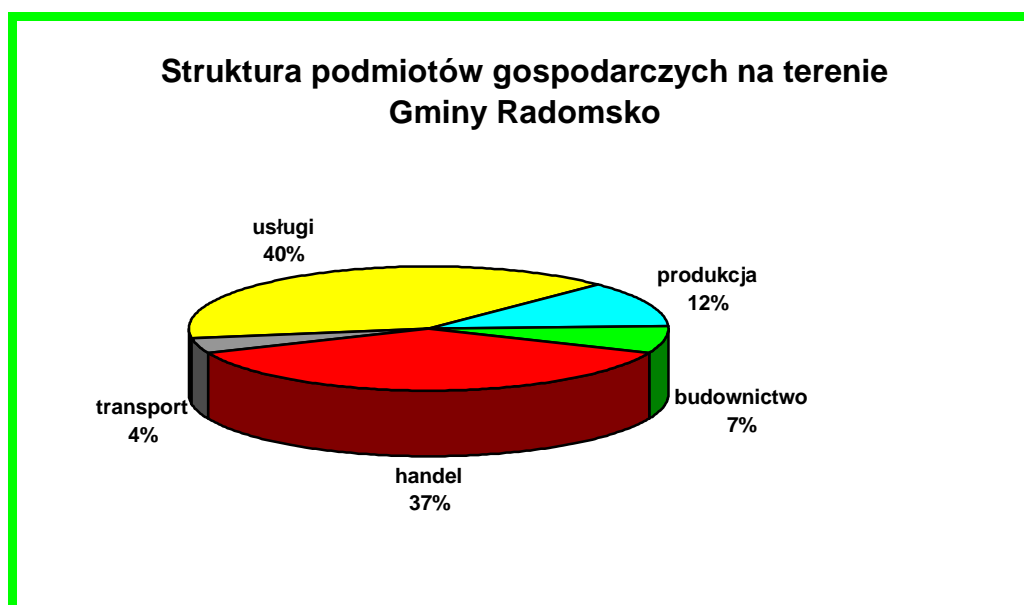
Wielkość gospodarstwa rolnego (w ha)	Ilość gospodarstw (w szt.)	Udział (%)
Działki rolne	306	25,50
Właściciele zwierząt gospodarskich	7	0,58
1,0 – 2,0	254	21,17
2,1 – 3,0	185	15,42
3,1 – 4,0	121	10,08
4,1 – 5,0	111	9,25
5,1 i powyżej	216	18,00
Razem	1 200	100,00

Dane ze Spisu Rolnego z 1996 roku

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

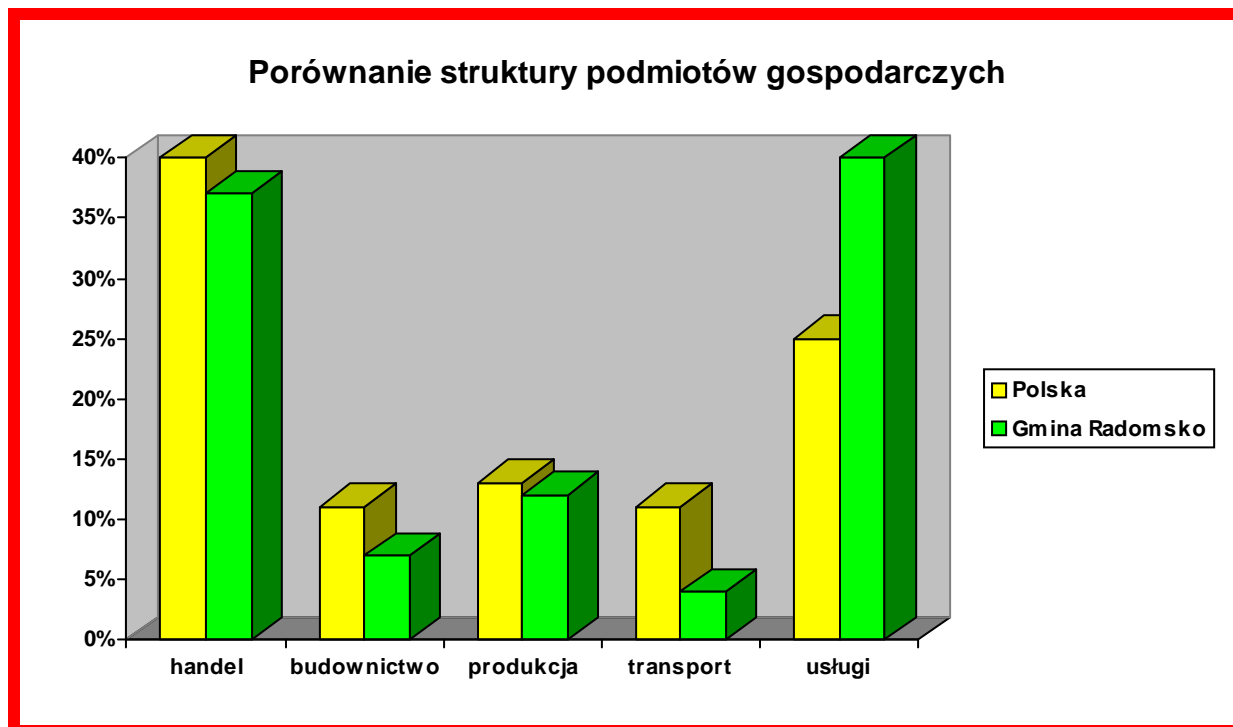
W gminie dominują gospodarstwa małe o powierzchni do 5 ha (82,0 % wszystkich gospodarstw). Przeciętna wielkość gospodarstwa rolnego wynosi 4,7 ha użytków rolnych.

Na koniec 1999 roku na terenie Gminy Radomsko działało 281 firm, w tym sektora publicznego – 9 oraz sektora prywatnego 272. W ogólnej liczbie zdecydowanie dominującą rolę miały firmy usługowe (w tym 34 % stanowiły firmy stolarskie, 13,5 % budowlane, 8,7 % transportowe) i handlowe. Większość z nich to firmy jednoosobowe lub rodzinne. Strukturę podmiotów obrazuje poniższy rysunek.

Dane z Urzędu Gminy Radomsko

W celu zobrazowania różnic, dane na temat przedsiębiorstw z terenu Gminy Radomsko odniesiono do struktury małych i średnich podmiotów w kraju (poniższy rysunek).

Korzystnie na tle kraju wygląda udział firm usługowych w ogólnej liczbie podmiotów w Gminie Radomsku. Handel w Gminie nie jest nastawiony wyłącznie na obsługę rynku lokalnego, świadczy o tym 16 podmiotów prowadzący handel hurtowy. Liczba podmiotów produkcyjnych natomiast jest stosunkowo niska. Jest to jednak Gmina mająca rolniczy charakter.

Tab. 3. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w Urzędzie Gminy w Radomsku w ewidencji podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Gmina Radomsko	1993	1995	1997	1999
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	228	214	232	259
1. mieszk. / podmiot	24	25	21	22

Dane Urzędu Gminy w Radomsku

Wynika z tego że sytuacja w Gminie Radomsko pod względem ilości mieszkańców, przypadająca na liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych posiada tendencję malejącą i jest to zjawisko korzystne.

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

Według informacji uzyskanych w gminie, większymi lokalnymi firmami są:

Tab. 4 Wykaz większych firm na terenie Gminy Radomsko

Lp.	Nazwa firmy	Rodzaj działalności	Miejscowość
1.	Ubojnia zwierząt „Bogacz” S.C. Władysław Bogacz	Ubój zwierząt	Dziepółc
2.	„MAT MEBEL – AMS”. Tadeusz Starostecki	Stolarstwo	Amelin
3.	Przedsiębiorstwo Handlowe „KO-NOG” Stefan Koćwin	Handel artykułami przemysłowymi	Jadwinówka
4.	Firma Produkcyjno – Usługowo – Handlowa. Krzysztof Krysiak	Stolarstwo, handel meblami	Strzałków
5.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo – Handlowe. Sylwester Stawczyk	Handel art. przemysłowymi, metaloplastyka	Strzałków
6.	Firma Zaopatrzenia „KORNER”. Krzysztof Widawski	Handel artykułami do produkcji mebli	Strzałków
7.	Jan Broniszewski	Piekarnia, handel	Strzałków
8.	Porzeżyński Aleksander	Stolarstwo, handel meblami	Strzałków
9.	Przedsiębiorstwo – Handlowo – Usługowe „MEBLOS”. Cezary Osiński	Produkcja mebli	Kietlin
10.	Firma Handlowo – Usługowa. Export – import. Anna Tymieńska	Handel artykułami przemysłowymi	Kietlin
11.	Przedsiębiorstwo Handlowo – Produkcyjno – Usługowe. Export – import „STOLPŁYT”	Handel hurtowy i detaliczny meblami i szkłem. Usługi i produkcja w branży meblarskiej.	Dąbrówka
12.	CARBO Sp. z o.o.	Handel materiałami opałowymi, materiałami budowlanymi, opałem	Kolonia Strzałków

Dane z Urzędu Gminy Radomsko

Tab. 5 Dynamika rozwoju prywatnych podmiotów gospodarczych.

Rok	Ilość podmiotów nowopowstałych	Ilość podmiotów zlikwidowanych	Ilość podmiotów (ogółem)
1993	58	38	228
1995	41	43	214
1997	51	42	232
1999	47	38	259

Dane z Urzędu Gminy Radomsko

Zmiany w ewidencji firm są stosunkowo niewielkie i świadczyć mogą o relatywnej stabilności już istniejących podmiotów gospodarczych, oraz o średnim wzroście podmiotów nowo zarejestrowanych.

b) Sytuacja na rynku pracy w gminie

Poziom bezrobocia w gminie (liczony w stosunku do liczby zawodowo czynnych) odbiega niekorzystnie od przeciętnej krajowej. Liczba osób bezrobotnych w stosunku do ogółu ludności w gminie na koniec 1999 roku wynosi 10,3 % i jest wyższa o 4,2 % od średniej krajowej. W stosunku do osób zawodowo czynnych liczba bezrobotnych osiąga poziom – 17,8 % - wyższy o 4,8 % od wskaźnika krajowego.

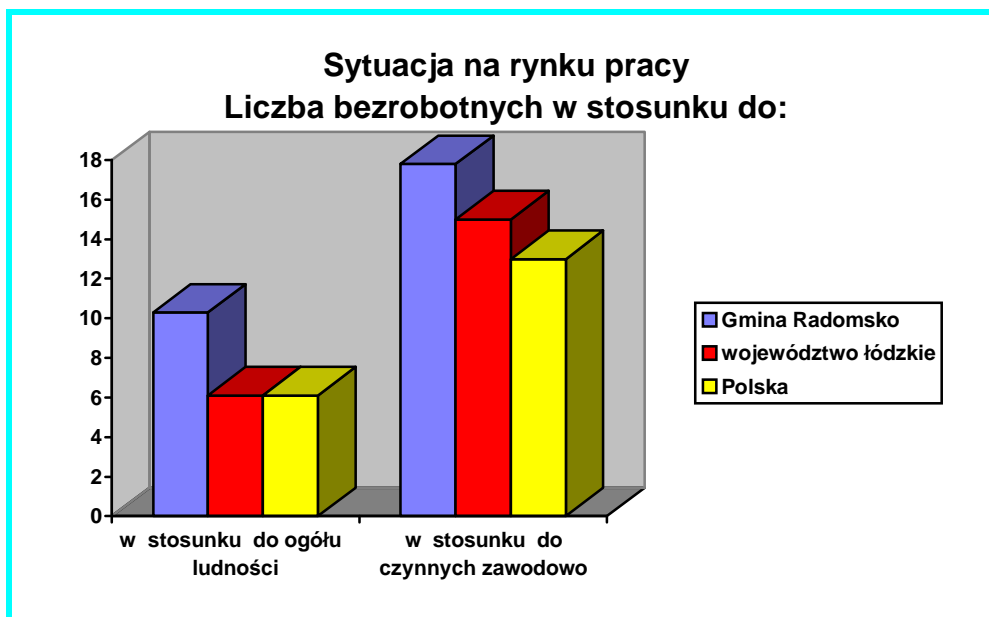
Również niekorzystnie dla Gminy Radomsko przedstawia się porównanie ze średnimi województwa łódzkiego.

W stosunkowo niekorzystnej sytuacji są mieszkańcy w Gminie Radomsko, nie znajdujący zatrudnienia w sektorze rolnym, którzy są silnie zagrożeni bezrobociem. Należy tutaj wspomnieć, że w rolnictwie występuje duże bezrobocie ukryte. Jest to specyfiką polskiego rolnictwa, które nie jest konkretyzowane w liczbach, a brak określenia jego rozmiarów znacznie poprawia wskaźniki ogólne. Sytuacja ta występuje również w Gminie Radomsko.

Tab. 6 Sytuacja na rynku pracy (31.12.1999 r.) - liczba bezrobotnych.

Liczba bezrobotnych (w %)	Gmina Radomsko	Powiat radomszczański	woj. łódzkie	Polska
W stosunku do ogółu ludności	10,3	9,6	6,1	6,1
W stosunku do czynnych zawodowo	17,8	16,3	15,0	13,0

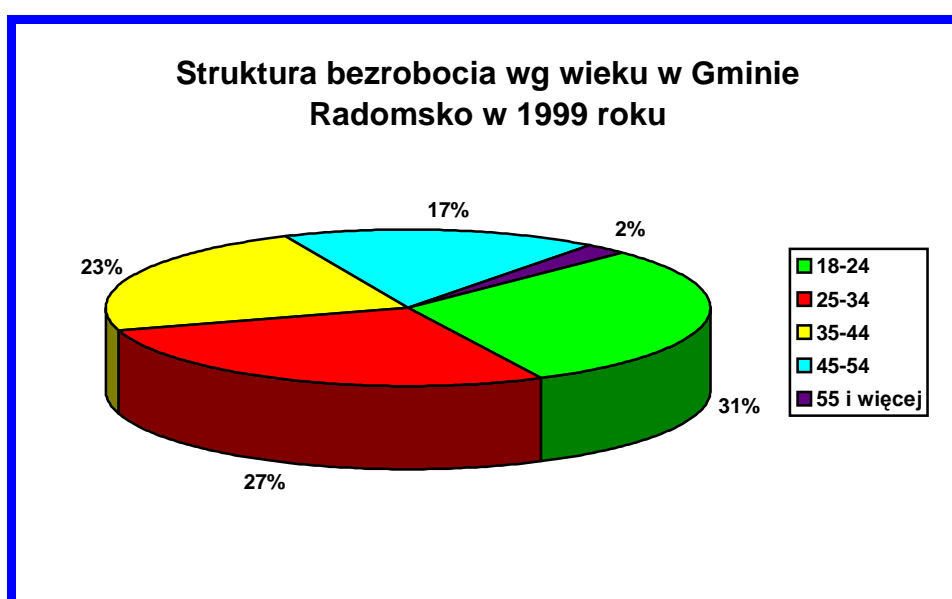
Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Radomsku

Tab. 7. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Radomsko

Grupa wiekowa	1996	%	1997	%	1998	%	1999	%
	Liczba osób		Liczba osób		Liczba osób		Liczba osób	
18-24	169	33,3	141	32,9	139	30,8	176	30,4
25-34	140	27,5	119	27,9	127	28,2	159	27,4
35-44	123	24,2	101	23,5	106	23,6	134	23,1
45-54	65	12,8	59	13,7	70	15,5	98	16,9
55 i więcej	11	2,2	8	2,0	8	1,9	13	2,2
Razem	508	100,0	428	100,0	450	100,0	580	100,0

Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Radomsku

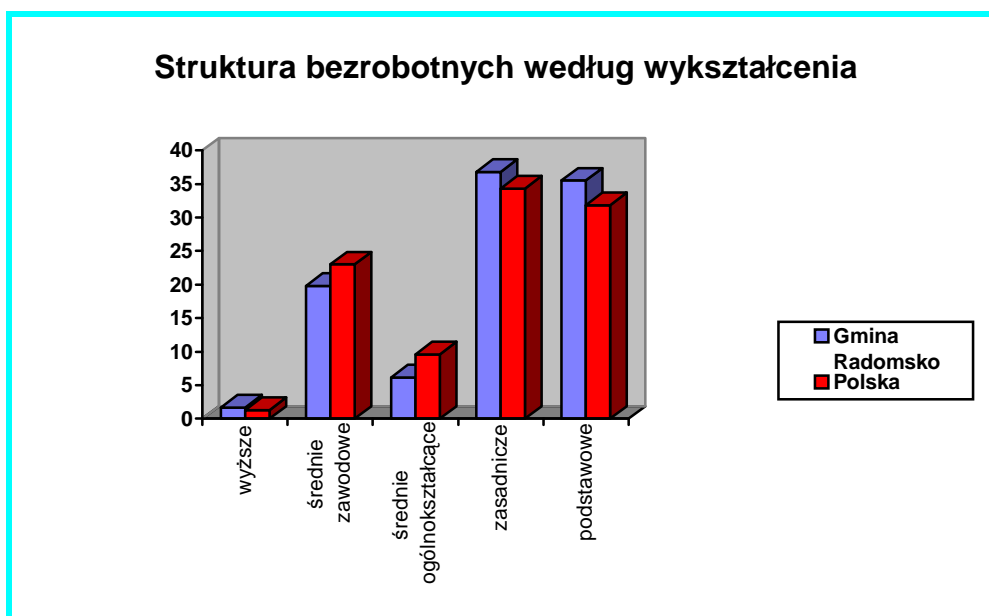

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

Z przedstawionych wyżej danych wynika, że duża część bezrobotnych to ludzie młodzi w wieku (18-34 lat) co stanowi 60,8 % ogółu bezrobotnych.

Tab. 8. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych według wykształcenia w Gminie Radomsko

Lp.	Wykształcenie	1996		1997		1998		1999	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
1.	Wyższe	4	0,7	4	0,9	6	1,3	10	1,7
2.	Średnie zawodowe	91	18,0	79	18,4	85	19,0	115	19,8
3.	Średnie ogólnokształcące	33	6,5	28	6,5	29	6,4	36	6,2
4.	Zasadnicze	187	36,8	155	36,3	161	35,7	213	36,8
5.	Podstawowe	193	38,0	162	37,9	169	37,6	206	35,5
Razem		508	100,0	428	100,0	450	100,0	580	100,0

Analizując powyższą tabelę zauważyć można wzrost wskaźnika udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych osób z wykształceniem średnim zawodowym i wyższym odpowiednio o 1,8 i 1,0 punktu procentowego.

Tab. 9. Formy aktywizacji na terenie Gminy Radomsko

Forma aktywizacji	1997	1998	1999
Szkolenia i przekwalifikowania	38	14	16
Prace interwencyjne	6	13	6
Roboty publiczne	2	0	0
Pożyczki	2	3	0
Subsydiowanie zatrudnienia absolwentów	1	1	0
Staże absolwenckie	3	0	2
Programy specjalne	0	0	0
Razem	52	31	24

Spośród danych zamieszczonych w powyższej tabeli na szczególną uwagę zasługuje informacja na temat pożyczek z Funduszu Pracy. Niepokojący jest fakt bardzo małej liczby przyznanych przez PUP pożyczek (w ciągu analizowanych 3 lat, udzielono ich tylko 5). Może to wynikać albo z małej aktywności lokalnych podmiotów gospodarczych, albo z niewystarczającej akcji informacyjnej na temat możliwości stosowania tego narzędzia.

Bez względu na przyczyny wydaje się, że ten rodzaj działań aktywizacyjnych powinien podlegać rozwojowi. Doświadczenia ogólnokrajowe świadczą o znacznej efektywności stosowania pożyczek dla firm na tworzenie nowych miejsc pracy.

Reasumując wyniki dokonanej analizy należy stwierdzić, iż:

- sytuacja na rynku pracy w Gminie jest znacznie gorsza od przeciętnej (zarówno regionalnej jak i ogólnokrajowej),
- liczba bezrobotnych utrzymuje się w ciągu ostatnich lat na porównywalnym poziomie, nie widać więc jednoznacznego załamania się lokalnego rynku pracy,
- widoczne są w Gminie Radomsko zmiany struktury bezrobotnych w grupach wiekowych, pozytywny jest fakt obniżania się liczby bezrobotnych wśród grup najmłodszych tj. 18-34 lata,
- proporcjonalnie duży wśród bezrobotnych jest odsetek osób z wykształceniem zasadniczym i średnim zawodowym,
- stosunkowo niska jest liczba udzielonych przez Urząd Pracy pożyczek.

c) Zasoby finansowe mieszkańców gminy

Z analizy dostępnych danych można wnioskować, że mieszkańcy Gminy Radomsko nie należą do społeczności zasobnej. Obraz taki wyłania się zarówno z przeprowadzonych na terenie gminy i w jej otoczeniu rozmów, jak i dostępnych danych statystycznych.

Stosunkowo najbardziej rzetelne szacunki oprzeć można na danych dotyczących podatku dochodowego od osób fizycznych.

Przeciętne miesięczne dochody dorosłego mieszkańca Gminy Radomsko w 1999 r. szacować można na tej podstawie na ok. 438 zł. Łączne dochody mieszkańców gminy w 1999 roku kształtowały się na poziomie ok. 21 594 635 tys. zł.

Tab. 10. Oszacowanie minimalnych rejestrowanych dochodów mieszkańców /w zł/.

	1995	1997	1999
Udział w podatku dochodowym od osób fizycznych (15 %)	472 570	658 402	647 839
Wartość podatku dochodowego od osób fizycznych	3 150 000	4 389 347	4 318 927
Szacowane dochody	15 750 000	21 946 735	21 594 635
Liczba ludności	5 259	5 411	5 616
w tym w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym	3 578	3 681	4 106
Dochód roczny / 1 mieszkańca	2 995	4 056	3 845
Dochód miesięczny /1 mieszkańca	250	338	320
Dochód roczny / 1 mieszkańca dorosłego	4 402	5 962	5 259
Dochód miesięczny / 1 mieszkańca dorosłego	367	497	438

Dane z Urzędu Gminy Radomsko

Wniosek ten potwierdzają wyniki pogłębionych wywiadów przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy w części dotyczącej poziomu zaspokojenia ich potrzeb w zakresie artykułów codziennego użytku - który uważają za niewystarczający, co potwierdzają miesięczne dochody na poziomie 438 zł na dorosłą osobę w 1999 roku.

Pomimo inflacji, nie jest zauważalny wzrost dochodów mieszkańców, co jest zjawiskiem niepokojącym.

Pośrednio o stosunkowo niskim poziomie zasobów mieszkańców gminy - w tym finansowych lub możliwych do upłynnienia bądź wykorzystania jako zabezpieczenie kredytu - świadczyć mogą takie czynniki jak: łączna wysokość masy podatkowej wpływającej do kasy gminy, wysokość podatku od nieruchomości, ilość wydawanych pozwoleń na budowę itp.

Raport z wywiadów pogłębionych wśród mieszkańców gminy dotyczących zasobów finansowych

Podczas przeprowadzania wywiadów zadawano respondentom pytania dotyczące ich zasobów finansowych, chęci do inwestowania, źródeł dochodów, opinii na temat zamożności gminy, w której mieszkają. Należy zaznaczyć, że wszystkie informacje zawarte w poniższym raporcie mają charakter danych miękkich i nie mogą być odczytywane jako pewne statystyczne wskaźniki, gdyż zostały one sformułowane na podstawie wywiadów z respondentami.

Źródła dochodów:

- praca w zakładach prywatnych i uspołecznionych,
- gospodarstwa rolne (uprawa zbóż, ziemniaków, hodowla trzody chlewnej, bydła, produkcja mleka),
- renty i emerytury,
- zasiłek dla bezrobotnych.

W zakładach uspołecznionych i prywatnych pracują mieszkańcy ze wszystkich miejscowości.

Po bliższej analizie danych okazuje się, iż każda wieś nie posiada swojego określonego, charakterystycznego profilu źródła dochodów.

Trudno określić jaki procent społeczeństwa Gminy Radomsko pracowało lub pracuje poza granicami kraju.

Z powyższego zestawienia można wywnioskować, iż rozkład dochodów na pojedyncze gospodarstwo domowe jest odmienny w poszczególnych miejscowościach.

5. ŚRODOWISKO DLA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

a) Otoczenie biznesu

Na terenie Gminy Radomsko jest niewiele instytucji i organizacji wspierania przedsiębiorczości.

Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bratoszewicach

Oddział Piotrków Trybunalski

Rejon Radomsko

Na terenie gminy wyznaczony jest pracownik WODR, który ma dyżury we wtorki i czwartki w siedzibie WODR-u, Rejon Radomsko.

W 2000 roku zostały przeprowadzone następujące szkolenia z zakresu:

- organizowania się grup producenckich,
- żywienia krów mlecznych,
- oceny wartości hodowlanej i użytkowej bydła,
- możliwości kredytowania restrukturyzacji, modernizacji gospodarstw,
- kredytów z ARiMR, programu SAPARD.
- technicznego badania opryskiwaczy,
- wymagań eksportu produktów rolnych w świetle przepisów Unii Europejskiej,
- zasad prowadzenia rachunkowości rolnej,
- zasad żywienia cieląt,
- linii kredytowych oraz wykorzystania środków przedakcesyjnych,
- programów integracji Polski z Unią Europejską.

Działalność ODR-u w 1999 roku na terenie Gminy Radomsko przedstawiała się następująco:

Szkolenia nt:

- Technologia pozyskiwania mleka wysokiej jakości,
- Zasady żywienia krów mlecznych,
- Organizacja grup producenckich,
- Cel i zasady prowadzenia rachunkowości rolnej.

Zorganizowany był wyjazd grup producenckich w woj. małopolskie, w celu spotkania z grupami producenckimi (trzodową, zbożową, warzywno – owocową).

Na terenie Gminy Radomsko zawiązała się nieformalna grupa producencka z zakresu sprzedaży ziemniaków.

b) Ocena środowiska dla działalności gospodarczej

Oceniając lokalne środowisko dla działalności gospodarczej trzeba zwrócić uwagę na stosunkowo słaby rozwój organizacji tworzących to środowisko. Chodzi o podmioty typu: fundacje i stowarzyszenia rozwoju i wspierania przedsiębiorczości, instytucje samorządu gospodarczego, firmy doradcze, nie mówiąc już o np. giełdach, szkołach biznesu czy instytucjach kapitału podwyższonego ryzyka.

Zazwyczaj przyjmuje się, że rozwój takich organizacji jest funkcją poziomu przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej. Tam gdzie panuje apatia i stagnacja, organizacje te nie rozwijają się, a podtrzymywane z zewnątrz nie zakorzeniają się w lokalnym środowisku.

c) Inne czynniki wspierające rozwój gospodarczy

Czynnikami sprzyjającymi rozwojowi lokalnemu i regionalnemu są także tradycje i doświadczenia drobnej gospodarki prywatnej, poziom wykształcenia mieszkańców, kwalifikacje kadry administracyjnej, a także przy spełnianiu poprzednich warunków, dopływ środków finansowych i dobra strategia rozwoju.

Wydaje się, że w przypadku Gminy Radomsko czynniki te są dość sprzyjające. Dominujący sektor rolnictwa indywidualnego, choć nie wykazujący szczególnie aktywnych postaw, ma jednak charakter zdecydowanie pro-rynkowy.

6. MOŻLIWOŚCI ROZWOJU ROLNICTWA W GMINIE RADOMSKO

Określając warunki naturalne rozwoju rolnictwa w Gminie Radomsko należy wziąć pod uwagę rzeźbę terenu oraz klimat.

Gmina posiada średni wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, który wynosi 57,2 punkty w skali IUNG 100. Dla porównania dla byłego województwa piotrkowskiego wskaźnik ten wynosił 58,4 pkt.

Na ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej składają się następujące elementy środowiska przyrodniczego: gleba, agroklimat, rzeźba terenu i warunki wodne.

Gmina Radomsko gleb bardzo dobrych i dobrych posiada bardzo mało, co przedstawia tab. 1.

Tab. 1. Klasy bonitacyjne gruntów ornych na terenie Gminy Radomsko w %

Klasa bonitacji	Powierzchnia w ha	Wskaźnik procentowy
I	0	0,00
II	0	0,00
III	66	1,56
IV	1 774	41,94
V	1 410	33,33
VI	980	23,17
Razem	4 230	100,00

Najkorzystniejsze kompleksy gleb dla rozwoju rolnictwa występują na terenie miejscowości: Kietlin, Strzałków i Dziepółć.

a) Struktura agrarna gospodarstw

Średnia wielkość gospodarstwa wynosi 4,7 ha. W gospodarstwach o takim areale opłacalność produkcji jest zbyt mała. Gospodarstwa o takiej wielkości funkcjonujące w warunkach gospodarki rynkowej i prowadzące gospodarke wielokierunkową nie są w stanie stosować nowoczesnych technologii produkcji, stosować odpowiedniego nawożenia, właściwej ochrony roślin oraz zapewnić sobie zbytu po opłacalnych cenach.

Według wyliczeń Instytutu Ekonomiki Rolnictwa dopiero gospodarstwo o powierzchni 15,4 ha prowadzące chów bydła może część zysku przeznaczyć na rozwój. *Istnieje zatem konieczność podjęcia działań*

mających na celu zmianę struktury obszarowej gospodarstw na korzyść gospodarstw o większym areale.

b) Sadownictwo

Gmina nie posiada tradycji. Na terenie gminy jest 52 ha sadów.

c) Zdrowa żywność a agroturystyka

Propagowanie produkcji zdrowej żywności sprzyja rozwojowi agroturystyki.

Ponieważ ta ostatnia jest możliwością rozwojową Gminy Radomsko, należy się przyjrzeć wzajemnym powiązaniom obydwu rodzajów działalności i możliwościom uruchomienia działań sprzyjających rozwojowi obydwu dziedzin. Przyjmowanie gości w zagrodzie rolnika to jedna z ważniejszych dróg w szukaniu dodatkowego dochodu dla rodzin rolniczych związanych z niewielkim gospodarstwem rolnym.

Takie gospodarstwo nastawione jest głównie na samo zaopatrzenie, ale dysponuje też pewnymi nadwyżkami zarówno produktów roślinnych jak i zwierzęcych, które mogą być przeznaczone na potrzeby żywieniowe przyjmowanych w zagrodzie „letników” z miasta.

Wypoczynkiem na wsi zainteresowana jest jednak tylko pewna - osobliwa grupa społeczności miejskiej. Na takie spędzenie wakacji decydują się tylko ci, którzy mają świadomość potrzeby bliskiego kontaktu z naturą. W tradycji tych rodzin są wyjazdy na wieś. Zwykle przyjeżdżają oni całymi rodzinami. Najstarsi mają zapewniony spokój, młodszy zaś kontakt z nieograniczoną wprost przestrzenią, a najmłodszy dodatkowo z ulubionymi zwierzętami domowymi. Oprócz wygód mieszkaniowych i innych atrakcji, rodziny te równie zasadniczo cenią sobie proponowany tu sposób żywienia, oparty w głównej mierze na produktach pochodzących z gospodarstwa. Jako baczni obserwatorzy otaczającej rzeczywistości wkrótce przekonają się czy w gospodarstwie przestrzegane są zasady ekologicznego gospodarowania.

Bardzo dużym atutem jest członkostwo właściciela gospodarstwa w instytucji grupującej producentów zdrowej żywności np. w Ekolandzie i posiadanie odpowiedniego certyfikatu.

Właściciel gospodarstwa i jego rodzina przyjmując gości w swoim domu, żywiąc ich produktami z własnego gospodarstwa, wkłada w tę działalność własną pracę.

Jest to swoista forma zbywania nadwyżek produkcyjnych gospodarstwa rolnego po cenach znacząco wyższych niż na rynku. Z tej formy zbytu korzystają

też najczęściej sąsiedzi, którzy przysposabiając się do działalności agroturystycznej.

Jest to swoista forma zbywania nadwyżek produkcyjnych gospodarstwa rolnego po cenach znacząco wyższych niż na rynku. Z tej formy zbytu korzystają też najczęściej sąsiedzi, którzy przysposabiając się do działalności agroturystycznej najpierw skłonni są dostarczyć swoje produkty przyjmującym gości sąsiadom. Ci ostatni najczęściej nie są w stanie pokryć wszystkich potrzeb żywieniowych letników z produkcji własnej.

W działalności agroturystycznej cenne są wszelkie inicjatywy pozyskiwania i podaży szczególnie wartościowych produktów wzbogacających dietę zdrowego żywienia. Takimi przetworami są z pewnością produkty pasiek pszczelich oraz kozie mleko i jego przetwory.

d) Produkcja zwierzęca

Warunki glebowo - klimatyczne gminy oraz struktura zasiewów i kierunki użytkowania gruntów uzasadniają dużą rangę produkcji zwierzęcej w produkcji rolnej gminy.

Na terenie gminy jest 1 punkt weterynaryjny w Dziepółci.

Ubojnia trzody chlewnej znajduje się również w Dziepółci.

Hodowla bydła

Na terenie Gminy Radomsko było 1 513 sztuk bydła, w tym 847 krów.

Średnio na 1 gospodarstwo przypadały niecała 1 krowa (1 060 zagrody).

Na terenie gminy skup mleka prowadzi OSM Radomsko.

Hodowla trzody chlewnej

Na terenie Gminy Radomsko było 1 508 sztuk trzody chlewnej, w tym 1452 lochy.

Dane powyższe są ze Spisu Rolnego z 1996 roku.

e) Produkcja roślinna

W ostatnich latach nastąpił spadek zużycia nawozów oraz środków ochrony roślin, ze względu na wzrost cen tych środków a także duży spadek rozprowadzania materiału siewnego zbóż i sadzeniaków. Są to czynniki powodujące, że plonowanie roślin jest niewystarczające.

Sytuacja ta mogłaby ulec poprawie poprzez następujące działania:

- * zwiększenie areału gospodarstw,
- * poprawę technologii, lecz to wymaga długofalowej aktywnej polityki.

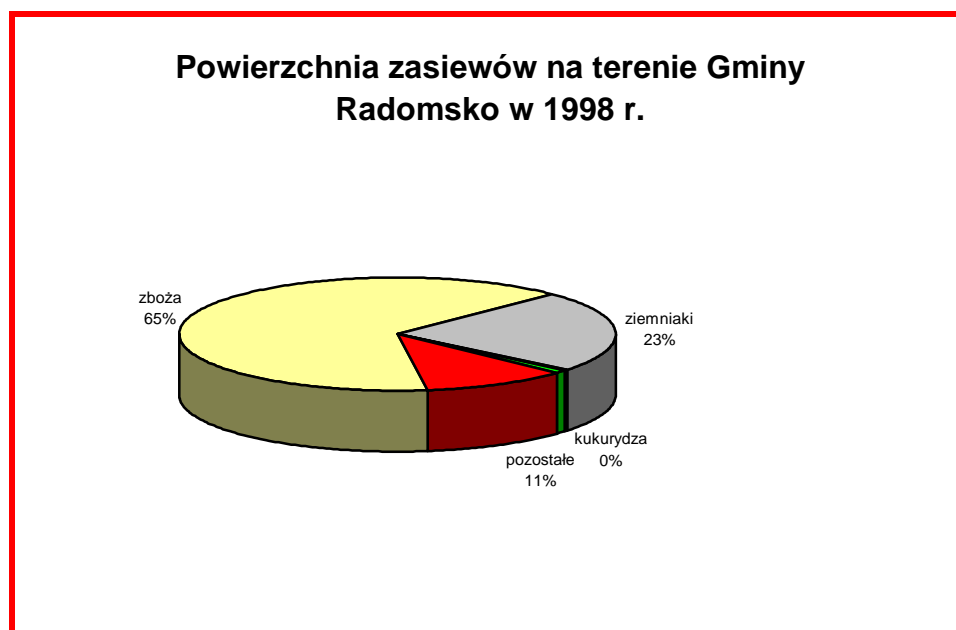
III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

W strukturze zasiewów przeważają zboża (64,72 %) i ziemniaki (23,27 %).
Główne rynki zbytu:

- pobliskie targi w Radomsku,
- indywidualni odbiorcy /bez kontaktacji/.

Tab. 2. Powierzchnia zasiewów w gospodarstwach indywidualnych w 1998 r.
na terenie Gminy Radomsko

Rodzaj upraw	Pow. zasiewów w ha	Wielkość w %
Zboża	1 891	64,72
w tym: żyto	800	27,38
pszenica	350	11,98
jęczmień	128	4,38
owies	50	1,71
pszenżyto	130	4,45
mieszanki zbożowe	430	14,72
gryka proso bez kukurydzy	3	0,10
Ziemniaki	680	23,27
Kukurydza	10	0,34
Warzywa	26	0,89
Pozostałe	315	10,78
Razem	2 922	100,00

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

Podsumowanie

Rolnictwo jest wiodącą funkcją w gminie i prawdopodobnie w perspektywie nią pozostanie. Użytki rolne zajmują 42,85 km² czyli 50,21 % powierzchni ogólnej gminy. Dobrze rozwinięta jest uprawa zbóż i ziemniaków. Rolnictwo w Gminie Radomsko to sektor gospodarki indywidualnej, w którym opłacalność produkcji jest niska.

7. STAN INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

a) Szkoły

Szkoły średnie na terenie Gminy Radomsko:

- Zespół Szkół Rolniczych w Strzałkowie

Tab. 1 Zespół Szkół Rolniczych w Strzałkowie

Lp.	Rodzaj szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
1.	Liceum Ekonomiczne	133	4
2.	Technikum Rolnicze (3-letnie)	14	1
3.	Zasadnicza Szkoła Rolnicza	36	2
Razem		183	7

Na terenie Gminy Radomsko funkcjonuje 5 Pełnych Szkół Podstawowych.

Tab. 2 Dane dotyczące szkolnictwa leżącego w gestii Władz Gminnych
(stan na 1.09.1999 r.).

Lp	Szkoła	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli	Liczba sal gimnastycznych
1.	PSP w Dziejóćci	60	6	13	1
2.	PSP w Kietlinie	158	7	16	1
3.	PSP w Płoszowie	112	7	14	
4.	PSP w Strzałkowie	179	9	17	1
5.	PSP w Szczepocicach	78	7	14	
	Razem	587	36	74	3

Dane z Urzędu Gminy Radomsko

Przeciętnie w szkołach podstawowych na jednego nauczyciela przypada ok. 8 uczniów. Na jeden oddział szkolny przypada w Gminie Radomsko 16 uczniów.

b) Przedszkola

Na terenie gminy nie występują przedszkola.

Tab. 3 Ilość dzieci w oddziałach przedszkolnych na terenie Gminy Radomsko

Lp	Miejscowość	Ilość dzieci
1.	Przy PSP w Dziepółci	12
2.	Przy PSP w Kietlinie	16
3.	Przy PSP w Płoszowie	15
4.	Przy PSP w Strzałkowie	31
5.	Przy PSP w Szczepocicach	8
Razem		82

c) Biblioteki

Na obszarze gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Strzałkowie wraz z jedną filią w Płoszowie.

Stan księgozbioru na koniec 1997 r. wyniósł 12 400 woluminów.

Czytelników było zarejestrowanych – 476. Wypożyczeń było 8 400, a na 1 czytelnika przypada 17,7 wolumina.

Na 1 000 mieszkańców przypadały 2 307 książek, w powiecie radomszczańskim 3 258 książki, a w województwie łódzkim 3 407 książki.

Formy działalności biblioteki w 2000 roku:

- urządzenie wystawek książek z okazji rocznic urodzin lub śmierci znanych pisarzy,
- urządzenie 2 konkursów rysunkowych,
- urządzenie wystawek książek okazji ważnych rocznic,
- zorganizowanie wycieczek szkół podstawowych do bibliotek,
- urządzenie spotkań muzycznych
- zorganizowanie montażu poetyckiego,
- głośne czytanie książek,
- wyświetlanie kaset wideo z bajkami,
- słuchanie bajek z kaset magnetofonowych,
- wykonywanie przez dzieci kart – laurek z okazji Dnia Matki,
- recytacje przez młodzież wierszy.

d) Ośrodki Zdrowia

Mieszkańcy korzystają z przychodni na terenie miasta Radomsko. W mieście funkcjonują 3 przychodnie oraz 1 szpital.

e) Organizacje sportowe

Na terenie gminy działa Ludowy Klub Sportowy w Strzałkowie prowadzący sekcję piłkarską.

f) Ośrodek Pomocy Społecznej

W budynku Urzędu Gminy funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej.

g) Działalność kulturalna

Na terenie gminy nie ma Domu Kultury. Niektórzy mieszkańcy korzystają z form kulturalnych umiejscowionych w mieście.

8. STAN INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

a) Zaopatrzenie w wodę

W chwili obecnej na terenie Gminy Radomsko 66,2 % ludności zaopatrywana jest w wodę z wodociągów komunalnych. Wodociągi zbudowano w oparciu o ujęcia wody w miejscowościach: Dąbrówka, Dziepółć, Kietlin i Strzałków. Liczba przyłączy wynosi 1 257.

Sieć wodociagową posiadają następujące miejscowości: Strzałków, Kolonia Strzałków, Kietlin, Kolonia Kietlin, Płoszów, Jadwinówka, Okrajszów, Dziepółć, Amelin, Szczepocice Prywatne, Szczepocice Rządowe, Dąbrówka, Grzebień.

b) Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy nie występuje sieć kanalizacyjna. Ścieki sanitarne usuwane są do szamb, skąd taborem asenizacyjnym wywożone są do oczyszczalni ścieków w Radomsku. Na terenie gminy nie funkcjonują oczyszczalnie ścieków.

Przewiduje się budowę systemu kanalizacji sanitarnej i podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej miasta Radomska.

c) Gospodarka odpadami

W stanie istniejącym gospodarka odpadami na terenie gminy ogranicza się jedynie do zbierania i składowania odpadów na rejonowym wysypisku odpadów, zlokalizowanym w północnej części gminy we wsi Jadwinówka.

Wysypisko to obsługuje także gminy: Lgota Wielka, Dobryczyce, Gomunice, Ładzice i miasto Radomsko.

d) Energia elektryczna

Teren gminy zelektryfikowany jest w 100 %. Przez teren gminy przebiegają trasy czterech linii wysokiego napięcia:

- 400 kV Rogowiec – Joachimów, Rogowiec – Tuczawa,
- 220 kV Rogowiec – Joachimów (I tor)
- 220 kV Rogowiec – Joachimów (II tor)
- 110 kV Radomsko – Częstochowa

Dla dostarczenia energii i mocy elektrycznej służy terenowa sieć elektroenergetyczna 15 kV z lokalnymi stacjami transformatorowymi i linia NN, przyłączonymi do tych stacji.

e) Gazyfikacja

Teren gminy jest zgazyfikowany w 13 %. Ogólna długość sieci gazowej wynosi 21,5 km. Z gazu przewodowego korzystają mieszkańcy następujących miejscowości: Strzałków, Dziepółć i Amelin.

40 % gospodarstw domowych korzysta z gazu płynnego propan-butan z butli.

Przez teren gminy przebiega trasa gazociągu wysokoprężnego magistralnego w/c DN 350 wzdłuż drogi krajowej Nr 741 i projektowanego gazociągu w/c DN 500 relacji Rawa Mazowiecka – Bobry.

f) Paliwa płynne

Przez teren Gminy Radomsko przebiega trasa rurociągów produktów naftowych DN 800 wzdłuż drogi krajowej Nr 1.

Na terenie gminy nie jest zlokalizowana żadna stacja benzynowa.

g) Paliwa stałe

Na terenie gminy skład paliw stałych znajduje się w Strzałkowie zlokalizowany po byłej bazie GS.

h) Telekomunikacja

Przez teren gminy przebiega trasa kabla telekomunikacyjnego (światłowód) po obu stronach drogi Radomsko – Gidle oraz trasa kabla telekomunikacyjnego (światłowód) wzdłuż drogi krajowej Radomsko – Przedbórz. W kierunku wschód – zachód przebiega trasa radiolinii Radomsko – Dobromierz.

i) Sieć drogowa

Gęstość dróg o nawierzchni twardej na terenie Gminy Radomsko wynosi 57 km/100 km².

Drogi gminne

Długość dróg gminnych wynosi 37 km. Stan dróg gminnych jest dobry.

Tab. 1 Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Radomsko

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi
1.	3069501	Granica gminy – Gomunice – Wydry – Jadwinówka
2.	3069502	Płoszów – Guławy – granica gminy Kodrąb
3.	3069503	Droga krajowa Nr 741 – Kolonia Kietlin – granica gminy Kodrąb
4.	3069504	Dąbrówka – Bobry – Cerkawizna – Klekowiec – droga wojewódzka Nr 784
5.	3069505	droga wojewódzka Nr 30461 – Lipie – Dąbrówka – Szczepocice Rządowe – Szczepocice Prywatne
6.	3069506	m. Radomsko – Podcerkawizna – droga gminna Nr 3069504
7.	3069507	granica województwa śląskiego – Szczepocice Prywatne – Kudłatka – Bobry – droga krajowa Nr 1741
8.	3069508	Szczepocice Prywatne – granica województwa śląskiego
9.	3069509	Amelin – Strzałków – granica miasta Radomsko
10.	3069510	Droga powiatowa Nr 30448 – Grzebień
11.	3069511	Dziepółć – granica gminy Kobiełe Wielkie
12.	3069512	Granica gminy Kobiełe Wielkie – droga gminna Nr 3069513
13.	3069513	Granica województwa śląskiego – droga gminna Nr 3069512

Drogi powiatowe

Stan dróg powiatowych jest średni.

Tab. 2 Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Radomsko

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi wg wykazu urzędowego
1.	30447	Dziepółć – Orzechów
2.	30448	Radomsko – Kobiełe Wielkie
3.	30449	Strzałków – Dmenin
4.	30457	Dobryszyce Bartodzieje – Kietlin
5.	30461	Radomsko – Szczepocice
6.	30456	Radomsko – Płoszów – droga powiatowa Nr 30455

Drogi wojewódzkie

Stan drogi wojewódzkiej jest dobry.

Na terenie Gminy Radomsko przebiega jedna droga wojewódzka nr 784 relacji Radomsko – Gidle (03TD IV) – droga IV klasy technicznej

Drogi krajowe

Stan dróg krajowych jest dobry.

Tab. 3 Wykaz dróg krajowych

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi
1.	1	Piotrków Trybunalski – Katowice 901TD I) – fragment drogi szybkiego ruchu, projektowanej Transeuropejskiej Autostrady Północ – Południe (TAAP) – droga I klasy technicznej
2.	741	Piotrków Trybunalski – Częstochowa (02TD III) – droga III klasy technicznej
3.	749	Radomsko – Przedbórz (04TD IV) – droga IV klasy technicznej

j) Sieć kolejowa

Przez teren Gminy Radomsko przebiega linia kolejowa pierwszorzędna Koluszki – Częstochowa.

Dworzec kolejowy znajduje się w mieście Radomsko.

9. INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA GMINY RADOMSKO

Południowa część gminy wchodzi w obręb „Piliczańsko - Radomszczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu”. Przepływające rzeki Warta i Radomka w połączeniu ze znacznym procentem (42 % powierzchni gminy) czystych, zdrowych lasów a także znaczna ilość obiektów zabytkowych, obecność użytków ekologicznych, pomników przyrody stanowi bazę dla rozwoju turystyki i rekreacji.

a) Baza noclegowa

Na terenie gminy brak jest bazy noclegowej.

Na terenie gminy występują działki letniskowe w Szczepocicach i Bobrach.

b) Baza gastronomiczna

Na terenie gminy znajduje się: 6 barów, 1 pijalnia piwa oraz 19 sklepów spożywczych.

c) Baza komunikacyjna

Na terenie gminy funkcjonuje komunikacja MPK Radomsko oraz PKS.

d) Baza towarzysząca

Gmina dysponuje następującymi obiektami sportowymi:

- Szkoły Podstawowe w Dziepółci, Kietlinie oraz Strzałkowie dysponują salami gimnastycznymi,
- boiskami przyszkolnymi.

e) Placówki kulturalno - oświatowe

❖ Gminna Biblioteka Publiczna w Strzałkowie z filią w Płoszowie.

f) Punkty informacji turystycznej

- * Urząd Gminy w Radomsku
- * Biblioteka.

Gmina dysponuje licznymi walorami turystycznymi, które opisane są w rozdziale III pkt. 3 niniejszego opracowania.

10. ANALIZA FINANSOWA GMINY

W prezentowanej tabeli nr 1 zestawiono budżety Gminy Radomsko za ostatnie trzy lata, zaznaczając plan pierwotny oraz wykonanie i plan na rok 2000. Zaprezentowany budżet poddany został zabiegom analitycznym w celu zobrazowania podstawowych elementów struktury i dynamiki.

Analiza pionowa

Jako pierwszą zbadano strukturę budżetu tworząc tzw. analizę pionową. Przeanalizowano udział poszczególnych elementów w całości dochodów oraz wydatków, przyjmując te wartości jako bazowe 100 %. Wynik tych zabiegów prezentuje tabela nr 2.

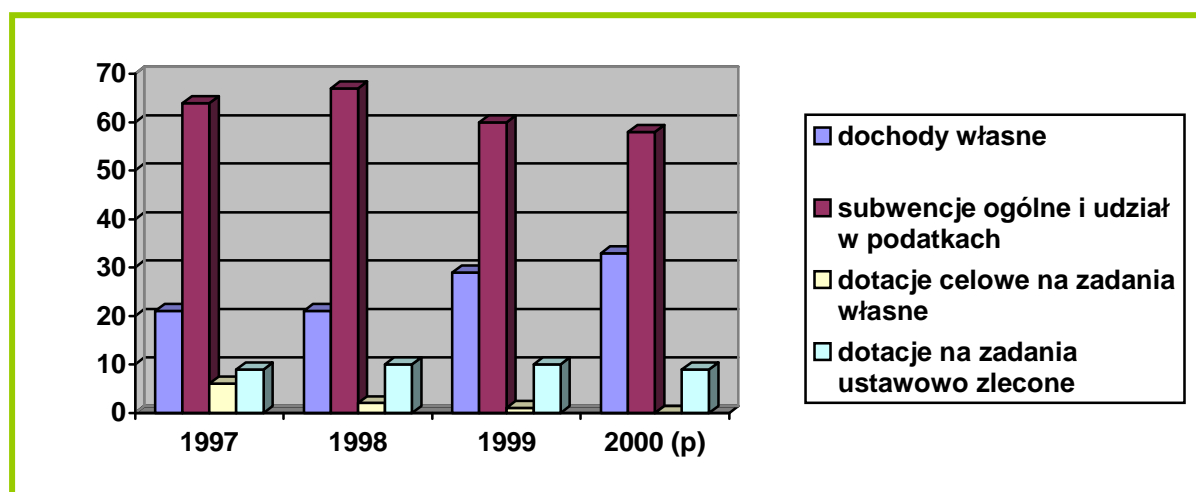
Analiza pionowa strony dochodów budżetowych w latach 1997 – 1999 wykazywała stosunkową stabilność udziału poszczególnych grup dochodów. Udział dochodów własnych w budżecie jest na poziomie nie zadowalającym i wykazuje korzystne tendencje wzrostowe. Wzrasta od wartości 21,4 % w roku 1998 do 28,5 % w roku 1999. Zmiany udziału dochodów własnych w budżecie są dość znaczne. Oznacza to brak ograniczeń w kierunkach wydatkowania środków. Gmina posiada bowiem dużą swobodę w sposobach i kierunkach wydatkowania jedynie dochodów własnych. Odwrotnie natomiast kształtują się

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

relacje w przypadku, gdy budżet jest uzależniony w większym stopniu od dotacji zewnętrznych. Gmina ma wtedy bardzo ograniczoną możliwość wydatkowania tych pieniędzy, ponieważ dotacje są z reguły celowe i trzeba się rozliczyć ze sposobu ich spożytkowania. Z tego punktu widzenia, budżet Gminy Radomsko ma dość korzystną strukturę ponieważ dochody własne gminy stanowią małą procentową wartość całości budżetu i rosną. W związku z tym należy się liczyć ze wzrostem nakładów finansowych, w przypadku proponowania działań inwestycyjnych.

Jak już wcześniej zaznaczono, zmiany struktury dochodów w czasie są nieznaczne, należy również podkreślić, że wykazują one tendencje korzystne. Sytuacja taka pozwala na przewidywanie poprawy sytuacji w zakresie wzrostu udziału dochodów własnych w najbliższych latach.

Zmiany struktury dochodów w czasie pokazano na poniższym rysunku, przy założeniu, że całość dochodów wynosi 100 %.

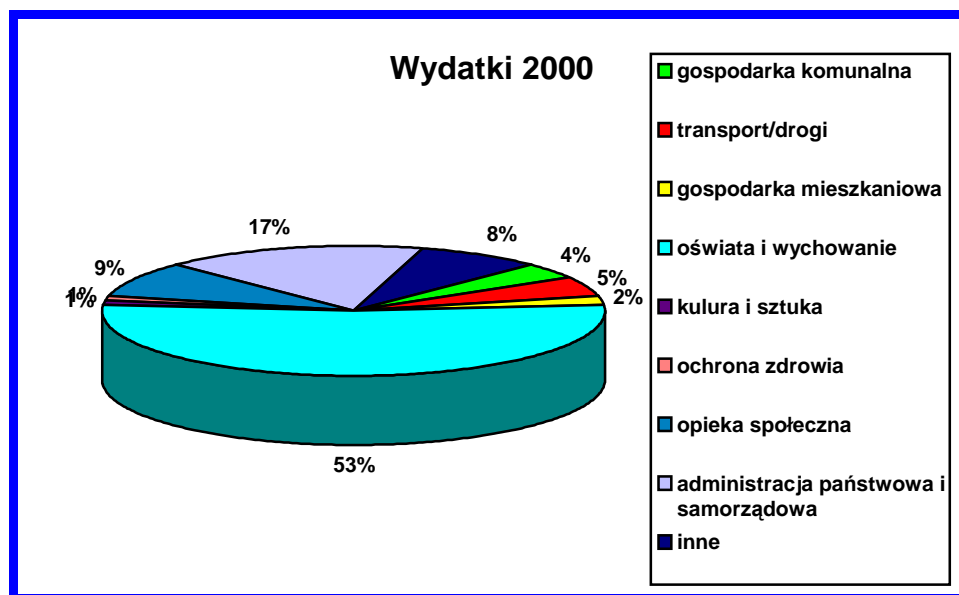
Tab. 1

Tab. 2

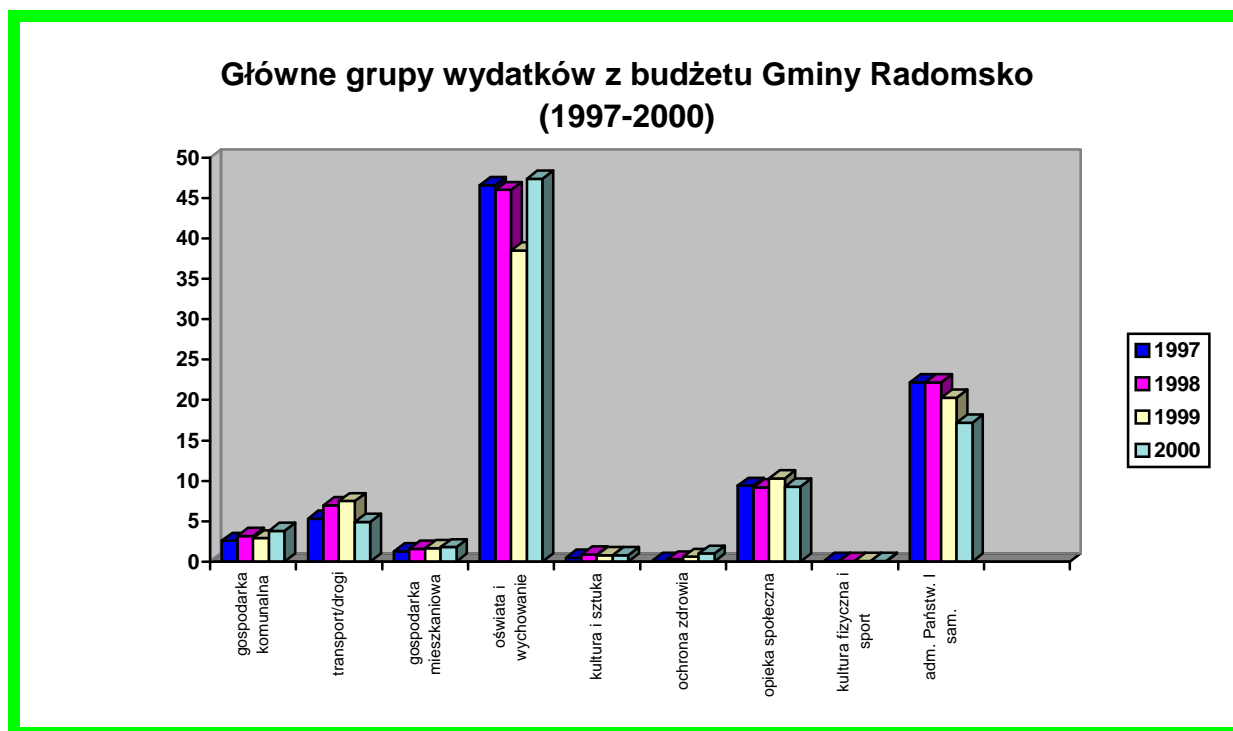
Z punktu widzenia określenia możliwości rozwoju gminy, nie mniej istotna jest analiza strony wydatków budżetowych. Ważnych wniosków dostarcza zarówno analiza stanu obecnego, jak i jego zmiana w ciągu ostatnich

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

kilku lat. Po stronie wydatków najważniejsze znaczenie ma oświata i wychowanie (53 % ogółu wydatków budżetowych). Element ten ma stabilny udział w strukturze wydatków. W następnej kolejności jest administracja państwowa i samorządowa oraz opieka społeczna, które przejmują około 25 % łącznej wartości wydatków budżetu. W tym przypadku, na pozostałe dziedziny przypada tylko 22 % budżetu. Planowaną na rok 2000 strukturę wydatków obrazuje poniższy rysunek.

Bardzo ciekawych wniosków dostarcza analiza zmiany struktury głównych grup wydatków w okresie objętym analizą. Porównanie struktury wydatków w poszczególnych latach przedstawia poniższy rysunek.

W analizowanym okresie pozycja, która straciła najwięcej udziału w budżecie jest administracja państwowa i samorządowa.

Trzy główne i niezmiennie grupy tj. oświata, opieka społeczna i gospodarka komunalna mają charakter wydatków bieżących. Dodatkowo dwie pierwsze z nich są uzależnione od wymogów ustawowych, nie podlegają więc w zasadzie dowolnemu ich rozdysponowaniu.

Analiza pozioma

W celu uchwycenia szerokiego spektrum zmian, dokonano analizy poziomej budżetu. Polega ona na odniesieniu danych z roku analizowanego do parametrów z roku poprzedniego. Analizę poziomą gminy prezentuje tabela nr 1.

Oddzielnej analizie poddano zmiany w planach rocznych (tendencje zaplanowane), jak również osobno potraktowano ich wykonanie (tendencje osiągnięte). Za istotniejsze należy jednak uznać tendencje osiągnięte.

Jako podstawowy wniosek z analizy poziomej należy uznać fakt, że w analizowanym okresie dochody rosły w szybszym tempie, niż wydatki realne, z wyjątkiem roku 1997. Ta sytuacja nie powtarza się w zaplanowanych na rok 2000 wydatkach. Nie należy doprowadzać do takich sytuacji jak w roku 1997, gdyż może to prowadzić do trudności zbilansowania się budżetu.

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

W zakresie dynamiki wzrostu wydatków warto zwrócić uwagę na ponad proporcjonalny i niezależny od wszelkich zmian struktury budżetu przyrost wydatków na gospodarkę komunalną (zauważalny także wzrost w planie budżetu na rok 2000), zmniejszenie wydatków na transport i drogi. Pozostałe elementy zmieniają się w sposób nieregularny, co uniemożliwia wskazanie jasnego trendu.

Plan a wykonanie

Jako dodatkową wykonano analizę rozejścia planu z wykonaniem. W tym celu porównano wykonanie do zakładanego planu w danym roku. Efekt obliczeń prezentuje tabela nr 3.

Tab. 3. Analiza pozioma budżetów Gminy Radomsko.

	PLAN		WYKONANIE		2000(p) 99(w)
	98/97	99/98	98/97	99/98	
Dochody	121,71 %	117,40 %	125,33 %	116,78 %	90,02 %
Dochody własne			115,36 %	169,00 %	100,36 %
Środki pozabudżetowe			2925,00 %	13,25 %	
Subwencje ogólne i udział w podatkach			129,34 %	106,85 %	87,26 %
Dotacje celowe na zadania własne			15,56 %	200,00 %	-
Dotacje na zadania ustawowo zlecone			127,02 %	122,37 %	87,46 %
Wydatki	116,10 %	120,28 %	116,10 %	109,50 %	100,11 %
Gospodarka komunalna	148,15 %	108,13 %	142,99 %	100,65 %	130,52 %
Transport/drogi	146,39 %	114,29 %	148,66 %	118,92 %	65,15 %
Gospodarka mieszkaniowa	172,22 %	116,13 %	149,06 %	112,66 %	106,74 %
Oświata i wychowanie	114,49 %	145,31 %	114,43 %	121,46 %	104,18 %
Kultura i sztuka	186,96 %	104,65 %	195,24 %	104,88 %	102,33 %
Ochrona zdrowia	138,24 %	138,30 %	1800,00 %	166,67 %	183,33 %
Opieka społeczna	114,69 %	122,47 %	114,21 %	121,95 %	90,54 %
Kultura fizyczna i sport	100,00 %	100,00 %	50,00 %	200,00 %	150,00 %
Różna działalność	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	200,00 %
Administracja państwowa i samorządowa	115,73 %	100,37 %	116,39 %	100,00 %	84,60 %
Inne (np. rezerwa)	99,18 %	58,23 %	92,99 %	54,77 %	167,21 %

Tab. 4. Porównanie wykonania do zakładanego planu w danym roku dla Gminy Radomsko.

	1997	1998	1999
Dochody	99,98 %	102,95 %	102,41 %
Wydatki	97,82 %	96,90 %	88,22 %
Gospodarka komunalna	99,07 %	95,63 %	89,02 %
Transport/drogi	85,17 %	84,49 %	90,00 %
Gospodarka mieszkaniowa	98,15 %	84,95 %	82,41 %
Oświata i wychowanie	100,00 %	99,96 %	83,55 %
Kultura i sztuka	93,30 %	95,35 %	95,56 %
Ochrona zdrowia	2,94 %	38,30 %	46,15 %
Opieka społeczna	99,74 %	99,33 %	98,90 %
Kultura fizyczna i sport	100,00 %	50,00 %	100,00 %
Różna działalność	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Administracja państwowa i samorządowa	98,60 %	99,16 %	98,80 %
Inne	98,98 %	92,80 %	87,28 %

Jak wynika z danych zamieszczonych w tabelach 3 i 4, zmiany w stosunku do planu są nieznaczne. Dochody ogółem, były przeszacowane w roku 1998 i 1999, ale wynikało to w dużej mierze z wyższych niż zakładano dochodów własnych., co wskazuje na zbyt pesymistyczne podejście do problemu dochodów własnych.. Zauważmy, że zakładanie niższych dochodów własnych jest, co do zasady, praktyką niewłaściwą. Konstrukcja planu budżetowego powinna zakładać rozwój scenariuszy mniej korzystnych. Ewentualne korekty na plus nie wpływają bowiem na sytuację finansową gminy w sposób taki, jak ewentualne zwiększenie wydatków (ponadplanowe zwiększenie deficytu budżetowego).

Podsumowanie

Reasumując analiza budżetu Gminy Radomsko prowadzi do sformułowania kilku podstawowych dla dalszych prac nad Strategią Rozwoju wniosków:

- Obserwuje się bardzo dużą stałość struktury wydatków bieżących, co może świadczyć o obiektywnych trudnościach jej zmiany. Na przeszkodzie zmian struktury wydatków mogą stać zarówno czynniki merytoryczne, jak i subiektywne przyzwyczajenie do określonego sposobu wydatkowania pieniędzy.
- Należy podkreślić, że w najbliższych latach w budżecie gminy brak będzie możliwości zwiększenia środków inwestycyjnych. Nie ma przesłanek, aby zakładać nagłe zwiększenie się puli środków na wydatki rozwojowe.

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

- Dodatkowo obserwuje się duże znaczenie wydatków stałych (opieka społeczna, szkolnictwo itd.), co nie pozostawia wielkich możliwości na wygospodarowanie środków na realizację Strategii. Negatywnie należy ocenić szansę dokonania przesunięć w ramach przyszłych budżetów gminy także z racji ograniczeń o charakterze prawnym.
- Zwiększający się udział dochodów własnych dodatkowo zwiększa pole dowolnego planowania kierunków wydatkowania środków budżetowych. Oznacza to, że należy się zastanowić na ewentualnych zmianach sposobu wydatkowania środków - racjonalizacja metod ich wykorzystywania. Zmiana w strukturze wydatków wydaje się do zrealizowania.
- Jednoznacznie pozytywnie należy ocenić stałość wydatków bieżących na utrzymanie administracji. Świadczy to o rozsądnym gospodarowaniu przez Władze Lokalne środkami.

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

Tab. 1. Budżety Gminy Radomsko w latach 1997, 1998, 1999, 2000

Budżety Gminy Radomsko w latach w tys. zł Pozycja	1997		1998		1999		2000
	plan	wykonanie	plan	wykonanie	plan	wykonanie	plan
Dochody	3 985	3 984	4 850	4 993	5 694	5 831	5 249
dochody własne		853		984		1 663	
środki pozabudżetowe		8		234		31	
subwencje ogólne i udział w podatkach		2 539		3 284		3 509	
dotacje celowe na zadania własne		225		35		70	
dotacje na zadania ustawowo zlecone		359		456		558	
Wydatki	4 216	4 124	4 941	4 788	5 943	5 243	5 249
gospodarka komunalna	108	107	160	153	173	154	201
transport / drogi	263	224	385	333	440	396	258
gospodarka mieszkaniowa	54	53	93	79	108	89	95
oświata i wychowanie	1 926	1 926	2 205	2 204	3 204	2 677	2 789
kultura i sztuka	23	21	43	41	45	43	44
ochrona zdrowia	34	1	47	18	65	30	55
opieka społeczna	388	387	445	442	545	539	488
kultura fizyczna i sport	2	2	2	1	2	2	3
różna działalność	1	1	1	1	1	1	2
administracja państwowa i samorządowa	928	915	1 074	1 065	1 078	1 065	901
inne	490	485	486	451	283	247	413

III. Diagnoza i analiza obecnego stanu gminy

Tab. 2. Budżety Gminy Radomsko w latach 1997, 1998, 1999 i 2000 w ujęciu procentowym

Budżety Gminy Radomsko w latach w % Pozycja	1997		1998		1999		2000
	plan	wykonanie	plan	wykonanie	plan	wykonanie	plan
Dochody		100,00		100,00		100,00	100,00
dochody własne		21,4		19,7		28,5	32,4
środki pozabudżetowe		0,2		4,7		0,5	-
subwencje ogólne i udział w podatkach		63,7		65,8		60,2	58,3
dotacje celowe na zadania własne		5,7		0,7		1,2	-
dotacje na zadania ustawowo zlecone		9,0		9,1		9,6	9,3
Wydatki	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
gospodarka komunalna	2,5	2,6	3,2	3,2	2,9	2,9	3,8
transport / drogi	6,2	5,3	7,8	7,0	7,4	7,5	4,9
gospodarka mieszkaniowa	1,3	1,3	1,9	1,6	1,8	1,7	1,8
oświata i wychowanie	45,7	46,6	44,6	46,0	53,9	51,0	53,1
kultura i sztuka	0,6	0,5	0,9	0,9	0,7	0,8	0,8
ochrona zdrowia	0,8	0,1	1,0	0,3	1,1	0,6	1,0
opieka społeczna	9,2	9,4	9,0	9,2	9,2	10,3	9,3
kultura fizyczna i sport	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
różna działalność	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
administracja państwowa i samorządowa	21,9	22,2	21,6	22,2	18,0	20,3	17,2
inne	11,6	11,8	9,8	9,4	4,8	4,7	7,9

IV. ZAŁOŻENIA ROZWOJU GMINY

“Strategia Rozwoju Gminy Radomsko” jest wynikiem pracy mieszkańców gminy oraz jej władz. Zadaniem “UNIGLOBU” było wspieranie metodologiczne procesu budowy strategii.

W “Założeniach Rozwoju Gminy” przedstawiono:

1. **Wnioski** z diagnozy, które zawierają główne problemy gminy.
2. **Misję**, czyli opis wizji gminy, główne pole działania w przyszłości.
3. **Priorytetowe kierunki** rozwoju gminy, które zostały określone przez konsultantów “UNIGLOBU” a potwierdzone w trakcie badań społecznych. Pod uwagę brane były również opinie władz gminy dotyczące przyszłości.

4. **Analizę SWOT**. Jest to metoda analizy sytuacji społeczności lokalnej.

Nazwa techniki SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

S	- Strengths	- Siły	ZASOBY
W	- Weaknesses	- Słabości	
O	- Opportunities	- Szanse	OTOCZENIE
T	- Threats	- Zagrożenia	

W celu uzyskania jasnej analizy traktuje się siły i słabości jako czynniki wewnętrzne z punktu widzenia społeczności lokalnej, na które społeczność ma wpływ, a szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne znajdujące się w otoczeniu. Analiza pozwala odpowiedzieć na pytanie: czy gmina jest w stanie spełnić cele opracowywanego planu strategicznego rozwoju oraz jakie może napotkać ograniczenia.

5. **Scenariusze rozwoju** przedstawiają trzy warianty rozwoju gminy (zalecany, optymalny i pesymistyczny).
6. **Cel główny** został opracowany w oparciu o wyobrażenia mieszkańców gminy.
7. **Cele strategiczne, cele operacyjne, wskazanie zadań i projektów.**
Cele strategiczne zostały opracowane dla każdego kierunku priorytetowego.

Cele operacyjne - dotyczą krótkiego horyzontu czasowego (około 2 lat). Zadania i projekty wdrożeniowe są opisanymi ogólnie planami do realizacji. Wymagają one koordynacji projektów technicznych planowanych działań. Cele operacyjne, wskazanie zadań i projektów wdrożeniowych zostały opracowane przez zespół “UNIGLOBU”.

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Dokładna diagnoza stanu gminy oraz uwarunkowań jej rozwoju jak również przebieg procesu budowania strategii rozwoju z udziałem mieszkańców pozwoliły opisać główne problemy gminy.

Radomsko jest gminą o charakterze rolniczym, posiadającą duże walory do dodatkowej funkcji jaką jest rekreacja (południowo - zachodnia część gminy). Z uwagi na sąsiedztwo miasta narzuca się dodatkowa funkcja – mieszkalnictwo i obsługa ludności.

Zasadniczy wpływ wywiera położenie geograficzne. Gmina leży na terenach związanych od szeregu lat z rolnictwem. Duża część terenów Gminy Radomsko to tereny orne oraz lasy. Warunki te sprzyjają dokonywaniu zmian w tradycyjnym, małoobszarowym, rozdrobnionym rolnictwie, które nie jest i nie może być jedyną podstawą utrzymania większości mieszkańców na wsi.

Zasadniczą przesłanką rozwoju Gminy Radomsko jest więc połączenie funkcji: produkcji rolnej w wybranych kierunkach z rozwinięciem usług otoczenia rolnictwa, drobnej przedsiębiorczości oraz rekreacji i agroturystyki przy poprawie stanu infrastruktury zarówno technicznej jak i społecznej.

Należy zauważyć wzrost powstających nowych podmiotów gospodarczych oraz istniejące dobrze prosperujące firmy.

Sytuacja w rolnictwie, które znajduje się w okresie transformacji z gospodarki centralnie sterowanej w gospodarkę rynkową, wymusza w gminie rozwijanie usług turystycznych bazujących na naturalnych walorach przyrodniczych.

Sytuacja ta sprzyja dokonywaniu zmian w tradycyjnym małoobszarowym, rozdrobnionym rolnictwie, które nie jest i nie może być jedyną podstawą utrzymania większości mieszkańców na wsi.

Reasumując główną przesłanką rozwoju gminy jest połączenie funkcji: usług otoczenia rolnictwa, drobnej przedsiębiorczości, rekreacji oraz mieszkalnej.

Główne problemy gminy

Badania społeczne dowiodły, że w społeczności lokalnej funkcjonują w przeważającej większości postawy pasywne. Odznaczają się one niezbyt wysokim stopniem aktywności społecznej oraz oczekiwaniem na pomoc z zewnątrz. Są to czynniki hamujące rozwój lokalny.

Niewielką aktywnością charakteryzują się pewne grupy społeczne, co szczególnie jest widoczne w trakcie realizacji określonych zadań służących

danej społeczności. Na ogół dominuje jednak postawa bierna, odznaczająca się pasywnym oraz konsumpcyjnym nastawieniem do życia. Wyraźnie zauważalna jest niewiara we własne siły, bezradność, a także nieumiejętność porozumienia się z najbliższymi i dalszymi sąsiadami dla wspólnego rozwiązywania problemów.

Postawy dorosłych mieszkańców gminy wpływają zdecydowanie na poglądy młodzieży dotyczące nastawienia do życia.

W większości dominują postawy roszczeniowe i nie wykazujące chęci poprawienia swojej sytuacji. Wyczekiwanie na to czy innym się uda, stawia w trudnej sytuacji tych nielicznych "liderów", którzy pomimo niesprzyjającego na ogół klimatu podejmują ryzyko prowadzenia nowej aktywności.

Mieszkańcy Gminy Radomsko dysponują jednak dużym potencjałem ludzkim. Społeczeństwo gminy jest dość młode. W poszczególnych przedziałach wiekowych (wiek produkcyjny) nieznacznie więcej jest mężczyzn w stosunku do ilości kobiet. Sytuacja zmienia się w następnych przedziałach wiekowych (wiek poprodukcyjny) na niekorzyść mężczyzn.

Wobec powyższego podstawowym problemem jest nieumiejętność identyfikacji własnych walorów i znalezienia drogi aby wykorzystać i uaktywnić istniejący potencjał ludzki.

Wydaje się, że wśród "zwykłych" mieszkańców istnieje mentalność uzależnienia od zewnętrznych działań. *Gminie udało się w ostatnim okresie zrealizować z sukcesem wiele przedsięwzięć. Brak jest jednak promocji tych sukcesów do wewnątrz. Ludzie muszą uwierzyć w siebie, zobaczyć jak gmina prezentuje się na tle innych i podjąć wspólne działania.*

Poziom przedsiębiorczości jaki występuje na terenie gminy nie jest wysoki. Dlatego potrzebne są działania, które mogłyby wspomóc proces rozwoju przedsiębiorczości. Należy jednak pamiętać, że jest to proces długotrwały, gdyż postawy przedsiębiorczości są uwarunkowane kulturowo. Przedsiębiorczość wiąże się z poziomem aktywności społeczności w ogóle. Stąd też społeczności bierne i nastawione konsumpcyjnie zazwyczaj nie wykazują dużej przedsiębiorczości. *Dlatego też władze gminy muszą nastawić się na długofalowe działanie aktywizujące społeczność lokalną i na długofalowe inwestowanie w potencjał ludzki.* Doświadczenie wielu gmin i regionów wskazuje, że nawet intensywne pomoc z zewnątrz, w tym finansowa, automatycznie nie wyzwala postaw przedsiębiorczych i nie wpływa na skłonność do podejmowania ryzyka w celu polepszenia swojej sytuacji materialnej. Natomiast wzrost przedsiębiorczości dokonuje się na

drodze działań edukacyjnych, które trzeba skierować do wszystkich aktywnych mieszkańców gminy a w szczególności do dzieci i młodzieży

Wyposażenie w infrastrukturę techniczną w porównaniu z innymi gminami jest średnie. Na najbliższe lata zaplanowano kanalizację gminy.

Działania skierowane na poprawę tego stanu rzeczy są ważne ze względu na poziom życia mieszkańców (podniesienie standardu gospodarstw), rozwój przedsiębiorczości, jak również planowany rozwój rekreacji i agroturystyki.

Obecnie problemem jest brak uporządkowanej gospodarki wodno – ściekowej w całej gminie. Zanieczyszczenia socjalno - bytowe (główne źródło) stanowią największe zagrożenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych.

Zatem kanalizacja, poprawa stanu dróg a także gazyfikacja i dokończenie wodociągowania w gminie podniesie znacznie wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną. Jest to niezbędne szczególnie w aspekcie “przyciągnięcia” potencjalnych inwestorów, jak również rozwoju rekreacji i agroturystyki.

2. MISJA - OPIS WIZJI

Określenie misji jest zwięzłym oświadczeniem, opisującym dlaczego ważne jest, aby gmina uzgodniła realną strategię rozwoju oraz jakich efektów należy oczekiwać od procesu planowania strategicznego.

Określenie misji jest pierwszym konkretnym rezultatem procesem planowania strategicznego.

Wizja przyszłości gminy została opracowana w oparciu o wyobrażenia mieszkańców gminy. Została ona opracowana na spotkaniu sesyjnym poświęconym temu zagadnieniu. Wypracowane misje przez poszczególne grupy były ze sobą zbieżne co oznacza, że istnieje duża zgodność wyobrażeń i oczekiwań mieszkańców Gminy Radomsko na temat jej przyszłości.

Misja zmian - po opracowaniu przedstawia się następująco:

Zapraszamy do naszej gminy atrakcyjnie położonej przy ważnych szlakach komunikacyjnych: drogowym Gdańsk – Cieszyn i kolejowym Częstochowa – Koluszki. Posiadamy dogodne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej oraz walory przyrodnicze i kulturowe stymulujące rozwój rekreacji i agroturystyki.

Misja ta stanowi punkt wyjścia do całości działań związanych z planowaniem strategicznym. Wyznaczone cele strategiczne powinny odwoływać się do misji.

3. PRIORYTETOWE KIERUNKI ROZWOJU GMINY

W wyniku przeprowadzenia diagnozy stanu gminy oraz analizy uwarunkowań ich rozwoju, a także w oparciu o przeprowadzone badania (ankiety, wywiady, spotkania) społeczności lokalnej, określono priorytetowe kierunki rozwoju Gminy Radomsko.

Kierunki te są następujące:

➤ Integracja i aktywizacja mieszkańców

Dane wynikające z przeprowadzonych wywiadów oraz z odbytych obserwacji jednoznacznie wskazują, że mieszkańcy Gminy Radomsko odznaczają się niskim stopniem aktywności społecznej i zainteresowaniem sprawami gminy.

Niska aktywność skorelowana jest z roszczeniowym nastawieniem do służb i instytucji publicznych. Jest to oczywiście charakterystyczne dla mieszkańców gmin z całej Polski, nie pomniejsza to jednak negatywnego związku pomiędzy takimi postawami, a możliwością realizacji programów rozwoju gminy. Z wielu doświadczeń polskich i zagranicznych wynika jasno, że trwały rozwój gminy czy regionu można uzyskać w sytuacji dużego zaangażowania zasobów lokalnych w tym głównie mieszkańców, lokalnych przedsiębiorców i liderów. Dlatego też działania zintegrowania różnych grup mieszkańców oraz ich aktywizacji są niezwykle ważne, wręcz fundamentalne dla dalszego powodzenia wszelkich szeroko rozumianych działań prorozwojowych.

Wynika z tego potrzeba prowadzenia działań nakierowanych na uaktywnienie różnych grup mieszkańców, aby zapoczątkowany proces podejmowania działań rozwojowych dla gminy odbywał się przy ich współudziale.

Sukces w realizacji planów rozwojowych zależy od aktywności oraz umiejętności współdziałania lokalnej społeczności, ona bowiem znajdzie lub zaprzepaści sposób na pobudzenie i ożywienie życia gospodarczego na swoim terenie. Integracja mieszkańców wokół wspólnych celów jest istotnym warunkiem ich powodzenia. Nawet najlepszy plan rozwoju nie zostanie zrealizowany, jeśli w decyzjach dotyczących lokalnych spraw nie będą aktywnie brali udziału mieszkańcy gminy.

Wyraźnie daje się odczuć niedobór instytucji społecznych umożliwiających integrację różnych środowisk mieszkańców. Potrzebne jest więc stworzenie instytucji formalnych lub nieformalnych, które umożliwiłyby wspólne działania i organizowanie się grup, które chcą to robić, np. młodzieży, producentów rolnych i przedsiębiorców.

Pozytywnym czynnikiem określonych grup społecznych jest nastawienie proinwestycyjne, a nie konsumpcyjne. Chęć modernizacji i rozwoju dotychczasowej własnej działalności, a także pozytywne postrzeganie potrzeb społecznych świadczy o nowoczesnym i otwartym myśleniu.

Motywacja osiągnięć, czucie się przedsiębiorcą najsilniej cechuje właścicieli firm. Demonstrują je także niektórzy rolnicy, zwłaszcza ci, którzy czują luźniejsze związki z gospodarstwem rolnym. Takie postawy (szczególnie lokalnych liderów) są niezwykle cenne. Należy wykorzystać tę grupę jako zaczyn dla upowszechnienia i zaktywizowania coraz większej ilości społeczeństwa.

➤ Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich

Rolnictwo w gminie w przeważającej części oparte jest na drobnych gospodarstwach ze słabą specjalizacją. Wymaga ono znalezienia kierunków upraw i hodowli, zapewniających opłacalność produkcji i mogących stanowić podstawy utrzymania rodziny.

Niezbędnymi i koniecznymi działaniami dla rozwoju rolnictwa jest tworzenie gospodarstw jednokierunkowych oraz zwiększanie areału indywidualnych gospodarstw wiejskich. Gmina predystynowana jest do hodowli trzody chlewnej, produkcji mięsa wołowego wysokiej klasy i produkcji mleka, gdyż istnieją na jej terenie dobre warunki do tego rodzaju hodowli.

Należy utworzyć gospodarstwa utrzymujące się z minimum 5-7 krów mlecznych z proporcjonalną ilością jałówek niezbędnych do odnowienia stada. Rolnictwo specjalistyczne wymaga jednak nakładu dużych środków finansowych. Przeszkodą w tym jest brak preferencyjnych kredytów oraz innych preferencji dla rolników. Wskazywana przez społeczeństwo budowa sieci usług agroturystycznych winna iść w parze z tworzeniem rolnictwa ekologicznego w gospodarstwach agroturystycznych. Rolnictwo ekologiczne wymaga dużego nakładu pracy, co byłoby uzasadnione w warunkach niewielkich powierzchniowo gospodarstwach przy nadmiarze rąk do pracy. Ponadto oferta zdrowej żywności w gospodarstwach przyjmujących gości stanowiłaby bardzo trafne wzbogacenie usług agroturystycznych.

Niezbędnym otoczeniem produkcji mięsnej, mleczarskiej oraz upraw zbożowych będzie przechowalnictwo produktów i wcześniej wspomniane

przetwórstwo, pozwalające na uzyskanie lepszych cen zbytu. *Niezbędnym zatem staje się konieczność powstania na zasadzie szerokiej współwłasności, zakładów zajmujących się przechowywaniem oraz przetwórstwem produktów rolnych czy też handlem.*

Rolnictwo polskie weszło w okres transformacji jako wyjątkowo zaniedbana gałąź gospodarki. W porównaniu z rozwiniętymi krajami Europy Zachodniej w Polsce wydajność pracy oraz efektywność produkcji są kilkakrotnie niższe. Jeśli dodać do tego wyjątkowo rozdrobnioną strukturę agrarną oraz ukryte bezrobocie w rolnictwie, Polska na tle tych krajów przedstawia się bardzo niekorzystnie. Konieczne jest więc podjęcie działań zmniejszających ten dystans.

➤ **Nowoczesna infrastruktura**

W ostatnich latach na obszarach wiejskich dokonany został znaczny postęp w zakresie wyposażenia w urządzenia infrastruktury, szczególnie technicznej. Największe tempo przyrostu odnotowano w realizacji zadań wodociągowych i telekomunikacyjnych.

Infrastruktura jest elementem warunkującym funkcjonowanie i rozwój regionów z punktu widzenia społecznego i gospodarczego.

W Gminie Radomsko sytuacja ta w zakresie jej wyposażenia w infrastrukturę techniczną wygląda następująco: dobry stopień zwodociągowania gminy, dość dobry poziom stelekomunikowania. Niekorzystnie natomiast wygląda sytuacja pod względem kanalizacji.

Problemem jest również stan infrastruktury społecznej. Należy wybudować boisko sportowe. Należy uatrakcyjnić gminę pod względem turystycznym poprzez wybudowanie zbiornika wodnego. W szkołach niedobór nauczycieli języków zachodnich a także wyposażenie szkół w nowoczesne środki dydaktyczne.

➤ **Rozwój przedsiębiorczości**

Istotnym wskaźnikiem koniunktury w gminach jest powstawanie nowych przedsiębiorstw, ponieważ tworzą one miejsca pracy, jak również przyczyniają się do wzrostu gospodarczego gminy i poziomu dochodów mieszkańców.

Przedsiębiorczość jest związana w pewnym stopniu z pewną cechą osobowości ludzkiej, która polega na zaradności, inicjatywie i umiejętności podejmowania działań oraz szybkich decyzji. Przyczynia się to nie tylko do zaspokojenia aspiracji osób podejmujących ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej, ale także w końcowym rezultacie prowadzi do

ogólnego postępu rozwoju lokalnego. Dlatego bardzo ważnym zadaniem jest przedstawienie sposobu myślenia z poziomu producenta rolnego na poziom przedsiębiorcy. W społeczności istnieje wielka potrzeba rozbudzenia ducha przedsiębiorczości. Ze szczególną troską należy myśleć o młodym pokoleniu. Przedsiębiorczym człowiek się nie rodzi, przedsiębiorczości można się nauczyć. Dlatego już na etapie szkoły podstawowej niezbędne są różne szkolenia stymulujące rozpoczęcie działalności gospodarczej przez młodzież.

Działania propagujące i ułatwiające rozwijanie przedsiębiorczości umożliwiają oparcie rozwoju gminy na własnych zasobach, spowoduje uniezależnienie się w pewnym stopniu od pomocy z zewnątrz. Należy jednak pamiętać, że proces rozwijania postaw przedsiębiorczości i generalnie postaw aktywnych jest procesem długotrwałym, gdyż wymaga często przebudowy wręcz całej filozofii życia poszczególnych osób. Dlatego też rozwijanie postaw przedsiębiorczości trzeba zacząć i prowadzić wśród wszystkich aktywnych mieszkańców gminy.

Całościowymi programami rozwijania przedsiębiorczości należy objąć przede wszystkim dzieci i młodzież uczącą się w szkołach.

Doświadczenia rozwiniętych państw oraz niektórych rejonów naszego kraju dowodzą, że przedsiębiorczość rozwija się tam, gdzie istnieje dobrze rozwinięta infrastruktura. W przypadku Gminy Radomsko wskazanym jest rozwój przedsiębiorczości i usług otoczenia rolnictwa. Zachętą dla tego typu przedsięwzięć winna być pro - przedsiębiorcza polityka władz gminy polegająca na stosowaniu preferencji podatkowych dla nowo powstających firm czy też zatrudniających bezrobotnych z terenu gminy.

Należy także pomóc osobom chcącym uruchomić działalność gospodarczą. Takie zadanie dobrze spełnia Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości, ale jest to dość kosztowne. W Urzędzie Gminy, w miejsce dotychczasowego stanowiska pracy rejestrującego tylko nowe podmioty gospodarcze, powinno powstać stanowisko d/s rozwoju gospodarczego gminy, które zajmie się gromadzeniem niezbędnych informacji o sytuacji ekonomicznej podmiotów gospodarczych w gminie, o możliwościach i warunkach tworzenia nowych firm, o źródłach pomocowych, do których te podmioty mogą sięgać. Należy również wziąć pod uwagę nawiązanie współpracy ze specjalistycznymi instytucjami (firmami) zajmujących się działaniami zmierzającymi do pobudzenia aktywności gospodarczej społeczeństwa.

➤ **Rozwój turystyki na obszarach wiejskich (agroturystyki, rekreacji, turystyki tranzytowej)**

Największą szansą rozwojową dla gminy jest turystyka. Gmina Radomsko stwarza dobre warunki dla rozwoju turystyki i wypoczynku. Istnieje możliwość zakupu indywidualnych działek rekreacyjnych zlokalizowanych w atrakcyjnych zakątkach gminy.

Dla poprawy ogólnego wizerunku gminy pod kątem turystycznym należałoby znaleźć potencjalnych inwestorów, którzy by zainwestowali w infrastrukturę turystyczną na terenie gminy. Zasadniczej wagi przy tym nabierają działania promujące gminę i lokalne usługi turystyczne na rynku turystycznym oraz rozwój działalności szkoleniowo - doradczej, przyczyniającej się do profesjonalizacji świadczenia usług turystycznych.

Uzupełnieniem turystyki może stać się modna i zyskująca coraz większe rzesze zwolenników agroturystyka. Rozwój jej zorientowanej na turystykę rodzinną, np. z małymi dziećmi oraz turystykę ekologiczną, czyli pobyt w gospodarstwach produkujących zdrową żywność to kierunek, który jest powszechnie akceptowany i uzasadniony ze względu na szczególne walory przyrodnicze gminy.

Szansą jest tzw. *turystyka tranzytowa* związana z przebiegającymi przez gminę drogami krajowymi. Jest to związane z możliwością powstania obiektów takich jak: motele, stacje benzynowe, stacje napraw, itd.

Zatem rozwój tej działalności, tj. turystyki i agroturystyki, będzie miał znaczący wpływ na podniesienie przychodów gminy.

4. ANALIZA ZBIORCZA SWOT DLA GMINY RADOMSKO

SIŁY	SŁABOŚCI
<ul style="list-style-type: none">+ Pozytywny obraz gminy w środowisku lokalnym i na zewnątrz+ Istnienie świadomości powszechnej akceptacji dla działań władz gminy+ Liczne walory przyrodnicze i turystyczne+ Występowanie walorów historycznych i materialnych dziedzictwa kulturowego+ Dobra jakość środowiska naturalnego+ Występowanie rezerw w istniejącej podstawowej infrastrukturze technicznej (energetyka, wodociągi)+ Istnienie wolnych zasobów siły roboczej+ Zbilansowany budżet gminy+ Korzystne warunki komunikacyjne+ Występowanie surowców naturalnych+ Wysoki stopień zalesienia+ Rosnąca liczba podmiotów sektora prywatnego+ Dobra ogólna struktura wiekowa mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">- Rozdrobnienie rolnictwa- Monostruktura upraw rolniczych- Niedostateczne tempo powstawania nowych miejsc pracy- Brak lokalnego kapitału i utrzymujące się bezrobocie- Ukryte bezrobocie w rolnictwie- Słabo rozwinięty sektor prywatny- Niskie dochody mieszkańców- Brak kanalizacji gminy- Niewykorzystanie walorów turystycznych- Brak infrastruktury turystycznej

ANALIZA ZBIORCZA SWOT DLA GMINY RADOMSKO

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">▲ Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa▲ Polityka wspierania wielokierunkowego rozwoju obszarów wiejskich realizowana przez państwo (niskooprocentowane kredyty, ulgi podatkowe i inne)▲ Możliwość wykorzystania wolnej siły roboczej w robotach publicznych i interwencyjnych▲ Bliskość ośrodka powiatowego▲ Rozwój agroturystyki▲ Możliwość wykorzystania zewnętrznych środków pomocowych▲ Istnienie dróg krajowych▲ Wzrost napływu turystów▲ Umacnianie się lokalnych firm▲ Zmiany wynikające z reformy administracyjnej▲ Pojawianie się nowych źródeł finansowania w związku z integracją europejską▲ Program Rządowy dla rolnictwa▲ Poszukiwanie przez inwestorów taniej siły roboczej	<ul style="list-style-type: none">▼ Niska dochodowość pracy w rolnictwie▼ Malejąca konkurencyjność produktów rolnych▼ Kurczenie się rynków zbytu na lokalne produkty rolne▼ Brak inwestorów z zewnątrz▼ Realny spadek przydziału środków z budżetu państwa przy jednoczesnym zwiększeniu zadań samorządu▼ Konkurencyjna pozycja innych gmin▼ Degradacja środowiska▼ Odpływ młodych wykształconych osób▼ Ogólnie niekorzystna struktura gospodarcza▼ Ogólnie niekorzystna koniunktura w rolnictwie▼ Ogólny brak świadomości agroturystycznej wśród rolników

a) ANALIZA SEKTOROWA - SWOT

INTEGRACJA I AKTYWIZACJA MIESZKAŃCÓW

SIŁY	SŁABOŚCI
+ Duża pracowitość mieszkańców + Pozytywny obraz gminy w oczach społeczeństwa lokalnego + Aktywna współpraca społeczeństwa lokalnego w zakresie realizacji zadań infrastruktury technicznej	- Brak form zorganizowania rolników indywidualnych - Brak działań zmierzających do zintegrowania różnych grup mieszkańców - Pasywna i roszczeniowa postawa części mieszkańców do służb i instytucji publicznych - Brak instytucji społecznych reprezentujących interesy młodzieży - Niezadawalający stopień zaspokojenia potrzeb w zakresie kultury i opieki lekarskiej
SZANSE	ZAGROŻENIA
▲ Wspieranie finansowe (środki pomocowe) dla danych projektów w ramach funkcjonujących programów (np. programy Fundacji im. Stefana Batorego) ▲ Możliwość udziału w szkoleniach liderów grup społecznych ▲ Utworzenie organizacji pozarządowej wspierającej rozwój gminy	▼ Niewystarczające dotacje i subsydia budżetu państwa na prowadzenie działań z zakresu oświaty i kultury ▼ Brak jasnej polityki państwa w tym zakresie

b) ANALIZA SEKTOROWA - SWOT

WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ TERENÓW WIEJSKICH

SIŁY	SŁABOŚCI
<ul style="list-style-type: none"> + Sprzyjające warunki klimatyczne i korzystne ukształtowanie terenu + Dobry wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej + Edukacja rolnicza prowadzona przez ODR + Tradycje w prowadzeniu gospodarstw + Zawiązanie się nieformalnej grupy producenckiej z zakresu sprzedaży ziemniaków 	<ul style="list-style-type: none"> - Duże rozdrobnienie gospodarstw - Niski poziom usprzętowania w rolnictwie - Brak specjalizacji gospodarstw - Spadek zużycia nawozów sztucznych oraz środków ochrony roślin - Monostruktura upraw - Niedorozwój instytucji rynku rolnego - Brak kapitału na inwestycje - Nieumiejętność dostosowania się rolników do nowych warunków gospodarki rynkowej - Niski poziom inicjatyw gospodarczych na wsi - Ograniczona chłonność rynku miejscowego na lokalne produkty rolne - Mała powierzchnia użytków rolnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▲ Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa ▲ Rozwój spółdzielczości rolniczej ▲ Powstanie Związku Producentów Rolnych ▲ Rozwój agroturystyki ▲ Rozwój małych, rodzinnych gospodarstw ekologicznych produkujących zdrową żywność ▲ Zalesienie bądź przeznaczenie pod działalność turystyczną gruntów nie nadających się do upraw rolnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▼ Brak dostępności do niskooprocentowanych kredytów ▼ Brak instytucji zajmującej się rynkowym obrotem produkcji rolnej o zasięgu ponadlokalnym ▼ Malejąca dochodowość pracy w rolnictwie ▼ Zmienna polityka w zakresie ochrony na produkty rolnicze ▼ Ograniczony rynek zbytu produktów rolnych

c) ANALIZA SEKTOROWA - SWOT

NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA

SIŁY	SŁABOŚCI
+ Dobry poziom zwodociągowania + Dobry poziom telefonizacji + Zaangażowanie pewnej części społeczeństwa w zadaniach realizowanych przez gminę	- Brak boisk sportowych - Brak chodników - Brak terenów uzbrojonych pod inwestycje - Brak kanalizacji
SZANSE	ZAGROŻENIA
^ Bliskość miast ^ Rozwój infrastruktury technicznej ze środków zewnętrznych (telefonizacja, drogi, gazyfikacja)	▼ Brak dostatecznych środków finansowych na finansowanie działalności w dziedzinie kultury, sportu i oświaty z budżetu państwa

d) ANALIZA SEKTOROWA - SWOT

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

SIŁY	SŁABOŚCI
<ul style="list-style-type: none"> + Posiadanie własnych nieruchomości przez mieszkańców + Dobry stan infrastruktury technicznej dotyczący wodociągowania + Niższe niż w miastach ceny działek pod budowę obiektów i budynków na potrzeby średnich i małych firm + Niższe koszty robocizny + Bliskie zaplecze surowcowe dla przemysłu żywnościowego, drzewnego i materiałów budowlanych 	<ul style="list-style-type: none"> - Przewaga postaw biernych i braku wiary we własne siły - Brak całościowych programów rozwijania przedsiębiorczości obejmujących różne grupy wiekowe - Duża liczba osób utrzymujących się z rolnictwa - Słabe tempo powstawania nowych podmiotów gospodarczych - Brak terenów uzbrojonych pod inwestycje - Niskie dochody mieszkańców - Brak kapitału i trudność jego akumulacji wskutek niskich dochodów rolników i ludności wiejskiej - Brak perspektyw dla młodych wykształconych ludzi - Utrzymujące się stosunkowo wysokie bezrobocie
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▲ Bliskość miast oraz aglomeracji śląskiej i łódzkiej ▲ Rozwój infrastruktury technicznej (kanalizacja, drogi, gazyfikacja) 	<ul style="list-style-type: none"> ▼ Brak zdecydowanych rządowych programów preferencyjnych rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ▼ Brak inwestorów z zewnątrz ▼ Spadające zainteresowanie inwestorów terenami nieuzbrojonymi ▼ Ubożenie dużych grup społecznych

e) ANALIZA SEKTOROWA - SWOT

ROZWÓJ TURYSTYKI NA OBSZARACH WIEJSKICH (AGROTURYSTYKI, REKREACJI, TURYSTYKI TRANZYTOWEJ).

SIŁY	SŁABOŚCI
<ul style="list-style-type: none"> + Walory estetyczne: piękny krajobraz lasów, interesujące zróżnicowanie terenu, obecność cennych zabytków kulturowych, itp. + Bliskość miast + Gotowość mieszkańców do przyjmowania turystów + Korzystne warunki naturalne środowiska, sprzyjające rozwojowi usług rekreacyjnych oraz turystycznych + Istnienie wolnych unikatowych terenów turystycznych + Ochrona istniejących lasów i zadrzewień 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak zintegrowanego programu turystycznego gminy - Brak środków finansowych w budżecie na zagospodarowanie atrakcyjnych turystycznie terenów - Brak doświadczenia w prowadzeniu gospodarstw agroturystycznych - Brak propagowania agroturystyki na zewnątrz - Brak zbiornika wodnego - Brak zainwestowania inwestorów zewnętrznych lokowaniem kapitału w przedsiębiorczość związaną z bazą obsługi turystyki na obszarze gminy - Brak infrastruktury wspomagającej przedsiębiorczość w turystyce - Brak marketingu turystycznego
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▲ Rosnące zainteresowanie agroturystyką ▲ Rozwój agroturystyki ▲ Wzrastająca moda na wypoczynek sobotnio-niedzielny ▲ Wzrastające zainteresowanie budową domów letniskowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▼ Brak zdecydowanej promocji gminy na zewnątrz

5. SCENARIUSZE ROZWOJU

a) Scenariusz zalecany

Zasadniczą przesłanką rozwoju Gminy Radomsko jest rozwój rolnictwa, przedsiębiorczości oraz agroturystyki a także rekreacji, turystyki tranzytowej przy równoczesnej poprawie stanu zarówno infrastruktury technicznej jak i społecznej.

b) Scenariusz optymalny

Koniecznym warunkiem w miarę szybkiego zachodzenia pozytywnych zmian w tych obszarach jest integracja i uaktywnienie mieszkańców, co wiąże się ze zmianami postaw biernych i konsumpcyjnych na postawy otwartości i aktywności. Należy również usprawnić stopień wyposażenia gminy w infrastrukturę techniczną, tj. budowę kanalizacji, dokończyć wodociągowanie. Następnie stworzenie atrakcyjnej oferty dla potencjalnych inwestorów. Zmiany w rolnictwie powinny zmierzać w kierunku rozwijania produkcji rolnej wobec istniejących uwarunkowań, tzn. hodowli trzody chlewnej, produkcji mleka, mięsa wołowego, uprawy zbóż, ziemniaków, warzywnictwa oraz sadownictwa. Należy poszukiwać nowych możliwości uruchamiania produkcji rolnej wg zapotrzebowania na rynku a możliwych dla wybranych terenów gminy.

Optymalnym kierunkiem przemian w rolnictwie jest stworzenie przetwórstwa produktów rolnych na miejscu oraz uruchomienie rynków zbytu w kraju i za granicą. Umożliwia to uzyskiwanie wartości dodanej z przetwórstwa własnych produktów. Przetwórstwo to powinno być oparte na zasadzie sprawdzonej w krajach Unii Europejskiej, polegające na współwłasności producentów rolnych zakładów przetwórczych.

c) Scenariusze pesymistyczne

Zakorzeniona mentalność społeczeństwa gminy jeszcze przez długie lata nie ulegnie zmianie. Konserwatywni z reguły rolnicy nie będą chętni do samoorganizowania się. Możliwe będzie postrzeganie przez tę grupę społeczną przemian jako kontynuacje haseł poprzedniej epoki o zmienionym tylko nazewnictwie.

Biorąc powyższe przewidywania wariantu pesymistycznego dotyczącego rozwoju rolnictwa, gmina i jej mieszkańcy mogą stracić:

- możliwość uzyskiwania dochodów pochodzących z przetwórstwa

własnych produktów,

- możliwość uzyskiwania na rynku silniejszej pozycji z tytułu wspólnego reprezentowania własnych interesów.

W takiej sytuacji odpowiedzialność za rozwój gminy będzie spoczywała w dalszym ciągu na władzach gminnych. Społeczeństwo “wyczekujące” będzie czekało na działania władz gminnych w kierunku uruchomienia przetwórstwa, rynków zbytu itd.

Niebezpiecznym jest także scenariusz w sytuacji kiedy warunki życia w gminie osiągnęły już wysoki poziom. Społeczeństwo gminy będzie chciało mieszkać w gminie gdzie poziom życia rośnie i zażąda wówczas dobrych miejsc pracy, które znacznie poprawią ich sytuację materialną. Wówczas może nastąpić eskalacja postaw roszczeniowych, które będzie trudno zaspokoić.

6. CEL GŁÓWNY

Cel główny został opracowany w oparciu o wyobrażenia mieszkańców gminy, który brzmi następująco:

Wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Radomsko.

7. CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE, WSKAZANIE ZADAŃ I PROJEKTÓW WDROŻENIOWYCH

Dla kierunku priorytetowego

Integracja i aktywizacja społeczeństwa

Tło

W przeprowadzonych ankietach oraz wywiadach przewijał się problem biernych postaw mieszkańców. Wykorzystanie sił tkwiących w lokalnym społeczeństwie przez uwzględnienie jego życzeń i poglądów wymaga używania skutecznych i nowoczesnych metod porozumiewania się z nim. Integracja oraz aktywizacja społeczeństwa gminy wokół wspólnych celów jest warunkiem ożywienia i poprawy sytuacji w gminie.

Wynika z tego potrzeba prowadzenia działań nakierowanych na uaktywnienie różnych grup mieszkańców gminy, aby proces podejmowania działań rozwojowych dla gminy miał oparcie w ludziach. Najważniejszą silną stroną każdej społeczności lokalnej jest aktywność jej członków. Działania zmierzające do zintegrowania różnych grup mieszkańców oraz ich aktywizacji są niezwykle ważne, wręcz fundamentalne dla dalszego powodzenia wszelkich działań prorozwojowych. Dlatego też uznaliśmy ten problem za priorytetowy.

Mocne strony

Mieszkańcy oraz władze gminy wskazują na dużą pracowitość jej mieszkańców. Wielu spośród nich posiada zdolności i umiejętności do prowadzenia działalności gospodarczej. Miejskowa ludność potrafi się organizować w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć. W społeczności Gminy Radomsko istnieje grupa aktywnych liderów. Grupa ta oraz część społeczeństwa pozytywnie postrzega swoją gminę. Wstępem do integracji mieszkańców powinny być różne imprezy oraz festyny o charakterze kulturalnym i sportowym, organizowane na terenie gminy.

Słabe strony

Przeprowadzone badania (ankiety, wywiady, spotkania) dowiodły, że mieszkańcy gminy nie mogą się uwolnić od stereotypów myślowych w postrzeganiu przyszłości swojej gminy. Panuje dość powszechne przekonanie, że losy gminy zależą od jej władz, a nie od mieszkańców, co stanowi dość istotną barierę rozwojową. Ludzie nie mogą się wyzbyć ciągłego narzekania i niewiary, że cokolwiek zmieni się na lepsze.

Szanse

Dla zaktywizowania mieszkańców jednym z najważniejszych elementów jest wykorzystanie istniejącej grupy liderów jako organizacji inicjującej wszystkie działania o charakterze integrującym. Poprzez udział w szkoleniach wzrośnie ich efektywność, która zostanie skierowana na działania zmierzające do pozyskania środków pomocowych. Liderzy w sposób naturalny powinni być motorami działań i przemian, "ciągnąć" innych za sobą.

Zagrożenia

Brak dostatecznych funduszy z budżetu państwa w formie dotacji i subsydiów na tego typu działania. Pogarszająca się sytuacja

materialna większości społeczeństwa powoduje niechęć i apatię do tego typu działań.

Kierunek rozwoju:

Integracja i aktywizacja społeczeństwa

Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania

1. Aktywizacja mieszkańców na rzecz rozwoju gminy

- 1.1. Rozszerzenie działalności istniejących instytucji kulturalnych (biblioteki) i sportowych
 - 1.1.1. Organizowanie takich imprez, w których uczestnik będzie brał czynny udział – np. Spartakiada Sołectw
 - 1.1.2. Organizacja imprez kulturalnych dla młodzieży

2. Aktywizacja młodzieży w życiu społecznym gminy

- 2.1. Stworzenie nowych instytucji społecznych reprezentujących interesy młodzieży
 - 2.1.1. Powołanie Młodzieżowego Klubu Dyskusyjnego

3. Wzrost poziomu edukacji mieszkańców

- 3.1. Realizacja programów edukacyjnych
 - 3.1.1. Szkolenia dla liderów
 - 3.1.2. Kursy dla nauczycieli
 - 3.1.3. Program kształcenia rolników

Dla kierunku priorytetowego

Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich

Tło

Rolnictwo na terenie Gminy Radomsko w przeważającej części oparte na drobnych gospodarstwach wymaga znalezienia kierunków upraw i hodowli, które zapewniłyby opłacalność produkcji i mogłyby stanowić podstawę utrzymania rodziny. Głównymi kierunkami hodowli, produkcji i upraw są: hodowla trzody chlewnej, produkcja mięsa wołowego i wieprzowego, produkcja mleka oraz uprawy zbóż, ziemniaków, warzyw, sadownictwa.

Na terenach wiejskich powstaną małe i średnie przedsiębiorstwa wytwórcze i usługowe. Zapewnią nowe miejsca pracy dla ludności odchodzącej z rolnictwa oraz dodatkowy dochód niektórym gospodarstwom rolnym.

Mocne strony

Sprzyjające ogólnie warunki klimatyczne dla rozwoju rolnictwa. Tradycje wśród rolników.

Słabe strony

Rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Następuje spadek zużycia nawozów sztucznych oraz środków ochrony roślin. Dość wyraźnie zarysowują się postawy roszczeniowe wśród rolników. Brak tradycji funkcjonowania gospodarstw ekologicznych. Bariery są: monostruktura upraw jak również zbyt wolne tempo dostosowania się rolników do gospodarki rynkowej.

Szanse

Następuje wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, a w związku z tym powstanie gospodarstw ekologicznych. Zorganizowanie się rolników w Związek Producentów Rolnych oraz możliwości uzyskania niskoprocentowanych kredytów i dotacji stwarza dla rolnictwa w gminie dodatkowe szanse. Wyraźną szansą dla rolnictwa jest powstanie przedsiębiorstw przetwórstwa rolno - spożywczego. Przedsiębiorstwa te, a także powstanie giełd rolno - spożywczych w okolicach powinno stać się motorem dla rozwoju rolnictwa.

Zagrożenia

Brak jest instytucji, zajmujących się rynkowym obrotem produkcji rolnej. Poza tym polityka państwa w zakresie ochrony na produkty rolne jest niewystarczająca. Problemem jest również obniżająca się dochodowość pracy w rolnictwie oraz dostępność do niskoprocentowanych kredytów.

Kierunek rozwoju:

Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich

Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania

1. Adaptacja rolnictwa w warunkach gospodarki rynkowej

- 1.1. Poprawa rentowności pracy w gospodarstwach rolnych
 - 1.1.1. Pomoc organizacyjna i finansowa w promocji produktów rolnych
 - 1.1.2. Opracowanie zasad współpracy z ODR oraz innymi organizacjami rolniczymi dotyczącej działań na rzecz efektywności gospodarowania w rolnictwie
 - 1.1.3. Zorganizowanie cyklu szkoleń promujących nowe uprawy roślin dochodowych i podnoszących kwalifikacje rolników

- 1.1.4. Inwestowanie w efektywne technologie poprawiające jakość produktów
- 1.1.5. Inwestowanie w technologie przyjazne środowisku
- 1.1.6. Tworzenie dodatkowych źródeł dochodów w gospodarstwach (np. sprzedaż bezpośrednia konsumentom)
- 1.2. Wspieranie działań na rzecz zwiększenia arealu upraw w gospodarstwach indywidualnych
 - 1.2.1. Zorganizowanie cyklu spotkań przy partycypacji ODR, mających na celu rozpowszechnianie idei gospodarstw rodzinnych oraz wskazanie możliwości ich tworzenia i potencjalnych korzyści
- 1.3. Wzrost świadomości ekologicznej ludności wiejskiej
 - 1.3.1. Powstrzymanie degradacji gleb poprzez przestrzeganie programu racjonalnego stosowania środków chemicznych (przede wszystkim w rolnictwie)
 - 1.3.2. Powstanie gospodarstw ekologicznych
 - 1.3.3. Organizowanie wystaw żywności ekologicznej
- 1.4. Stwarzanie przyjaznych warunków do tworzenia miejsc pracy na terenie gminy niezwiązanych bezpośrednio z pracą w rolnictwie
 - 1.4.1. Opracowanie wykazu istniejącej i uzasadnionej ekonomicznie pozarolniczej działalności gospodarczej w układzie przestrzennym gminy
 - 1.4.2. Opracowanie systemu zachęt dla osób chcących podjąć działalność na obszarach rolniczych

2. Rozwój spółdzielczości rolniczej

- 2.1. Powstanie zakładów przetwórstwa rolnego
 - 2.1.1. Powstanie Związków Producentów Rolnych
 - 2.1.2. Tworzenie opartych o współwłasność przedsiębiorstw przetwórczych

3. Pozarolniczy rozwój terenów wiejskich

- 3.1. Pobudzenie aktywności gospodarczej
 - 3.1.1. Edukacja i doradztwo dostosowane do nowych i zmieniających się warunków
 - 3.1.2. Zwiększenie dostępności do infrastruktury
 - 3.1.3. Promowanie inicjatywności
- 3.2. Tworzenie dobrych warunków dla istniejących i powstawania nowych firm przez:
 - 3.2.1. Preferencje w podatkach i opłatach lokalnych
 - 3.2.2. Zbrojenie w infrastrukturę terenów dla inwestorów

Dla kierunku priorytetowego

Nowoczesna infrastruktura

Tło

Gmina Radomsko posiada średnio rozwiniętą infrastrukturę techniczną i społeczną. Słaby rozwój obu infrastruktur wpływa negatywnie na poziom życia mieszkańców, jego rozwój intelektualny i ekonomiczny. Decyduje także o przyszłości możliwości inwestycyjnych na terenie gminy.

Mocne strony

Duża aktywność części społeczeństwa w zakresie zadań infrastrukturalnych. Dość dobry stopień zwodociągowania i telefonizacji oraz zgazyfikowanie części gminy. Dobra dostępność komunikacyjna.

Słabe strony

Brak kanalizacji w całej gminie, jak również słaby poziom wyposażenia szkół w środki dydaktyczne.

Szanse

Wysoki stopień wyposażenia w infrastrukturę podniesie znacznie poziom atrakcyjności gminy. Jest to niezwykle ważne ze względu na podniesienie stopy życiowej społeczeństwa. Szansą jest również posiadanie strategii rozwoju gminy przy ubieganiu się o zewnętrzne środki pomocowe.

Zagrożenia

Brak dostatecznych środków finansowych zewnętrznych.

Kierunek rozwoju:

Nowoczesna infrastruktura

Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania

1. Rozwój infrastruktury technicznej

1.1. Zwodociągowanie gminy

1.1.1. Wykonanie map do celów projektowych i dokumentacji technicznej na budowę wodociągów

1.1.2. Budowa "wodociągu grupowego Dąbrówka"

- budowa studni głębinowej (dodatkowej)

- budowa 5 odcinków wodociągu
 1. w m. Szczepocice Rządowe (1,5 km)
 2. w m. Szczepocice Rządowe (1,5 km)
 3. w m. Dąbrówka (1,0 km)
 4. w m. szczepocice prywatne (1,5 km)
 5. w m. Bobry (3,2 km)
 - 1.2. Kanalizacja gminy
 - 1.2.1. Opracowanie koncepcji techniczno – ekonomicznej kanalizacji sanitarnej dla Gminy Radomsko
 - 1.2.2. Budowa kanalizacji na terenie gminy
 - 1.2.3. Budowa oczyszczalni przyzagrodowych na terenie nie objętym siecią kanalizacyjną
 - 1.3. Budowa i modernizacja dróg, chodników

DROGA WOJEWÓDZKA

 - 1.3.1. Modernizacja dróg wojewódzkich

DROGI POWIATOWE
 - 1.3.4. Modernizacja dróg powiatowych
 - 1.3.5. Budowa chodników

DROGI GMINNE
 - 1.3.6. Budowa i modernizacja dróg gminnych
 - 1.3.7. Budowa chodników
 - 1.4. Telekomunikacja
 - 1.4.1. Rozbudowa sieci telekomunikacyjnej
 - 1.5. Gazyfikacja
 - 1.5.1. Zgazyfikowanie pozostałych miejscowości
 - 1.6. Gospodarka odpadami
 - 1.6.1. Doposażenie w stanowiska i kontenery służące do gromadzenia odpadów stałych
 - 1.7. Rozwój energetyki
 - 1.7.1. Modernizacja sieci energetycznej
- 2. *Rozwój infrastruktury społecznej***
- 2.1. Rozbudowa bazy oświatowej
 - 2.1.1. Modernizacja kotłowni w Szkole Podstawowej w Szczepocicach
 - 2.1.2. Modernizacja kotłowni w pozostałych Szkołach Podstawowych
 - 2.1.3. Bieżąca modernizacja szkół
 - 2.2. Budowa bazy sportowej
 - 2.2.1. Zakończenie budowy sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Płoszowie
 - 2.2.2. Budowa boiska sportowego na terenie gminy
 - 2.3. Poprawa warunków nauczania w szkołach

2.3.1. Wyposażenie Szkół Podstawowych w sprzęt komputerowy

2.3.2. Zatrudnienie w szkołach podstawowych nauczycieli języków zachodnich

2.4. Pozyskanie zewnętrznych środków pomocowych do rozwoju infrastruktury w gminie

2.4.1. Występowanie z wnioskami o dofinansowanie na realizację inwestycji gminnych do:

- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
- Polskiej Agencji Rozwoju Regionalnego, Phare, FAPA
- Urzędu Kultury Fizycznej i Sportu
- innych instytucji pomocowych

Dla kierunku priorytetowego

Rozwój przedsiębiorczości

Tło

Występujący na terenie gminy poziom przedsiębiorczości w ostatnim okresie wykazuje tendencję rosnącą. Problem braku podstawowej wiedzy oraz umiejętności w zakresie przygotowania i prowadzenia działalności gospodarczej jest dla mieszkańców wsi podstawowym zagadnieniem. W związku z tym wskazane są działania nakierowane na ciągłe wspomaganie tego procesu. Zakorzeniona mentalność wielu mieszkańców gminy polegająca na przyjęciu postaw roszczeniowych i wyczekujących a dodatkowo uwarunkowana kulturowo jest elementem opóźniającym rozwój przedsiębiorczości, który jest procesem długotrwałym. Wzrost przedsiębiorczości dokonuje się na drodze działań edukacyjnych, które należy skierować do wszystkich aktywnych mieszkańców gminy a przede wszystkim do dzieci i młodzieży. Bardzo istotnym czynnikiem rozwoju przedsiębiorczości może być wpływ szkoły na zmianę nie tylko stosunku młodzieży do ludzi przedsiębiorczych prowadzących własne firmy, ale także na przygotowanie młodych ludzi do podjęcia działalności gospodarczej na własny rachunek. Aktualne możliwości dostępu do informacji na wsi są dosyć ograniczone i zawężają się do telewizji, radia i prasy, które przedstawiają problematykę na ogół językiem mało zrozumiałym dla przeciętnego mieszkańca wsi, któremu obce są pojęcia ekonomiczne czy prawne. Konieczne staje się więc organizowanie szkoleń dostosowanych poziomem oraz sposobem przekazu do wiejskiego odbiorcy.

Wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną w porównaniu z innymi gminami jest średnie. Gmina wymaga dokończenia wodociągowania oraz budowy kanalizacji.

Mocne strony

Położenie gminy w otoczeniu miasta Radomska oraz w dalszej aglomeracji śląskiej i łódzkiej zapewnia ogromny rynek zbytu. Istnieją wolne zasoby siły roboczej. Posiadanie własnych nieruchomości podwyższa zdolność zaciągania kredytów.

Słabe strony

Wielu mieszkańców nastawiona jest biernie do możliwości poprawy swojej sytuacji materialnej. Niewielka jest ilość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w formie osobowości prawnej. Brak kanalizacji w przeważającej części gminy jest jednym z największych problemów gminy. Niekorzystnym czynnikiem jest również ograniczony dostęp do informacji.

Szanse

Poprawa i rozwój infrastruktury technicznej na terenie gminy, a także korzystne położenie dużych aglomeracji miejskich stwarza możliwości do inwestowania z zewnątrz a tym samym utworzenia nowych miejsc pracy i poprawy warunków ludności.

Zagrożenia

Brak inwestorów z zewnątrz związany jest z niezdecydowaną polityką państwa dotyczącą preferencyjnych programów do rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

Kierunek rozwoju:

Rozwój przedsiębiorczości

Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania

1. Stwarzanie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości

1.1. Budowa instytucji oraz podejmowanie działań wspierających rozwój przedsiębiorczości

1.1.1. Utworzenie Stowarzyszenia Rozwoju Gminy oraz Wspierania Przedsiębiorczości

- Fundusz Kredytów Wzajemnych
- Lokalny Fundusz Gwarancyjny

- Lokalny Fundusz Inwestycyjny
- Klub Przedsiębiorczości
- 1.1.2. Stworzenie systemu ulg i preferencji podatkowych wynikających z kompetencji gminy dla promowania samozatrudnienia i kreacji miejsc pracy
- 1.1.3. Organizacja szkoleń
- 1.1.4. Organizowanie i zatrudnienie pracowników z robót interwencyjnych i publicznych
- 1.1.5. Promowanie zatrudnienia bezrobotnych przy inwestycjach gminnych przez wykonawców prac zamówień publicznych
- 1.1.6. Udzielenie preferencji podatkowych istniejącym zakładom, które znajdują się w trudnej sytuacji finansowej:
 - prolongaty spłaty podatku,
- 1.2. Promowanie ekonomicznej edukacji wśród młodych ludzi
 - 1.2.1. Program edukacji ekonomicznej młodzieży w szkołach
- 1.3. Promocja gminy
 - 1.3.1. Wydanie folderu promującego gminę wraz z promocją lokalnych firm.

Dla kierunku priorytetowego

Rozwój turystyki na terenach wiejskich (agroturystyki, rekreacji, turystyki tranzytowej)

Tło

Rozwój turystyki pobytowej, zorientowanej na rodziny z małymi dziećmi oraz turystyki ekologicznej, czyli pobytu w gospodarstwach produkujących zdrową żywność to kierunek rozwoju, który jest powszechnie akceptowany. Nowe warunki społeczno – ekonomiczne na wsi polskiej wymusiły szukanie alternatywnych źródeł dochodów ludności wiejskiej. Jedną z tych alternatyw jest rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki, które zapewnią miejsca pracy oraz dodatkowy dochód.

Atutem do wykorzystania są również przebiegające przez teren gminy drogi krajowe i wojewódzkie dla celów turystyki tranzytowej.

Mocne strony

Liczne walory przyrodniczo - krajoznawczo - historyczne. Na terenie gminy znajdują się rzeki, czyste powietrze, pomniki przyrody oraz zabytki historyczne. Na terenie gminy znajduje się Radomszczański Obszar Chronionego Krajobrazu. Atutem jest niezbyt odległe położenie aglomeracji śląskiej. Istnieje gotowość wielu mieszkańców gminy do przyjmowania gości

tw. letników. Dobry stan środowiska naturalnego. Brak przemysłu uciążliwego dla środowiska. Dobre warunki dla grzybobrania i zbierania jagód, to walory przemawiające za rozwojem tego kierunku.

Słabe strony

Słaba baza turystyczna. Brak doświadczenia w prowadzeniu obsługi turystów. Nieumiejętność dostosowania się wielu ludzi, szczególnie rolników do nowych warunków gospodarki rynkowej. Brak zainteresowania się potencjalnych inwestorów, wpływa ujemnie na rozwój tej dziedziny.

Gmina nie posiada zintegrowanego programu rozwoju turystyki a także dostatecznych środków finansowych w budżecie gminy na zagospodarowanie atrakcyjnych terenów. Zauważalna jest również nieumiejętność dostosowania się wielu ludzi, szczególnie rolników do nowych warunków gospodarki rynkowej.

Nie istnieje również doświadczenie w prowadzeniu działalności agroturystycznej.

Szanse

Wzrost zainteresowania agroturystyką a także wzrastające zainteresowanie budową domów letniskowych. Nawiązanie współpracy z gminami Europy Zachodniej w celu wymiany doświadczeń (np. wymiana młodzieży).

Zagrożenia

Funkcjonowanie bazy turystycznej w pobliskich gminach stwarza z jednej strony zagrożenie ale z drugiej powinno przyczynić się do zmobilizowania sił do przewyciężenia występujących zagrożeń.

Walory turystyczne gminy są słabo eksponowane - brak promocji gminy na zewnątrz.

Kierunek rozwoju:

Rozwój turystyki na obszarach wiejskich (agroturystyki, rekreacji, turystyki tranzytowej)

Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania

1. Podnoszenie walorów środowiska naturalnego i wykorzystanie go do rozwoju gospodarczego gminy

- 1.1. Zachowanie czystości i estetyki środowiska
 - 1.1.1. Zorganizowanie corocznego konkursu “Estetyka i Higiena”
- 1.2. Ochrona zasobów leśnych
 - 1.2.1. Zalesianie nieużytków

2. Stworzenie zintegrowanego programu turystycznego gminy

- 2.1. Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez rozwój gospodarstw agroturystycznych
 - 2.1.1. Opracowanie studium możliwości rozwoju agroturystyki
 - 2.1.2. Zorganizowanie cyklu szkoleń dla gospodarzy chcących rozpocząć działalność agroturystyczną oraz zapewnienie pomocy doradczej
 - 2.1.3. Rejestracja gospodarstw agroturystycznych
 - 2.1.4. Wspólna promocja oferowanego pakietu specjalistycznego usług
- 2.2. Działania zmierzające do pozyskania inwestorów zainteresowanych zagospodarowaniem atrakcyjnych turystycznie terenów. Opracowanie oferty usług turystycznych (agroturystycznych)
 - 2.2.1. Opracowanie cyklicznych imprez kulturalno promocyjnych popularyzujących gminę
 - 2.2.2. Opracowanie systemu preferencji dla przedsiębiorców inwestujących w rozwój turystyki
 - 2.2.3. Opracowanie wykazu atrakcyjnych terenów do zagospodarowania
 - 2.2.4. Nawiązanie współpracy z zagranicznymi gminami
 - 2.2.5. Wybudowanie ścieżek rowerowych
 - 2.2.6. Określenie terenów dla kolarstwa i biegów na orientację

3. Rozwinięcie turystyki tranzytowej

- 3.1. Stymulowanie rozbudowy bazy towarzyszącej.
 - 3.1.1. Wspieranie odpowiednich inwestycji związanych z turystyką tranzytową

IV. Założenia rozwoju gminy

ZADANIA REALIZACYJNE DO 2015 ROKU

**Cel główny:
WZROST JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY RADOMSKO**

**Kierunek priorytetowy:
INTEGRACJA I AKTYWIZACJA SPOŁECZEŃSTWA**

1. Cel strategiczny: AKTYWIZACJA MIESZKAŃCÓW NA RZECZ ROZWOJU GMINY

1.1. ROZSZERZENIE DZIAŁALNOŚCI ISTNIEJĄCYCH INSTYTUCJI KULTURALNYCH (BIBLIOTEKI) I SPORTOWYCH

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.1.1.	Organizacja takich imprez, w których uczestnik będzie brał czynny udział – np. Spartakiada Sołectw	Zarząd Gminy	Budżet Gminy, Środki własne	od 2001 r.
1.1.2.	Organizacja imprez kulturalnych dla młodzieży	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	od 2001 r.

2. Cel strategiczny: AKTYWIZACJA MŁODZIEŻY W ŻYCIU SPOŁECZNYM GMINY

2.1. STWORZENIE NOWYCH INSTYTUCJI SPOŁECZNYCH REPREZENTUJĄCYCH INTERESY MŁODZIEŻY

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
2.1.1.	Powołanie Młodzieżowego Klubu Dyskusyjnego	Szkoła Podstawowa	Fundacja im. S. Batorego	2001 r.

3. Cel strategiczny: WZROST POZIOMU EDUKACJI MIESZKAŃCÓW

IV. Założenia rozwoju gminy

3.1. REALIZACJA PROGRAMÓW EDUKACYJNYCH

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
3.1.1.	Szkolenia dla liderów	Zarząd Gminy	Budżet Gminy, Środki pomocowe	od 2000 r.
3.1.2.	Kursy dla nauczycieli	Zarząd Gminy, Kuratorium Oświaty	Budżet Gminy, Budżet Państwa, wolontariusze, nauczyciele i rodzice, Fundacja im. S. Batorego, Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży. Konkurs "Młodzież i Edukacja"	od 2000 r. (kontynuacja w latach następnych)
3.1.3.	Program kształcenia rolników	Zarząd Gminy, WODR Bratoszewice	Budżet Gminy, Środki pomocowe z UE, FAPA	od 2000 r. (jw.)

Kierunek priorytetowy:
WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

1. Cel strategiczny: ADAPTACJA ROLNICTWA W WARUNKACH GOSPODARKI RYNKOWEJ

1.1. POPRAWA RENTOWNOŚCI PRACY W GOSPODARSTWACH ROLNYCH

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.1.1.	Pomoc organizacyjna i finansowa w promocji produktów rolnych	WODR Bratoszewice	Środki pomocowe	od 2000 r.
1.1.2.	Opracowanie zasad współpracy z ODR oraz innymi organizacjami rolniczymi dotyczącej działań na rzecz	Zarząd Gminy, Przedstawiciele rolników,	Budżet Gminy	od 2000 r.

IV. Założenia rozwoju gminy

	efektywności gospodarowania w rolnictwie	ODR		
1.1.3.	Zorganizowanie cyklu szkoleń promujących nowe uprawy roślin dochodowych i podnoszących kwalifikacje rolników	ODR	Środki własne rolników, Fundacja Wspomagająca Zaopatrzenie Wsi w Wodę	od 2000 r.
1.1.4.	Inwestowanie w efektywne technologie poprawiające jakość produktów	Inwestorzy prywatni	Inwestorzy prywatni, Przedakcesyjne fundusze strukturalne SAPARD	od 2000 r.
1.1.5.	Inwestowanie w technologie przyjazne środowisku	Inwestorzy prywatni	Inwestorzy prywatni, Przedakcesyjne fundusze strukturalne SAPARD	od 2000 r.
1.1.6.	Tworzenie dodatkowych źródeł dochodów w gospodarstwach (np. sprzedaż bezpośrednia konsumentom)	Inwestorzy prywatni	Inwestorzy prywatni	od 2000 r.

1.2. WSPIERANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ ZWIĘKSZENIA AREAŁU UPRAW W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH

Lp.	Zadania	Institucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.2.1.	Zorganizowanie cyklu spotkań przy partycypacji ODR, mających na celu rozpowszechnianie idei gospodarstw rodzinnych oraz wskazanie możliwości ich tworzenia i związanych z tym potencjalnych korzyści	ODR	Środki pomocowe	od 2000 r.

1.3. WZROST ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ LUDNOŚCI WIEJSKIEJ

Lp.	Zadania	Institucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.3.1.	Powstrzymanie degradacji gleb poprzez przestrzeganie programu racjonalnego stosowania środków chemicznych (przede wszystkim w rolnictwie)	WODR	Środki pomocowe	od 2000 r.
1.3.2.	Powstanie gospodarstw ekologicznych	WODR	Budżet Gminy, Środki własne rolników	od 2000 r.
1.3.3.	Organizowanie wystaw żywności ekologicznej	WODR	Budżet Gminy, Środki własne rolników	od 2000 r.

IV. Założenia rozwoju gminy

1.4. STWARZANIE PRZYJAZNYCH WARUNKÓW DO TWORZENIA MIEJSC PRACY NA TERENIE GMINY NIEZWIĄZANYCH BEZPOŚREDNIO Z PRACĄ W ROLNICTWIE

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.4.1.	Opracowanie wykazu istniejącej i uzasadnionej ekonomicznie pozarolniczej działalności gospodarczej w układzie przestrzennym gminy	Jednostka specjalistyczna na zlecenie Zarządu Gminy	Środki pomocowe	od 2000 r.
1.4.2.	Opracowanie systemu zachęt dla osób chcących podjąć działalność na obszarach rolniczych	Jednostka specjalistyczna na zlecenie Zarządu Gminy	Budżet Gminy	od 2000 r.

2. Cel strategiczny: ROZWÓJ SPÓŁDZIELCZOŚCI ROLNICZEJ

2.1. POWSTANIE ZAKŁADÓW PRZETWÓRSTWA ROLNEGO

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
2.1.1.	Powstanie Związków Producentów Rolnych	ODR, Rolnicy	Środki własne	od 2000 r.
2.1.2.	Tworzenie opartych o współwłasność przedsiębiorstw przetwórczych	Rolnicy, Organizacje rolnicze	Środki własne	od 2000 r.

3. Cel strategiczny: POZAROLNICZY ROZWÓJ TERENÓW WIEJSKICH

IV. Założenia rozwoju gminy

3.1. POBUDZENIE AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
3.1.1.	Edukacja i doradztwo dostosowane do nowych i zmieniających się warunków	ODR, Rolnicy	Środki własne	od 2000 r.
3.1.2.	Zwiększenie dostępności do infrastruktury	Rolnicy, Organizacje rolnicze	Środki własne	od 2000 r.
3.1.3.	Promowanie inicjatywności	Rolnicy, Organizacje rolnicze	Środki własne	od 2000 r.

3.2. TWORZENIE DOBRYCH WARUNKÓW DLA ISTNIEJĄCYCH I POWSTAWANIA NOWYCH FIRM PRZEZ:

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
3.2.1.	Preferencje w podatkach i opłatach lokalnych	Zarząd Gminy	Środki własne	od 2000 r.
3.2.2.	Zbrojenie w infrastrukturę terenów dla inwestorów	Zarząd Gminy	Środki własne, Środki pomocowe	od 2000 r.

Kierunek priorytetowy
NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA

IV. Założenia rozwoju gminy

1. Cel strategiczny: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

1.1. ZWODOCIĄGOWANIE GMINY

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania (koszt)	Termin realizacji
1.1.1.	Wykonanie map do celów projektowych i dokumentacji technicznej na budowę wodociągów	Zarząd Gminy	Budżet Gminy 55 000 zł – 2000 r. 55 000 zł – 2001 r.	2000-2001
1.1.2.	Budowa “wodociągu grupowego Dąbrówka” - budowa studni głębinowej (dodatkowej) - budowa 5 odcinków wodociągu 1. w m.Szczepocice Rządowe (1,5 km) 2. w m.Szczepocice Rządowe (1,5 km) 3. w m.Dąbrówka (1,0 km) 4. w m. Szczepocice Prywatne (1,5 km) 5. w m. Bobry (3,2 km)	Zarząd Gminy	Budżet Gminy Środki inne 1. 150 000 2. 150 000 3+4 250 000 5. 320 000	 1. 2000 2. 2001 3. 2002 4. 2002 5. 2003

1.2. KANALIZACJA GMINY

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.2.1.	Opracowanie koncepcji techniczno – ekonomicznej kanalizacji sanitarnej dla Gminy Radomsko	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	2000
1.2.2.	Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie gminy	Zarząd Gminy	Budżet Gminy, WFOŚ, Środki pomocowe	2001 – 2007
1.2.3.	Budowa oczyszczalni przyzgodowych na terenie nie objętym siecią kanalizacyjną	Zarząd Gminy	Budżet Gminy, Środki własne mieszkańców, WFOŚ, Środki pomocowe	2002 – 2010

1.3. BUDOWA I MODERNIZACJA DRÓG, CHODNIKÓW

IV. Założenia rozwoju gminy

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
	<u>DROGA WOJEWÓDZKA</u>			
133.	Modernizacja dróg wojewódzkich	Zarząd Dróg Wojewódzkich	Budżet Państwa	od 2000
	<u>DROGI POWIATOWE</u>			
134.	Poprawa stanu technicznego dróg powiatowych	Zarząd Powiatowy	Budżet Powiatowy	od 2000
135.	Budowa chodników	Zarząd Powiatowy	Budżet Powiatowy	2001 – 2005
	<u>DROGI GMINNE</u>			
136.	Budowa i modernizacja dróg gminnych	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	od 2000
137.	Budowa chodników	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	od 2001

1.4. TELEKOMUNIKACJA

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
141.	Rozbudowa sieci telekomunikacyjnej	TP S.A.	Budżet TP S.A.	Sukcesywnie

1.5. GAZYFIKACJA

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
154.	Zgazyfikowanie pozostałych miejscowości	PGNiG	Środki PGNiG, Środki własne.	2000 – 2005

1.6. GOSPODARKA ODPADAMI

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
161.	Doposażenie w stanowiska i kontenery służące do gromadzenia odpadów stałych	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	od 2001

IV. Założenia rozwoju gminy

1.7. ROZWÓJ ENERGETYKI

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.7.1.	Modernizacja sieci energetycznej	Zakład Energetyczny	Środki ZE	2001 – 2009

2. Cel strategiczny: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

2.1. ROZBUDOWA BAZY OŚWIATOWEJ

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
2.1.1.	Modernizacja kotłowni w Szkole Podstawowej w Szczepolicach	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	2000
2.1.2.	Modernizacja kotłowni w pozostałych Szkołach Podstawowych	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	2001 – 2005
2.1.3.	Bieżąca modernizacja szkół	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	od 2000

2.2. BUDOWA BAZY SPORTOWEJ.

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
2.2.1.	Zakończenie budowy sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Płoszowie	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	2000 - 2001
2.2.2.	Budowa boiska sportowego na terenie gminy	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	2002-2003

2.3. POPRAWA WARUNKÓW NAUCZANIA W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
2.3.1.	Wyposażenie Szkół Podstawowych w sprzęt komputerowy	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	od 2001
2.3.2.	Zatrudnienie w szkołach podstawowych nauczycieli języków	Zarząd Gminy,	Środki wojewódzkie,	od 2000 r.

IV. Założenia rozwoju gminy

	zachodnich	Kuratorium Oświaty	Budżet Gminy	
--	------------	--------------------	--------------	--

2.4. POZYSKANIE ZEWNĘTRZNYCH ŚRODKÓW POMOCOWYCH DO ROZWOJU INFRASTRUKTURY W GMINIE

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
2.4.1	Występowanie z wnioskami o dofinansowanie na realizację inwestycji gminnych do: <ul style="list-style-type: none">• Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa• Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych• Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska• Polskiej Agencji Rozwoju Regionalnego, Phare, FAPA• Urzędu Kultury Fizycznej i Sportu• innych instytucji pomocowych.	Zarząd Gminy	Środki jednostek wymienionych obok	od 2000

Kierunek priorytetowy
ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

1. Cel strategiczny: **STWARZANIE DOGODNYCH WARUNKÓW DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI**

IV. Założenia rozwoju gminy

1.1. BUDOWA INSTYTUCJI ORAZ PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ WSPIERAJĄCYCH ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.1.1	Utworzenie Stowarzyszenia Rozwoju Gminy oraz Wspierania Przedsiębiorczości. W ramach stowarzyszenia należy utworzyć: - Fundusz Kredytów Wzajemnych - Lokalny Fundusz Gwarancyjny - Lokalny Fundusz Inwestycyjny - Klub Przedsiębiorczości	Zarząd Gminy, lokalne firmy	Składki członkowskie, Budżet Gminy, środki pomocowe dla organizacji pozarządowych	2001
1.1.2	Stworzenie systemu ulg i preferencji podatkowych wynikających z kompetencji gminy dla promowania samozatrudnienia i kreacji miejsc pracy	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	od 2001
1.1.3	Organizacja szkoleń	Zarząd Gminy	Środki osób chcących wziąć udział w szkoleniu, Fundusz Pracy, środki gminy, ARiMR, środki programów pomocowych	od 2001
1.1.4	Organizowanie i zatrudnienie pracowników z robót interwencyjnych i publicznych	Zarząd Gminy	Środki z Urzędu Pracy Urząd Gminy	od 2001
1.1.5	Promowanie zatrudnienia bezrobotnych przy inwestycjach gminnych przez wykonawców prac zamówień publicznych	Zarząd Gminy	Środki z Urzędu Pracy	od 2000
1.1.6	Udzielenie preferencji podatkowych istniejącym zakładom, które znajdują się w trudnej sytuacji finansowej: - prolongaty spłaty podatku.	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	od 2001

1.2. PROMOWANIE EKONOMICZNEJ EDUKACJI WŚRÓD MŁODYCH LUDZI

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.2.1.	Program edukacji ekonomicznej młodzieży w szkołach	Szkoły; Kuratorium Oświaty,	Fundacja im. S. Batorego, Środki pomocowe	od 2000

IV. Założenia rozwoju gminy

		Instytucje szkoleniowe		
--	--	------------------------	--	--

1.3. PROMOCJA GMINY

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
13.1.	Wydanie folderu promującego gminę wraz z promocją lokalnych firm	Zarząd Gminy	Budżet Gminy, Środki sponsorów	od 2001

Kierunek priorytetowy:

ROZWÓJ TURYSTYKI NA TERENACH WIEJSKICH (AGROTURYSTYKI, REKREACJI, TURYSTYKI TRANZYTOWEJ)

Cel strategiczny: PODNOSZENIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I WYKORZYSTANIE GO DO ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY

1.1. ZACHOWANIE CZYSTOŚCI I ESTETYKI ŚRODOWISKA

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.1.1.	Zorganizowanie corocznego konkursu "Estetyka i Higiena"	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	od 2001

1.2. OCHRONA ZASOBÓW LEŚNYCH

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.2.1.	Zalesianie nieużytków	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	sukcesywnie

2. Cel strategiczny: STWORZENIE ZINTEGROWANEGO PROGRAMU TURYSTYCZNEGO GMINY

IV. Założenia rozwoju gminy

2.1. TWORZENIE NOWYCH MIEJSC PRACY POPRZEZ ROZWÓJ GOSPODARSTW AGROTURYSTYCZNYCH

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
2.1.1.	Opracowanie studium możliwości rozwoju agroturystyki	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	2001
2.1.2.	Zorganizowanie cyklu szkoleń dla gospodarzy chcących rozpocząć działalność agroturystyczną oraz zapewnienie pomocy doradczej	ODR	Środki własne	od 2001 r.
2.1.3.	Rejestracja gospodarstw agroturystycznych	ODR	Środki własne	Od 2001 r.
2.1.4.	Wspólna promocja oferowanego pakietu specjalistycznego usług	Zarząd Gminy	Środki własne	2001 r.

2.2. DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE DO POZYSKANIA INWESTORÓW ZAINTERESOWANYCH ZAGOSPODAROWANIEM ATRAKCYJNYCH TURYSTYCZNIE TERENÓW. OPACOWANIE OFERTY USŁUG TURYSTYCZNYCH (AGROTURYSTYCZNYCH)

Lp.	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji
2.2.1.	Opracowanie cyklicznych imprez kulturalno promocyjnych popularyzujących gminę	Zarząd Gminy, GOK i S	Budżet Gminy	2001
2.2.2.	Opracowanie systemu preferencji dla przedsiębiorców inwestujących w rozwój turystyki	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	2001
2.2.3.	Opracowanie wykazu atrakcyjnych terenów do zagospodarowania	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	2001
2.2.4.	Nawiązanie współpracy z zagranicznymi gminami	Zarząd Gminy	Środki pomocowe	2001
2.2.5.	Wybudowanie ścieżek rowerowych	Zarząd Gminy	Budżet Gminy	od 2001
2.2.6.	Określenie terenów dla kolarstwa i biegów na orientację	Starostwo Powiatowe, Zarząd Gminy	Budżet powiatowy, Budżet Gminy	2001

3. Cel strategiczny: ROZWIĘCIE TURYSTYKI TRANZYTOWEJ

IV. Założenia rozwoju gminy

3.1. STYMULOWANIE ROZBUDOWY BAZY TOWARZYSZĄCEJ

Lp	Zadania	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Źródło finansowania (koszt)	Termin realizacji
3.1.1.	Wspieranie odpowiednich inwestycji związanych z turystyką tranzytową	Rada Gminy	Budżet Gminy	od 2000

V. MONITORING

Zapisy zawarte w “Strategii Rozwoju Gminy Radomsko” muszą podlegać weryfikacji w zależności od zmiany warunków działania, w tym finansowych, tempa i skuteczności preferencji lokalnych. Aktualizacji mogą podlegać więc tak cele strategiczne, operacyjne jak i zadania. Aby aktualizacja taka była prawidłowa należy stworzyć system monitoringu. Powinien obejmować on tak badanie procesów społeczno - gospodarczych zachodzących w gminie jak i stopień osiągania celów i realizacji zadań zapisanych w Strategii.

Proponowane dane do potrzeb monitoringu to:

- rynek pracy,
- wynagrodzenia,
- szkolnictwo,
- poziom i kierunki inwestycji,
- kierunki rozwoju i efektywność podmiotów gospodarczych,
- kierunki rozwoju i efektywność rolnictwa,
- stan ochrony środowiska,
- stan rozwoju turystyki i agroturystyki.

Proponowany zestaw ma charakter podstawowy i powinien ulegać uzupełnieniu w zależności od złożoności i kierunków przebiegu procesów rozwojowych w gminie.

VI. ZAŁĄCZNIK DO STRATEGII

WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

Komentarz [01]:

Źródłami informacji są:

1. Województwo łódzkie w 1998 r., oprac. Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 1999 r.
2. Rocznik Statystyczny Województwa Piotrkowskiego z 1988 r., 1990 r., 1992 r., 1994 r., 1996 r., 1998 r., oprac. Urząd Statystyczny w Piotrkowie Trybunalskim, Piotrków Trybunalski 1988 r., 1990 r., 1992 r., 1994 r., 1996 r., 1998 r.,
3. Rocznik Statystyczny Polski z 1988 r., 1990 r., 1992 r., 1994 r., 1995 r., oprac. Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 1988 r., 1990 r., 1992 r., 1994 r., 1994 r., 1995 r., 1997 r.
4. Statystyka Samorządowa, oprac. Urząd Statystyczny w Piotrkowie Trybunalskim, Piotrków Trybunalski 1996 r.,
5. Rolnictwo w liczbach - Województwo Piotrkowskie, oprac. Urząd Statystyczny w Piotrkowie Trybunalskim, Piotrków Trybunalski 1997 r.,
6. Dane dotyczące podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON oprac. przez Urząd Statystyczny w Piotrkowie Trybunalskim,
7. Publikacje reprezentujące wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 1996 r. opracowane przez Urząd Statystyczny w Piotrkowie Trybunalskim,
8. Wyniki Spisu Rolnego w 1998 r. Województwo Piotrkowskie, oprac. Urząd Statystyczny w Piotrkowie Trybunalskim, grudzień 1999 r.,
9. Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Radomsku,
10. Zabytki architektury i budownictwa w Polsce. Województwo piotrkowskie, oprac. Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie 1987 roku,

11. CORPUS INSCRIPTIONUM POLONIAE, oprac. Wydział Spraw Społecznych Urzędu Wojewódzkiego w Piotrkowie Trybunalskim. Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Łodzi 1993 r.,
12. Ankiety przeprowadzone wśród mieszkańców Gminy Radomsko,
13. Wywiady pogłębione z mieszkańcami Gminy Radomsko,
14. Dane z Planu Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Radomsko, oprac. Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Piotrkowie Trybunalskim, 1986 - 1987 r.
15. Dane ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Radomsko, oprac. Biuro Studiów i Projektów "KONTAKT", styczeń 1999 r.
16. Wywiady z władzami Gminy Radomsko,
17. Pozostałe dane uzyskane z Urzędu Gminy w Radomsku

WYKAZ SKRÓTÓW

ARiMR	- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
FAPA	- Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa
MRG	- Młodzieżowa Rada Gminy
UE	- Unia Europejska
WFOŚ	- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
ODR	- Ośrodek Doradztwa Rolniczego
SR	- Spis Rolny
IUNG 100	- Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej

CZĘŚĆ I	WSTĘP	3
----------------	--------------	----------

CZĘŚĆ II	METODYKA PROWADZENIA PROCESU OPRACOWYWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY RADOMSKO	5
-----------------	--	----------

1.	Etapy prac	5
2.	Zespoły tematyczne	6
3.	Badania opinii społecznej	6
4.	Prace nad tworzeniem strategii rozwoju	7
5.	Kalendarium prac członków zespołu „UNIGLOBU”
z mieszkańcami Gminy Radomsko w trakcie
opracowywania strategii rozwoju	8

CZĘŚĆ III.	DIAGNOZA I ANALIZA OBECNEGO STANU GMINY	10
-------------------	--	-----------

1.	Ogólna charakterystyka Gminy Radomsko	10
a)	Opis terenu	10
b)	Historia	10
2.	Walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze gminy	11
a)	Wykaz pomników przyrody, użytków ekologicznych i zabytków	12
3.	Charakterystyka społeczności Gminy Radomsko	14
a)	Analiza struktury demograficznej ludności Gminy Radomsko	15
b)	Socjologiczna charakterystyka społeczności lokalnej	23
4.	Gospodarcze podstawy rozwoju Gminy Radomsko	33
a)	Działalność gospodarcza na terenie gminy	33
b)	Sytuacja na rynku pracy w gminie	37
c)	Zasoby finansowe mieszkańców gminy	40
5.	Środowisko dla działalności gospodarczej	42
a)	Otoczenie biznesu	42
b)	Ocena środowiska dla działalności gospodarczej	43
c)	Inne czynniki wspierające rozwój gospodarczy	44
6.	Możliwości rozwoju rolnictwa w Gminie Radomsko	45
a)	Struktura agrarna gospodarstw	45
b)	Sadownictwo	46
c)	Zdrowa żywność a agroturystyka	46
d)	Produkcja zwierzęca	47
e)	Produkcja roślinna	47
7.	Stan infrastruktury społecznej	49
a)	Szkoły	49
b)	Przedszkola	50

c)	Biblioteki	50
d)	Ośrodki Zdrowia	51
e)	Organizacje sportowe	51
f)	Ośrodek Pomocy Społecznej	51
g)	Działalność kulturalna	51
8.	Stan infrastruktury technicznej	51
a)	Zaopatrzenie w wodę	51
b)	Gospodarka ściekowa	51
c)	Gospodarka odpadami	51
d)	Energia elektryczna	52
e)	Gazyfikacja	52
f)	Paliwa płynne	52
g)	Paliwa stałe	52
h)	Telekomunikacja	52
i)	Sieć drogowa	53
j)	Sieć kolejowa	54
9.	Infrastruktura turystyczna Gminy Radomsko	54
a)	Baza noclegowa	54
b)	Baza gastronomiczna	54
c)	Baza komunikacyjna	55
d)	Baza towarzysząca	55
e)	Placówki kulturalno - oświatowe	55
f)	Punkty informacji turystycznej	55
10.	Analiza finansowa gminy	55

IV. ZAŁOŻENIA ROZWOJU GMINY	64
------------------------------------	-----------

1.	Wnioski z diagnozy	65
2.	Misja - opis wizji	68
3.	Priorytetowe kierunki rozwoju gminy	69
4.	Analiza zbiorcza SWOT dla Gminy Radomsko	74
a)	Analiza sektorowa SWOT - Integracja i aktywizacja mieszkańców	76
b)	Analiza sektorowa SWOT - Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich	77
c)	Analiza sektorowa SWOT - Nowoczesna infrastruktura	78
e)	Analiza sektorowa SWOT - Rozwój przedsiębiorczości	79
f)	Rozwój turystyki na obszarach wiejskich	80
5.	Scenariusze rozwoju	81
a)	Scenariusz zalecany	81
b)	Scenariusz optymalny	81
c)	Scenariusze pesymistyczne	81
6.	Cel główny	82
7.	Cele strategiczne, cele operacyjne, wskazanie zadań i projektów	82
	Dla kierunku priorytetowego - Integracja i aktywizacja mieszkańców	82
	Dla kierunku priorytetowego - Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich	85
	Dla kierunku priorytetowego - Nowoczesna infrastruktura	87
	Dla kierunku priorytetowego - Rozwój przedsiębiorczości	89

Dla kierunku priorytetowego - Rozwój turystyki na terenach wiejskich 91

V. Monitoring	107
----------------------	------------

VI. Załącznik do strategii	108
-----------------------------------	------------

Wykaz materiałów źródłowych	108
WYKAZ SKRÓTÓW	110